

Escola Universitaria de Enfermería Povisa

ORGANIZACIÓN

A Escola Universitaria de Enfermería de Povisa, adscrita á Universidade de Vigo, naceu oficialmente no ano 1991, baixo o patronazgo do Hospital Povisa coa idea de desenvolver unha función docente que consideraba adecuada e beneficiosa para un centro das súas características, formando profesionais de Enfermería que cando terminasen os seus estudos, puidesen pasar a formar parte da División de Enfermería do Hospital, estendendo na actualidade dita filosofía a todos os estamentos sanitarios tanto españois como estranxeiros.

A filosofía do Centro Estudos Povisa é formar profesionais capaces de exercer as funcións específicas de cada unha das titulacións que imparte, así como fomentar o traballo mediante a colaboración con outros profesionais da saúde e chegar a conseguir obxectivos comúns.

Para chegar a esta meta, a formación do alumnado apóiase en tres alicerces fundamentais: O desenvolvemento de clases teórico-prácticas enfocadas á resolución de problemas, impartidas por especialistas en cada unha das materias, o fomento da aplicación práctica dos conceptos teóricos, mediante a avaliación continuada do alumno por medio de tutorías, o que ten especial interese sobre todo nos créditos prácticos clínicos, avaliación que se realiza en colaboración cos profesionais das diferentes unidades onde o alumno realiza estes créditos.

ÓRGANOS DE GOBIERNO

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

Secretaria: ALICIA MUIÑOS ÁLVAREZ

Delegado U. VIGO : RAÚL IGLESIAS BLANCO

ESTRUCTURAS

INFRAESTRUTURAS: Situada na rúa Romil 75 / 77 da cidade de Vigo, a escola conta cunha superficie aproximada aos 2.500 m², distribuídos en catro plantas que compoñen a estrutura do Centro. A entrada á Escola conta cunha rampla especialmente para acceso a discapacitados.

As aulas destinadas a docencia son as seguintes :

- AULA 11 □ 1º CURSO
- AULA 21 □ 2º CURSO
- AULA 23 □ 3º CURSO
- AULA 1 □ 4º CURSO
- AULA S1, S2, S4, S5 Y S7 □ todos os cursos.

EQUIPO DIRECTIVO

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: E. MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

OS DOCENTES

<http://cepovisa.com/escuela-universitaria/docencia/profesorado/>

INGRESO E ADMISIÓN

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuatrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 70 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude de axuda ás persoas e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, madurez persoal e boa saúde.

METODOLOXÍA DOCENTES

A metodoloxía docente a nivel xeral varía segundo o tipo de materia a impartir, as máis utilizadas son:

Clase expositivas.

Sesións en sala de demostracións.

Talleres.

Estudos de casos, análises diagnósticos, aprendizaxe baseada en problemas.

Traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia.

Resolución de problemas.

Manexo da tecnoloxía da información e a comunicación.

Tanto o tipo de metodoloxía como o sistema de avaliación de todas as materias están perfectamente deseñados na Guías Docnet e ditas guías renóvanse curso a curso.

APOIO E SEGUIMIENTO

O estudante matriculado conta cun sistema de apoio e seguimento, primeiramente a través da Universidade de Vigo e mediante o Plan de Acción Titorial (PATEUE) do Centro.

Esta titulación posibilita o acceso ao segundo e terceiro grao de desenvolvemento académico (Máster e Doutoramento) e ás especialidades específicas da titulación definidas polo Ministerio de Sanidade.

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
--------	------	--------------	-----------

V53G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
V53G140V01102	Psicoloxía: Psicoloxía	1c	9
V53G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
V53G140V01104	Enfermaría comunitaria I	1c	6
V53G140V01105	Fisioloxía: Fisioloxía	2c	9
V53G140V01106	Estatística: Estatística	2c	6
V53G140V01107	Fundamentos de enfermaría	2c	9
V53G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
V53G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
V53G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
V53G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
V53G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
V53G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
V53G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
V53G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01301	Enfermaría clínica III	1c	6
V53G140V01302	Enfermaría materno-infantil	1c	9
V53G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
V53G140V01304	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos	2c	6
V53G140V01305	Enfermaría en saúde mental	2c	6
V53G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V53G140V01405	Prácticas clínicas IV	1c	18
V53G140V01406	Prácticas clínicas V	2c	18
V53G140V01407	Traballo de Fin de Grao	2c	12
V53G140V01413	Atención de enfermaría nas emerxencias e catástrofes	1c	6
V53G140V01414	Enfermaría de urxencias e coidados críticos	1c	6
V53G140V01415	Introdución á enfermaría avanzada	1c	6
V53G140V01416	Antropoloxía da saúde	1c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	V53G140V01101			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Descríbese a anatomía macro e microscópica normais do corpo humano, desde o punto de vista topográfico e estrutural, con especial interese na anatomía funcional. Preténdese que, integrando este coñecemento coa fisioloxía e a bioquímica, os alumnos poidan recoñecer as alteracións morfolóxicas, e anatomofuncionais producidas polas diferentes formas de enfermarse.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano.	A1 C1 D1 D7 D8

Contidos	
Tema	
Citloxía e histoloxía	Concepto. A célula epitelial e o tecido epitelial: tipos, características, localización e funcións. A pel. As células do tecido conxuntivo. O tecido conxuntivo: tipos, características, localización e funcións. Os tecidos de sostén; óso e cartilaxe: características, localización e funcións. A célula muscular e o tecido muscular: características, localización e funcións. As células do tecido nervioso, e o tecido nervioso: características, localización e funcións. A substancia gris e a substancia branca. Médula ósea. O sangue. Tecido linfóide: órganos linfoides.
Embrioloxía	Meiose. Gametoxénese. Fecundación. Segmentación. Blástula. Ectodermo, endodermo, mesodermo. Implantación e placentación. Desenvolvemento embrionario.
Concepto de Anatomía Humana. Posición anatómica e puntos de referencia.	Xeneralidades de anatomía humana. Terminoloxía anatómica. Posición anatómica. Termos de relación, comparación e movementos. Planos anatómicos. Cavidades orgánicas. Mediastino e peritoneo. Órganos, aparellos e sistemas.

Aparello locomotor	Osteoloxía do esqueleto axial. Osteoloxía do esqueleto apendicular. Artroloxía. Mioloxía. Vascularización e innervación. Anatomía de superficie.
Sistema endocrino	Organización do sistema endocrino. Localización e características anatómicas das glándulas endocrinas. Anatomía do eixo hipotálamo-hipofisario.
Órganos dos sentidos	Xeneralidades. Sensibilidade táctil, gustativa e olfativa. O ollo. O oído.
Sistema Nervioso	Organización: sistemas nerviosos central e periférico. Órganos do sistema nervioso central: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes: encéfalo e medula espinal. Meninxes e líquido cefalorraquídeo. Órganos do sistema nervioso periférico: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes. Vías nerviosas do sistema nervioso central e nervios periféricos (craniais e raquídeos) sensitivos e motores máis importantes. Plexos nerviosos. Sistema nervioso autónomo ou vexetativo.
Sistema cardiocirculatorio	Anatomía do corazón. Anatomía do sistema circulatorio. Organización do sistema cardiocirculatorio.
Aparello respiratorio	Vías respiratorias superiores (nariz, farinxe, larinxe). Vías respiratorias inferiores (traquea e bronquios principais). Pulmón e pleura.
Aparello dixestivo	A boca e as glándulas salivais. Farinxe. Esófago. Estómago. Intestino delgado e groso. Fígado, vesícula biliar e páncreas.
Aparello xenitourinario	Anatomía dos principais órganos (riles, uréteres, vexiga, uretra). Organización do sistema urinario. Órganos reprodutores masculinos (próstata, vesículas seminales, testículos, pene). Organización do sistema reprodutor masculino e vía seminal. Órganos reprodutores femininos (vulva, vaxina, útero, ovarios, trompas de Falopio). Organización do sistema reprodutor feminino. A placenta. A mama.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	92	164
Prácticas de laboratorio	6	30	36
Exame de preguntas obxectivas	2	9	11
Práctica de laboratorio	1	3	4
Práctica de laboratorio	1	2	3
Práctica de laboratorio	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas das prácticas para desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Estudo de ósos (reais e réplicas), modelos anatómicos, recursos web ou/e láminas anatómicas ou/e radiolóxicas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en tutoría, ou mediante correo electrónico
Prácticas de laboratorio	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en tutoría, ou mediante correo electrónico

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Exame de preguntas obxectivas	O exame final constará de 40 preguntas tipo test (+3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán un punto, as erróneas restarán 0.25 e as que estean en branco non computarán. Os alumnos dispoñerán de 60 minutos para a realización da proba.	40	C1	
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO I: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1	C1 D1 D7 D8
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO II: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1	C1 D1 D7 D8
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO III: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1	C1 D1 D7 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de tutoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente). A cualificación da EC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: PRÁCTICA DE LABORATORIO I (20%), PRÁCTICA DE LABORATORIO II (20%), PRÁCTICA DE LABORATORIO III (20%) e EXAME (40%). Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua. A data da realización das prácticas de laboratorio será comunicada polo coordinador da materia ao estudantado en clase con antelación.

Cada práctica de laboratorio avaliarase mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica. Será obrigatoria a asistencia ás tres prácticas de laboratorio, así como a realización posterior das tres probas de avaliación.

O exame final constará de 40 preguntas tipo test (+3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán un punto, as erróneas restarán 0.25 e as que estean en branco non computarán. Os alumnos dispoñerán de 60 minutos para a realización da proba. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG): Aqueles alumnos que opten pola avaliación global, serán avaliados da seguinte maneira:

□ PRÁCTICA DE LABORATORIO III: (20%): Os alumnos realizarán a práctica de laboratorio que será de asistencia obrigatoria. Serán avaliados do mesmo mediante unha proba de tipo test composta por 20 preguntas de tipo test + 2 de reserva. A data será anunciada polo coordinador da materia na aula e través de MOOVI con antelación. Será un taller de asistencia obrigatoria; en caso de non asistir a materia non poderá ser superada. Ademais, terá que obter unha nota mínima de 4.0

sobre 10.

□ **EXAME FINAL (80%):** O exame constará de 80 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Será necesario obter unha nota mínima de 5/10 para poder facer aprobar a materia e computar o taller. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos disporán de 90 minutos para a realización da proba.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global, pero neste caso só se realizará un exame tipo test composto por 80 preguntas (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Suporá o 100% da calificación final.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos contarán con 90 minutos para a realización da proba.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO: Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GJ Tortora, B Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 15ª edición, Panamericana, 2018

KT Patton, GA Thibodeau, **ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 8ª edición, Elsevier, 2013

RL Drake, AW Vogl, AWM Mitchell, **GRAY. ANATOMÍA PARA ESTUDIANTES**, 4ª edición, Elsevier, 2020

MA Alonso Fuentes, N Morales Delgado, MP Aroca Tejedor, **ANATOMÍA HUMANA ADAPTADA AL GRADO DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Universidad de Murcia, 2016

B.Montejo Maíllo y JA Juanes Méndez, **ANATOMÍA HUMANA BÁSICA EN ENFERMERÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 1ª edición, Universidad Pontificia de Salamanca, 2014

FH Netter, **NETTER. ATLAS DE ANATOMÍA HUMANA**, 8ª edición, Elsevier, 2023

JT Hansen, **NETTER. CUADERNO DE ANATOMÍA PARA COLOREAR**, 2ª revisada, Elsevier, 2023

E Saldaña Ambulódegui, **MANUAL DE ANATOMÍA HUMANA**, 1ª edición, Online, en: oncouasd.wordpress.com, 2015

Bibliografía Complementaria

P Posel, L Schulte, **SOBOTTA. ANATOMÍA. HISTOLOGÍA. EMBRIOLOGÍA**, 2ª edición, Marbán, 2017

AF Dalley, AMR Agur, **ANATOMÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 9ª edición, Wolters Kluwer, 2022

AM Gilroy, **PROMETHEUS. ATLAS DE ANATOMÍA**, 4ª edición, Panamericana, 2021

TW Sadler, **LANGMAN. EMBRIOLOGÍA MÉDICA**, Trad. de 15ª edición, Wolters Kluwer, 2023

KL Moore, TVN Persaud, MG Torchia, **EMBRIOLOGÍA CLÍNICA**, 11ª edición, Elsevier, 2020

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicología: Psicología				
Materia	Psicología: Psicología			
Código	V53G140V01102			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Tratase dunha materia teórico practica con participación activa do alumnado a través de traballos individuais e colectivos. Fanse grupos de traballo, exposicións en clase, traballos individuais e clases maxistras do profesor. Trátanse temas relacionados con emocións, aprendizaxe, etapas vitais, saúde, enfermidade, apoio psicolóxico, terapias e sobre todo preténdese sensibilizar aos estudantes que o seu papel como profesional de enfermaría vai máis lonxe que o cumprimento de protocolos. En psicología tratamos de que cada estudante coñeza dos seus recursos cognitivos e psicolóxicos para axudar e axudarse.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Saber entender as bases psicolóxicas clásicas e a súa relación con enfermaría.	B4 B7	C14	D1 D3 D7
Ser capaz de aplicar o pensamento científico á vida cotiá e laboral.	A2 A3	C50	D1 D3 D7

Contidos	
Tema	
Tema 1: Introducción á psicología	☐ Concepto de psicología ☐ Clasificación da psicología dentro das ciencias ☐ Orixe históricas da psicología ☐ Ramas da psicología ☐ Métodos de investigación en psicología ☐ Psicología en enfermaría e ciencias da saúde

Tema2: Identificación de fenómenos psicosociais.	□ Perspectiva Holística da persona. Dimensión intelectual. Introdución. Valor adaptativo da aprendizaxe e a memoria. □ Aprendizaxe. □ Introdución ao orixen da motivación. □ Motivación intrínseca e extrínseca. Disposición motivacional do paciente. Aplicación nos cuidados de enfermaría. □ Introdución. Concepto e Compoñentes da emoción. □ Funcions das emocións. Dimensións da experiencia emocional. Aplicación dos cuidados de enfermaría.
Tema 3: Procesos psicolóxicos	□ Sensopercepción e atención, requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que inflúen na percepción. Percepción de síntomas e sufrimento. Percepción social. Percepción de control. □ Memoria. Relevancia do estudo da aprendizaxe e a memoria. □ Intelixencia
Tema 4: Identificar habilidades básicas de comunicación efectiva.	□ Introdución Concepto de comunicación. Axiomas da comunicación humana. Diferencias entre comunicación e linguaxe: a especificidade da linguaxe humana. □ Desenvolvemento da linguaxe na etapa infantil. □ Aplicación nos cuidados de enfermaría. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente
Tema 5: Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica.	□ Introdución. Perspectiva holística da saúde. Algúns conceptos holísticos de interese. Perspectiva holística e cuidados de enfermaría. Aspectos psicosociais dos cuidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermarse. Aspectos psicolóxicos da dor. As perdas e o proceso de doído. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas relacionais en enfermaría. A relación enfermeiro/a-paciente. Aspectos psicosociais do paciente cirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de cuidados especiais.
Tema 6: Fases do desenvolvemento evolutivo	□ Infancia. Teorías do desenvolvemento. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría. Edad adulta. Etapas y características de vida adulta. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría. Personas Maiores, etapas e características. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría.
Tema7: Fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial.	□ A persoa como unidade de relación. Consideracións psicosociais básicas. As relacións interpersonais. Valores e creencias. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación intrapersonal. O autocuidado como estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenvolver os recursos persoais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. Life-events, crises e homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estruturas dos roles parentais. Factores de risco e familias en crise. O/A enfermeiro/a nos grupos. Os grupos, técnicas grupais en enfermaría. O liderato e a capacidade de influir. O liderato en enfermaría. O equipo de enfermaría como grupo de traballo.
Tema 8: Xestión de problemas relacionados coa violencia de xénero.	□ Introdución e marco conceptual da violencia de xénero. □ Definición. Perfil do acosador-agresor. Perfil da vítima. Inicio do proceso. □ Descrición do proceso da violencia de xénero. □ Consecuencias para a vítima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	29	29	58
Seminario	11	27	38
Estudo de casos	10	21	31
Resolución de problemas	12	70	82
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Resolución de problemas	Análise dun tema asignado polo docente. No que se realizará un traballo *grupal e exporase como presentación na aula. Tras a previa supervisión e corrección por parte do docente.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	Proba na que un alumnado debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Resolución de problemas	Análise dun tema asignado polo docente. No que se realizará un traballo grupal e exporase como presentación na aula. Tras a previa supervisión e corrección por parte do docente	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Exame de preguntas obxectivas	O exame será unha proba obxectiva de 40 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Exame de preguntas obxectivas	O exame será unha proba obxectiva de 80 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.	40	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O primeiro día de clase os docentes expoñerán a planificación da materia e os horarios de tutoría, e informarán sobre as opcións de avaliación (AC/AG) para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

O 20% das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

- A cualificación está formada por ESTUDIO DE CASOS (20%) , RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS (TRABALLO TUTORIZADO) (20%) EXAME PARCIAL (20%) e EXAME FINAL (40%). Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para que poida computar a AC, de non alcanzarse esta nota ou perder a AC por faltas de asistencia, a cualificación obteríase por AG.

- Elabórase traballo en grupo con titorías e posterior exposición en clase (supón o 20% da cualificación).

- Realízase en clase estudo de casos de maneira oral e escrita (supón o 20% da cualificación). Valorarase mediante a participación activa en clase e traballos individuais.
- Realizarase un exame parcial de materia tipo test (supón o 20% da cualificación). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.
- Realizarase un exame final tipo test de 80 preguntas (supón o 40% da cualificación). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.

Aínda en caso de ir conseguindo resultados satisfactorios no itinerario mencionado, o estudante tamén pode optar a proba de avaliación final para mellorar a nota, na que sempre se respectará a cualificación obtida na avaliación continua.

Avaliación global (AG):

O exame será unha proba obxectiva de 80 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.

Se o estudante elixe esta modalidade, ou perde o dereito da avaliación continua, pode asistir a clases e participar nos traballos (non recibindo cualificación), pero ha de superar unha proba tipo test que fai referencia a todos os contidos abordados no curso e compartidos en moovi, (exposicións do profesor e traballos do alumnado).

Datas de exames de 1.ª e 2.ª oportunidade, publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

2.ª OPORTUNIDADE

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (EC/EG) en 1.ª oportunidade, implica que na 2.ª oportunidade optárase por avaliación global (100% CUALIFICACIÓN) .

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc), considerarase que non reúne os requisitos necesarios ára superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da Uvigo.no permitírase a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piero Turchi, Gian, **Psicología de la Salud**, Brujas, 2018

Kleiman, Paul, **Introducción a la Psicología**, Sirio, 2022

Párraga Sánchez, J. M., **Ciencias Psicosociales para Profesionales Sanitarios de hoy y de mañana:**, ., Independently published, 2020)

Cibanal Juan, Luis, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 4 edición, Elsevier, 2022

Díaz Méndez, Darío, **Psicología para Enfermería y Ciencias de la Salud**, Elsevier, 2023

Amigo Vázquez Isaac, **Manual de psicología de la salud**, Pirámide, 2023

Bibliografía Complementaria

Lafuente Niño, E., **Historia de la psicología (GRADO)**, Uned, 2017

Mora, Francisco, **Cómo funciona el cerebro**, Alianza, 2017

Colegio Oficial de Psicólogos, **www.cop.es**,

Sloan, Ethan, **La enfermedad mental: Orígenes y actuaciones**, Independently published, 2023

Sociedad Española para el Estudios de la Ansiedad y Estres, **www.ansiedadystres.org/**,

Psicología-online, **www.psicologia-online.com**,

Inteligencia emocional, **www.inteligencia-emocional.org**,

Goleman, Raian J.D., **Inteligencia Emocional**, Independently published, 2022

Gómez Sánchez, R; Gómez Díaz M; Gómez Sánchez, R (Coord, **Manual de Atención Psicosocial**, Monsa-PRAYMA, 2012

Gaviria Stewart , Elena, **Introducción a la psicología social**, 1 edición (, Editorial Sanz y Torres, S.L., 2019

Flèche, Christian, **El origen emocional de las enfermedades.**, EDICIONES OBELISCO, S.A., 2023

Cruzado Rodríguez, J.A., **Manual de psicooncología: Tratamientos psicológicos en pacientes con cáncer**, Pirámide, 2014

Antequera Jurado, Charo, **El desafío del cáncer: Vivencias y estrategias psicológicas con las que afrontar la enfermedad para pacientes y acompañantes.**, SHACKLETON BOOKS, 2023

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Outros comentarios

A avaliación continua permite seguir a materia de forma ordenada e con *feedback periódico por parte do profesor.

Contrólase a asistencia.

Valórase positivamente a participación activa en clase

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Materia	Bioquímica: Bioquímica			
Código	V53G140V01103			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	O programa de Bioquímica, ten como obxectivo proporcionar un coñecemento a nivel molecular, tanto da estrutura como da función dos distintos procesos bioquímicos, metabólicos e xenéticos esenciais do noso organismo. Devandito coñecemento é imprescindible para comprender a organización, regulación, funcionamento e a transmisión de información dos seres vivos e poder entender o funcionamento xeral do ser humano. Todo iso servirá de base para a comprensión das distintas patoloxías que poden afectar á nosa saúde.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e *os procesos implicados no *almacenamento, **replicacións expresión de la información xenética.	A1 A3	C1	D1
Saber as propiedades **estructurais e funcionais das **biomoléculas e o seu metabolismo cara ao exercicio da enfermaría.		C1	D1
Saber distinguir o proceso de **xeneración, almacenamento e utilización da enerxía **metabólica.		C1	D1 D7
Saber comprender os cambios moleculares asociados as distintas *situacións **fisiolóxicas e *patolóxicas.		C1	D1 D7

Contidos	
Tema	
1.- Introducción e fundamentos xerais da bioquímica	1.1 Concepto de Bioquímica 1.2 Bioelementos e Biomoléculas inorgánicas 1.3 A auga 1.4 Disolucións 1.5 Concepto de PH 1.6 Ionización da auga 1.7 Equilibrio acedo-base 1.8 Alcalosis e acidosis 1.9 Resolución de problemas
2.-Estrutura e función das Biomoléculas	2.1 Hidratos de carbono 2.2 Lípidos 2.3 Aminoácidos e proteínas 2.4 Ácidos Nucleicos 2.5 Encimas, vitaminas e hormonas

3.- Metabolismo enerxético

- 3.1 Nutrición, absorción e transporte
- 3.2 Mecanismos hormonais de regulación
- 3.3 Obtención e aproveitamento da enerxía
- 3.4 Metabolismo dos hidratos de carbono
- 3.5 Metabolismo dos lípidos e lipoproteínas
- 3.6 Metabolismo Nitrogenado

4.- Bioloxía e introdución á xenética

- 4.1 A célula
- 4.2 O ciclo celular
- 4.3 Organización do material xenético
- 4.4 Biosíntesis de ADN: replicación
- 4.4 Biosíntesis de ARN: transcrición
- 4.5 Biosíntesis de proteínas: tradución
- 4.6 Código xenético

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	44	40	84
Actividades introdutorias	2	2	4
Seminario	24	26	50
Resolución de problemas de forma autónoma	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices para a resolución de exercicios, e realización de traballos ou proxectos a desenvolver polo estudante
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Seminario	Reunións de carácter periódico con grupos reducidos, co obxecto de poder controlar o progreso na comprensión da materia por parte do alumnado, con cada un dos docentes; axuntará o contido teórico con posibles casos clínicos e a súa patoloxía. Incluirá a exposición e defensa oral por parte da/o alumna/o.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales
Actividades introdutorias	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales
Resolución de problemas de forma autónoma	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais ou grupais. Teranse en conta os valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e a responsabilidade individual e colectiva.	10	A1 A3	C1	D1
Resolución de problemas de forma autónoma	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	10	A1 A3	C1	D1

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40	A1 A3	C1	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	40	A1 A3	C1	D1

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O primeiro día de clase, o profesor expoñerá a planificación da materia e os horarios de titorías, e informará sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixa a que mellor se adapte ás súas necesidades. Asímesa avaliación continua, o rexeitamento desta e a elección da avaliación global comunicárase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación Continua (CE):

- O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito á CE, considerándose as xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente).
- A cualificación da CE obtense sumando as probas desenvolvidas na aula: SEMINARIO (10%), RESOLUCIÓN AUTÓNOMA DE PROBLEMAS (10%), EXAME DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (40%), e finalmente EXAME PREGUNTAS DESENVOLVEMENTO (40%).
- O exame de preguntas obxectivas será de opción múltiple con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0,25 dos correctos.
- Deberase acadar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, agás nos exames, que será de 5/10. De non acadar estas cualificacións, o alumno perderá a EC.
- Aqueles alumnos que non sigan ou perderan a CE serán cualificados mediante unha avaliación global.

Avaliación global (EG):

Realízase un exame global que representa o 100% da cualificación da materia, na data oficial establecida e publicada na web.

Exame de opción múltiple de entre 80 e 100 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta incorrecta resta 0,25 ao valor das correctas.

Para aprobar a materia é necesario acadar unha nota mínima de 5/10.

O exame realízase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDAD :

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades (CE/EG) na 1ª oportunidade implica que na 2ª oportunidade optárase pola avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a matrícula de Honra no caso de idéntica calificación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Reed, **BIOQUÍMICA CLÍNICA**, 11ª, Ediciones Abbott, 2015

Nelson y cols., **LHENINGER PRINCIPIOS DE BIOQUÍMICA**, 5ª, Omega, 2009., 2009

Feduchi y cols., **BIOQUÍMICA ESENCIAL**, 2ª, Panamericana, 2015

Bibliografía Complementaria

Lozano Teruel y cols., **BIOQUÍMICA Y BIOLOGÍA MOLECULAR PARA CIENCIAS DE LA SALUD**, 3ª, Mc Graw-Hill, 2005

Murray y cols., **HARPER BIOQUÍMICA ILUSTRADA**, 2ª, Mc Graw-Hill,, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105
Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Outros comentarios

Se recomendarán tamén os textos utilizados en 2º de bacharelato nas materias de química e sobre todo bioloxía xa que neles está a base do que se vai estudar no presente curso, máis ampliado e con enfoque dirixido á bioquímica humana.

Aos alumnos procedentes de FP, se lle ofertaran tutorías de grupo nas que se poderá incidir en aqueles conceptos básicos, cuxos coñecementos se precisan para poder seguir o programa.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	V53G140V01104			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Esta materia introduce aos estudantes nel modelo de la Enfermería Comunitaria, para identificar problemas de saúde, con orixe nolos seus determinantes sociais, culturais e #ambiental.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Ser capaz de manexar el concepto saúde- enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria.		B4	C24
		B16	C26
Ser capaz de aplicar el Método epidemiolóxico e os modelos *causales		B5	C23
		B6	C25

Contidos	
Tema	
Saúde e enfermidade: Concepto ecolóxico.	Historia da saúde pública.
Determinantes de saúde.	Historia da Enfermería Comunitaria.
Niveis de prevención.	Estado e concepto de saúde.
Saúde comunitaria.	Determinantes da saúde.
Enfermería de saúde pública.	
Saúde ambiental e ecolóxica: A saúde en relación coa auga, o aire, o clima.	RESIDUOS
Contaminación ambiental.	Plan de xestión de residuos sanitarios
Tratamento de residuos e pragas.	Manexo de residuos sanitarios: Segregación, almacenamento e tratamento.
	Plans DDD

Microbioloxía.

MICROBIOLOXÍA

□ Os microbios e a enfermidade
Características. Simbiose e patoxenicidade
Mecanismos de defensa. Infeccións oportunistas.

□ Bacterias

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación.

Bacterias epidemiolóxicamente relevantes

□ Virus

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación

Virus epidemiolóxicamente relevantes

□ Fungos

Concepto. Morfoloxía e fisioloxía.

Clasificación

Fungos epidemiolóxicamente relevantes

□ Parásitos

Parásitos humanos Concepto.

Protozoos de interese sanitario

Helmintos de interese sanitario

Control da infección.

CONTROL DA INFECCIÓN

Cadea epidemiolóxica.

Medidas de prevención da infección: Precaucións estándar e fronte ao mecanismo de transmisión.

Desinfección e esterilización.

DESINFECCIÓN E ESTERILIZACIÓN

Asepsia, limpeza, desinfección e esterilización.

Epidemioloxía: Marco conceptual e evolución histórica.

□ Definición. Método epidemiolóxico

□ Causalidade. Modelos e teorías

□ Indicadores. Frecuencia, asociación e impacto.

□ Epidemioloxía descritiva, analítica e experimental

□ Tipos de estudos:

Xeneralidades. Método científico

Estudos descritivos

Estudos analíticos

ou Estudos experimentais

Demografía sanitaria: Composición e dinámica da poboación.

Demografía estática e dinámica.

Indicadores:

- Mortalidade.

- Natalidade.

- Fecundidade.

- Migración.

- Compoñentes de crecemento e desenvolvemento.

Introdución a enfermidades transmisibles.

Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes.

Enfermedades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, zoonosis, enfermidades vectoriais, infeccións nosocomiais.

Boletines epidemiolóxicos.

Brotos epidémicos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	44	44	88
Traballo tutelado	5	22	27
Seminario	2	6	8
Actividades introdutorias	2	2	4
Instrucción programada	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	3	8	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita□ baixo **tutorización do equipo docente.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, traballadas en grupo polo *estudiantado, e cunha avaliación individual dos contidos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita□ baixo *tutorización do equipo docente, mediante concertación de citas presenciais, consulta por correo ou outros medios.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Instrucción programada	Establécense directrices na presentación da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	P1: Enfermidades transmisibles; traballo grupal segundo asignación.	20	B5 B6 B16	C23 C25	D5
Seminario	P2: Medidas de precaución estándar e baseadas na transmisión. Colocación e retirada de EPI (Equipo de protección individual). Inclúe proba de avaliación individual.	20	B5 B6	C23	
Instrucción programada	P3: Unha parte da materia é traballada polo estudiantado no traballo tutelado; tras a súa presentación, avaliación polos docentes difundiranse os contidos finais para cada tema. Realizarase exame tipo test, na data establecida e comunicada a través de Moovi.	20	B4 B5 B6 B16	C23 C24 C25 C26	D5
Exame de preguntas obxectivas	P4: Probas para avaliación das competencias adquiridas que poderán incluír preguntas pechadas, tipo test, verdadeiro/falso, emparellamento de elementos... e abertas de resposta curta.	40	B4 B6	C23 C24 C25 C26	

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtérase mediante a suma das probas establecidas: P1:Traballo tutelado (20%), P2: Seminario (20 %), P3: Instrucción programada (20%) e P4: exame de preguntas obxectivas (40 %).

Os contidos avaliados en P1, P2 e P3, non son eliminatórios para P4, cuxa data oficial será a publicada na web (AULAS 21 e 23).

Este exame (P4) inclúe, 50 preguntas, combinadas entre tipo test (4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas) e algunha pregunta de resposta curta.

Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía, para computar a avaliación continua, excepto no exame que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a EC.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a EC, serán cualificados mediante avaliación global, que supoñerá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 80 % da cualificación da materia, dado que o seminario (20%) ten carácter obrigatorio. O exame será de 80 preguntas, combinadas entre tipo test (4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas) e algunha pregunta de resposta curta, emparellamentos, verdadeiro/ falso...Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global tendo en conta que o exame suporá o 100 % de cualificación da materia.

MATRÍCULA DE HONRA:Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CDC., «**CDC Works 24/7**». Centers for Disease Control and Prevention,,

Ana Belén Salamanca Castro., **El aeiou de la investigación en enfermería.**, Ed Fuden, 2013

Josep Argimon, Josep Jiménez Villa., **Métodos de investigación clínica y epidemiológica.**, 3ª Edición., Elsevier, 2004

European Centre for Disease Prevention and Control.,

Bibliografía Complementaria

J.A. García-Rodríguez, J.J. Picazo., **Compendio de microbiología médica**, Ed. Harcourt,

Lucía Mazarrasa Alvear, **Salud pública y enfermería comunitaria.**, 2ª Ed., McGraw-Hill Interamericana de España, 2003

Jorge Humberto Blanco Restrepo, **Fundamentos de Salud Pública.**, 2ª Ed., Corporación para Investigaciones Biológicas CIB, 2005

Antonio Frías Osuna, **Salud pública y educación para la salud.**, Elsevier España, 2000

Pedro Maldonado Cruz, **Demografía. Conceptos y técnicas fundamentales.**, Plaza y Valdés, 2005

WHO Library Cataloguing-in-Publication Data, **PLAN DE ACCIÓN MUNDIAL SOBRE LA RESISTENCIA A LOS ANTIMICROBIANOS.**, ISBN 978 92 4 350976 1,

Medwave, **Análisis crítico de la literatura: nociones básicas**»,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería comunitaria II/V53G140V01206

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística: Estadística/V53G140V01106

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía			
Código	V53G140V01105			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Fisioloxía Humana é a disciplina científica que explica o funcionamento do corpo humano, o seu desenvolvemento e proceso evolutivo a partir da aplicación dos principios que propoñen outras ciencias (física, química, bioloxía). Esta materia describe e analiza as funcións orgánicas dos seres humanos, e as leis e principios que as rexen. Contempla as interaccións dunhas funcións con outras, e expón a súa integración global no conxunto do organismo completo Permite coñecer as modificacións que se producen por adaptación a determinados factores externos e internos, e senta as bases dos procesos patolóxicos que conducen á aparición de enfermidades			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados previstos na materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal.	C1 C9	D1 D2 D3
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas.	C1 C9	D1 D2 D3

Contidos	
Tema	
Introdución a fisioloxía.	Introdución. Concepto.
Fisioloxía celular.	Conceptos básicos: medio interno, homeostasis. Compartimentos corporais. Transporte a través de membranas. Comunicación intercelular.
Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Función do ril. A nefrona. Filtración glomerular e mecanismo de formación dos ouriños: secreción e reabsorción tubular. Control do volume de ouriños. Equilibrio ácido-base. Técnica do aclaramento da función renal. Pelvis renal, uréteres, vexiga e uretra: a micción. Control neurolóxico da micción.
Sangue e sistema inmune.	Composición do sangue. O plasma. Hematopoyese. A medula ósea e o sangue periférico. Células do sangue e as súas funcións. Hemostasia e coagulación. Defensa e inmunidade: principais órganos linfoides e funcións. Células do sistema inmune: clasificación e función. Fisioloxía da resposta defensiva. Respostas inmunes e autoinmunes. Inmunidade innata e adquirida.

Fisioloxía cardiovascular.	Principios do funcionamento do corazón. Actividade do miocardio e ciclo cardíaco. Sistema de condución eléctrica. Regulación da frecuencia e contractilidade. Electrocardiograma. Hemodinámica vascular. Arterias, veas e capilares. Circulación sistémica e pulmonar. Control do fluxo sanguíneo e da presión arterial
Fisioloxía respiratoria.	Mecánica da respiración. Intercambio de gases. Transporte de gases en sangue. Volumes e capacidades pulmonares. Regulación da respiración.
Fisioloxía dixestiva.	Principios xerais. Motilidade intestinal: conceptos de peristaltismo e ton: tipos funcionais de movementos no tubo dixestivo. Control nervioso da función gastrointestinal. Sistema nervioso entérico. Fluxo sanguíneo gastrointestinal. Circulación esplénica. A dixestión: enzimas e dixestión química. Dixestión e absorción dos principios inmediatos. Excreción. Función das glándulas salivais. O páncreas, o fígado e a vesícula biliar. Nutrición e metabolismo enerxético. Metabolismo dos principios inmediatos, vitaminas e minerais.
Fisioloxía do sistema endocrino e reprodución.	Mecanismo de acción hormonal. Clasificación química e funcional das hormonas. Regulación da secreción hormonal. Sistema hipotálamo-hipofisario: hipotálamo, talo hipofisario, adenohipófisis e neurohipófisis. ADH e oxitocina. Hormonas tiroideas e calcitonina. Paratiroides: regulación do calcio e fosfato no organismo. Hormonas pancreáticas e regulación da glucemia. Hormonas adrenais: corticais (o cortisol, a aldosterona e os esteroides sexuais) e medulares (catecolaminas). O estrés. As hormonas sexuais masculinas e femininas. O ciclo ovárico. Menarquia. Ciclo menstrual. Menopausa. A placenta. Embarazo, parto e lactación. A melatonina. O sistema APUD. As prostaglandinas.
Fisioloxía do aparello locomotor	Fisioloxía muscular: unidade motora. Tipos de fibras musculares. Mecánica e enerxética da contracción muscular. Ligamentos e tendóns. Óso. Cartilaxe. Articulacións.
Neurofisioloxía.	Fisioloxía do sistema nervioso. Funcionamento da neurona. Bases físico-químicas do impulso nervioso. Neurotransmisores e condución do impulso nervioso. Fisioloxía dos órganos dos sentidos xerais e especiais. Vías nerviosas motoras e sensitivas. Os reflexos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	108	180
Seminario	7	28	35
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Presentación de temas específicos dentro do temario, de importancia pola súa actualidade, aplicación práctica ou como forma de integración dos contidos explicados anteriormente nas leccións maxistras. - Dirixidos á resolución de problemas prácticos e á aplicación razoada dos coñecementos teóricos - Asistencia e participación activa, individual. - En horario de clase. - Número de seminarios e datas de celebración comunicaranse por parte dos profesores

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico
Seminario	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Exame de preguntas obxectivas	- Proba escrita de carácter global . - Avalía a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo - Valorará principalmente os coñecementos teóricos básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do alumno na materia	40	C1 C9	D1 D2 D3
Resolución de problemas e/ou exercicios	- 2 probas escritas, teórico-prácticas, non liberatorias (cada unha cun valor do 30% da cualificación final) - As preguntas avaliarán tanto o nivel de coñecementos teóricos como a aplicación práctica dos mesmos, mediante a resolución de problemas	60	C1 C9	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

1- AVALIACIÓN CONTINUA (AC)

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente).

A) Durante o período lectivo (xaneiro-maio 2025) realizaranse dúas probas de cualificación (probas teórico-práctica 1 e 2)

- Tratarase de 2 probas escritas, non liberatorias.

- As preguntas destas probas avaliarán tanto o nivel de coñecementos teóricos como a aplicación práctica dos mesmos mediante a resolución de problemas.

- Constarán predominantemente de preguntas tipo test, aínda que se poderán incluír preguntas de resposta curta ou de desenvolvemento.

- As datas de realización, o número de preguntas e o seu formato, así como os contidos da materia en cada proba, serán comunicadas ao alumnado a través de MOOVI con suficiente antelación.

- A puntuación obtida en cada unha, constituirá o 30% da cualificación final da materia.

B) Exame final (26 de maio 2025)

- Tratarase dunha proba escrita de carácter global.

- Avaliará a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo, tanto a través de leccións maxistrais como mediante outras actividades docentes que eventualmente se realicen.

- Valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do estudante na materia

- O contido final do temario para cualificar nesta proba (así como a exclusión de tema(s) se así o decidise o profesorado debido ao seu menor valor didáctico) comunicáraselle ao alumnado ao termo do período lectivo.

- Constará de polo menos 40 preguntas tipo test.

- A puntuación obtida neste exame constituirá o 40% da nota total do curso

- **Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, excepto no exame final, que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a EC.**

A nota final de alumno calcularase do seguinte modo: Nota final= 30% da proba teórico-práctica 1 + 30% da nota da proba teórico-práctica 2 + 40% do exame final.

- **Deberase alcanzar un 5 de nota media para superar satisfactoriamente a materia.**

2- AVALIACIÓN GLOBAL (alumnado que perda ou renuncie á súa avaliación continua)

- Terán a oportunidade de superar a materia mediante un exame global, na data fixada polo Centro (26 de maio 2025)

- Tratarase dunha proba escrita

- Esta proba avaliará a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo, ben a través de leccións maxistras como mediante outras actividades docentes que eventualmente se realicen.

- O contido final do temario para cualificar nesta proba (así como a exclusión de tema(s) se así o decidise o profesorado debido ao seu menor valor didáctico) comunicaráse ao alumnado ao termo do período lectivo

- Este exame valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do estudante na materia

- Constará de polo menos 60 preguntas tipo test

- Posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% (5 puntos) para considerarse superado.

3- Exame de 2ª oportunidade (1 de xullo 2025)

- Os alumnos que non alcanzasen unha puntuación de 5 na modalidade de avaliación continua ou global poderán presentarse a esta proba, na data fixada polo Centro

- As notas obtidas na avaliación continua ou global, non se conservará para este exame, que será global para todos os que se presenten- Devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos da materia (previamente decididos polo profesorado e comunicados con antelación aos alumnos)

- Este exame valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do alumno na materia

- O exame consistirá nun test de polo menos 60 preguntas tipo test.

- Posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% (5 puntos) para considerarse superado.

Criterios para a puntuación de preguntas tipo test:

- Nas diferentes ferramentas de avaliación (resolución de problemas, exame final, exame global, exame de 2ª oportunidade), o sistema de puntuación do test de preguntas obxectivas será o seguinte:

- O test será de resposta múltiple, con 4 posibles opcións, sendo unha delas a correcta ou a máis válida.

- A puntuación calcularase de acordo aos seguintes parámetros:

· As respostas correctas terán un valor de 1 punto

· As respostas incorrectas restarán 0,25 puntos

· As respostas en branco terán un valor de 0 puntos, e non restarán

Compromiso ético: Espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. No caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, e outros) consideraríase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso a cualificación global no actual curso académico será de suspenso (0.0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa. O feito de introducir un dispositivo electrónico non autorizado na aula de exame será considerado motivo de non superación da materia no presente curso académico e a cualificación global será de suspenso (0.0).

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Aviso: No caso de discrepancias entre as distintas versións lingüísticas da guía, prevalecerá o indicado na versión en castelán.

Calquera aspecto ou circunstancia en relación ao contido ou desenvolvemento dos sistemas e probas de avaliación non detallado na guía docente ou que suscite dúbidas de interpretación será obxecto de valoración por parte da Comisión Permanente da Escola.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Guyton, Hall, **TRATADO DE FISIOLoxÍA MÉDICA**, 14, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

Tortora, Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLoxÍA**, 15, Panamericana, 2018

Netter, **FUNDAMENTOS DE FISIOLoxÍA**, 2, Elsevier, 2016

Patton, **ANATOMÍA Y FISIOLoxÍA**, 11, Elsevier, 2023

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	V53G140V01106			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Estatística			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.

Resultados previstos na materia				
Resultados previstos na materia			Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Ser capaz de realizar un análisis estadístico de datos que permita describir, resumir y contrastar hipótesis sobre una población.			A3	B6 C8 D1
			A4	B16 C26 D3
			A5	D4

Contidos	
Tema	
1. Estatística Descritiva	Poboación e Mostra Recollida de Datos: variables, bases de datos Representación gráfica Medidas descriptivas
2. Inferencia Estadística	Probabilidade Estimación de parámetros: intervalos de confianza Probos diagnósticas. Contraste de hipótese
3. Introducción á Análise Multivariante	Correlación e Regresión Técnicas de análise multivariante
4. Análise de Datos	Fundamentos de las TIC en ciencias da saúde Estratexias de Análises de Datos en ciencias da saúde

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	24	30	54
Estudo de casos	6	10	16
Prácticas con apoio das TIC	6	0	6
Resolución de problemas de forma autónoma	0	32	32
Seminario	20	0	20

Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas de contidos teóricos
Estudo de casos	Exposición e análise de casos. Exemplos
Prácticas con apoio das TIC	Exercicios prácticos na aula de resolución de problemas e exercicios con axuda das TIC
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de forma autónoma de problemas e exercicios plantexados na aula
Seminario	Resolución de problemas e análise de estudos por parte do estudantado en clase grupal

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas con apoio das TIC	Resolución de exercicios e problemas na aula con axuda das TIC
Seminario	Resolución de problemas e estudo de casos na aula grupal

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticas con apoio das TIC	Asistencia a clases prácticas de resolución de problemas de Estadística con apoio das TIC.	10	A5	B16	C8 C26	D1 D3 D4
Seminario	Valoración do traballo desenrolado na aula sobre a resolución de problemas plantexados.	30	A3 A4 A5	B6 B16	C8 C26	D1 D3 D4
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta ou de resposta curta relacionadas con contidos da materia.	30	A3 A4 A5	B6 B16		D1 D3 D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos executados en clase.	30	A5	B6		D1 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

AVALIACIÓN

O primeiro díade clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios detitoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicadana web.

Avaliación Continua (AC): O 20% de ausencias inxustificadas implica a perda do dereito á AC, considerando como ausencias xustificadas: realización de exames, asistencia a órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixas por enfermidade ou médica (anexando os xustificantes pertinentes).

A cualificación AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: EXERCICIO VOLUNTARIO EN CLASE GRUPAL SUPERVISADO (20%), ASISTENCIA A CLASE (10%), CLASES PRÁCTICAS (10%) e EXAME (60%).

Exame con preguntas tipo test, pregunta curta e resolución de exercicios.

Deberase alcanzar unha puntuación mínima de 4/10 en cada metodoloxía para o cálculo da avaliación continua, excepto no exame que será un 5/10. Se non se alcanzan estas cualificacións, o estudante perderá a AC.

Aqueles estudantes que non continúen ou faltasen á CE, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG): Realízase un exame global que suporá o 100% da nota da materia. Exame con preguntas tipo test, pregunta curta e a resolución de exercicios. Para aprobar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas CLASES 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

Se non se aprobaa materia nunha das dúas modalidades (AC/AG) na 1ª oportunidade, suporá que na 2ª oportunidade optar a avaliación global.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes demostren un comportamento ético apropiado. Se se detectan condutas pouco éticas (copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non cumpres os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a nota final na primeira convocatoria quedarásuspendida (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

M.A. Martínez, A. Sánchez, F.J. Faulín, **Bioestadística Amigable**, Ed. Díaz de Santos,

F. Ríos Díaz y J. Warnberg, **Bioestadística**, Paraninfo,

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell, E. Cobo, J. Canela, **Bioestadística**, Ed. Elsevier Masson,

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, Ed. Elsevier Saunders,

J.M. Argimon Pallas, J. Jiménez Villa, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, Elsevier,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de enfermaría**

Materia	Fundamentos de enfermaría			
Código	V53G140V01107			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Esta Materia expón ao estudante cal é a esencia da profesión, as funcións propias da enfermaría e os métodos e instrumentos derivados das proposicións científicas que forman a base da profesión. Ten como obxectivo principal que el estudante adquira coñecementos sobre cal foi e será el contorna profesional, como foi evolucionando a humanidade e con ela a profesión, cales son as bases científicas e conceptuais da profesión, así como a metodoloxía de traballo. Así como os coidados básicos que se prestan ante a alteración do auto-coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar	A1	B1	C15	D1
	A2	B2	C17	D2
	A3	B5	C18	D3
	A4	B6		D4
	A5	B8		D7
		B14		D9
		B15		D11
		B17		

Contidos

Tema	
Módulo I :Os coidados desde unha perspectiva histórica.	1-Evolución histórica do coidado enfermeiro. 2-Nacemento da enfermaría profesional. 3-Competencias profesionais. 4-Enfermaría 2.0.
Módulo II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira.	1-Saúde e leis aplicables. 2-Estrutura institucional de enfermaría. 3-Organización dunha unidade/servizo.
Módulo III: Teorías e modelos de enfermaría	1-Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persoa, contorna, saúde, enfermaría. 2-Modelos de coidados de enfermaría máis representativos.
MÓDULO IV: Metodoloxía científica. Plans de coidados	1-Proceso de atención de enfermaría (P.A.E.). 2-Etapas do P.A.E. (valoración, diagnóstico, planificación, execución e avaliación). 3-Taxonomía NANDA, NOC, NIC.
MÓDULO V: Principios, técnicas e procedementos dos coidados básicos.	1-A unidade do paciente. 2-Tipos de cama hospitalaria. 3-Constantes vitais. 4-Administración de medicación. 5-Termorregulación. 6-Respiración. 7-Alimentación. 8-Hidratación. 9-Eliminación urinaria/intestinal. 10-Mobilidade/Actividade. 11-Hixiene. 12-Descanso e soño. 13-Comunicación. 14. Seguridade. 15. Recollida de mostras.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	60	100	160
Seminario	15	5	20
Estudo de casos	1	6	7
Resolución de problemas	2	2	4
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Proba na que o alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Resolución de problemas	Actividade na que se formula un problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
-------------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Apoio individualizado para favorecer a adquisición de habilidades e competencias no desenvolvemento de procedementos básicos de enfermaría.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Tutorías: resolución de dúbidas relacionadas cos contidos da materia.
Estudo de casos	Asesoramento e orientación no desenvolvemento do proceso de atención de enfermaría (P.A.E.).
Resolución de problemas	Seguimento das actividades individuais que o estudante leva a cabo de forma autónoma.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Valorarase a participación activa e cumprimento de instrucións.	20	B1	C18	D2 D4 D7
Estudo de casos	Mediante a presentación dun caso o alumno deberá aplicar os coñecementos adquiridos na materia, desenvolvendo un PAE.	20	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17		D2 D3 D4 D7
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos: Competencias de enfermaría. Teorías e modelos de enfermaría.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test con 4 opcións de resposta e soamente 1 correcta. Restan as respostas incorrectas.	40	A1	B1 B2 B5 B6 B17	C15 C17 C18

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O estudantado pode optar por avaliación continua ou avaliación global, segundo as súas necesidades individuais.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación continua (AC):Asistencia obrigatoria. O 20% de faltas non xustificadas implica a perda do dereito á avaliación continua, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC, obtense da suma de cada unha das probas: SEMINARIO (20%), ESTUDO DE CASOS (20%), RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS (20%) e EXAME DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (40%).

O exame constará de 80-100 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas.

Os exames realizaranse nas aulas 21 e 23, na data establecida segundo o calendario oficial publicado na web do centro. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía avaliada, en caso de non alcanzar esta cualificación, o estudante perderá a AC.

Avaliación global (AG):O estudantado que renuncie ou perda a avaliación continua, optará a unha proba final cun valor do 80% dado que o seminario (10%) e o estudo de casos é obrigatorio.

O exame constará de 80-100 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas.

Os exames realizaranse nas aulas 21 e 23, na data establecida segundo o calendario oficial publicado na web do centro. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía avaliada para superar a materia.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, o estudiantado optará a un exame global que suporá o 100% da nota.

O exame constará de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para superar a materia.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, uso de aparellos electrónicos non autorizados. etc.) considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá o uso de ningún dispositivo durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Martínez Martín, Mª Luisa; Chamorro Rebollo, Elena, **Historia de la Enfermería**, 3ª Edición, Elsevier, 2017

-Kozier, B: y otros, **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 7ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 2005

Heather Herdman, T., **Diagnósticos Enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2021/2023

Luís Rodrigo, M. T., **Los Diagnósticos Enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 9ª Edición, Masson Elsevier, 2006

Joanne Dochterman, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, ELSEVIER, 2018

Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC), ELSEVIER, 2019

Nora Hilda González-Quirarte y Hortensia Castañeda-Hidalgo, **Proceso de enfermería (Guía teórico-práctica para dar respuesta a las necesidades de salu)**, 1ª Edición, ELSEVIER, 2024

Bibliografía Complementaria

Carpenito, Linda J., **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, 14ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 1995

Rol de Enfermería,

Enfermería Clínica,

www.index-f.com/new/cuiden/, Fundación Index,

www.fisterra.com/, Elsevier,

Mitjà Costa, Jordi, **<http://enfermeriablog.com/#>**,

<http://www.portalhiades.com/>,

MArion Johnson, **Interrelaciones NANDA, NOC Y NIC Mosby 2º Edicion**, 2ª Edición, ELSEVIER, 2012

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Materia	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	V53G140V01108			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia pretende proporcionar ao alumno de Enfermería as habilidades lingüísticas básicas que lle permitirán usar o inglés no ámbito profesional e académico. Os contidos da materia introducen ao alumno na terminoloxía das ciencias da saúde e potencian a súa capacidade de realizar tarefas comunicativas en inglés na área da enfermmería: traballar con textos da materia, para adquirir o vocabulario básico referente á contorna clínica e ao sistema sanitario comunicarse oralmente e por escrito con pacientes e profesionais da saúde, sendo capaz de informar e conversar, a un nivel suficiente, sobre diagnóstico e tratamentos, resolvendo dúbidas ou consultas dos pacientes ou familiares. entender suficientemente a linguaxe en conferencias sobre temas profesionais, consultar bibliografía específica, etc. así como ser capaz de utilizar o vocabulario específico relacionado co ámbito sanitario: anatomía, síntomas, síndromes e enfermidades, formularios, equipo interdisciplinar, así como as estruturas dos textos científicos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento relevante e capacidade para aplicar resolución de problemas e toma de decisións establecendo unha comunicación o máis eficaz posible en inglés con pacientes, familias, compañeiros	A1	B6	C8	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D7
				D9
				D11

Coñecemento relevante e capacidade para aplicar principios de investigación e información e difundir coñecemento para a educación para a saúde

A1 B6 C8 D1
A2 B16 D2
A3 D3
A4 D4
A5 D5
D7
D9
D11

Contidos

Tema

Introdución á terminoloxía das ciencias da saúde	Clasificación dos profesionais da saúde Equipo multidisciplinar Medicamentos Anatomía
Análise e comprensión de textos específicos	Necesidades de nutrición Necesidades de hixiene Terapias alternativas
Comprensión lectora	Artigos de publicacións científicas Publicacións médicas
Trataranse as formas gramaticais, vocabulario e demais estruturas adecuadas, en cada unha das unidades.	Present simple v. Present continuous Prepositions of place and movement Past simple v. Past continuous Imperatives Question forms Modal Verbs Zero and first conditional Expressing possibility Giving instructions. Imper Present perfect Passive sentences Be going to v. Present continuous for future Giving reasons Reported speech Building sentences

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	16	32	48
Lección maxistral	30	10	40
Actividades introdutorias	2	2	4
Resolución de problemas	30	12	42
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4
Exame de preguntas obxectivas	2	4	6
Presentación	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Traducións de textos específicos.
Lección maxistral	Exposición de conceptos teóricos básicos previos a cada tema e segundo a necesidade derivada do libro de texto de uso
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Mediante titorías personalizadas presenciais, en liña e correo electrónico

Lección maxistral A atención personalizada realizarase durante o horario de tutorías que o profesor detallará na sesión inicial do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas tutorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación en clase e resolución de exercicios escritos, falados e de comprensión lectora e comprensión oral, expostos pola profesora na aula	40	A3 A4	B16	D1 D3	
Exame de preguntas obxectivas	Esta proba abarcará todos os contidos teóricos e prácticos explicados ao longo do programa e combinará preguntas abertas, pechadas, de comprensión lectora de textos profesionais específicos, gramática xeral e tradución de textos profesionais e léxico.	35	A2 A3 A4			
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, do traballo tutelado exposto. A exposición farase en grupo e valórase individualmente.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B16	C8 D1 D2 D3 D5	

Outros comentarios sobre a Avaliación

MATERIA SEN DOCENCIA, O ALUMNADO OPTA ÚNICAMENTE A AVALIACIÓN GLOBAL

O primeiro día de clase a docente expón a planificación da materia e os horarios de tutoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA: Computarán os seguintes parámetros obrigatorios (con ponderación na cualificación final): 1. Durante as clases valórase a súa participación e capacidade de resolver os exercicios e situacións expostos pola profesora (40%). Discrecionalmente, a profesora poderá recoller exercicios realizados en clase para a súa avaliación e seguimento para a mellora e avaliación continua. 2. Presentación (25%): Ao finalizar o período docente e antes do exame final, os alumnos deberán entregar un Traballo realizado en equipo cuxa exposición oral en inglés, valorarase co 25% do valor total da nota final. 3. Proba escrita final (35%): Esta proba abarcará todos os contidos teóricos e prácticos explicados ao longo do programa. Nas probas 1 e 3 o alumno deberá obter un mínimo de 4 puntos sobre 10, en cada unha delas, para optar ao aprobado final, cuxa nota se completará coa cualificación na proba 2 Para superar a materia deberá alcanzarse unha nota mínima de 5/10 na media ponderada das tres probas.

Avaliación global: Os alumnos que, excepcionalmente, deban avaliarse por avaliación global, realizarán unha proba escrita cun 75% do valor da cualificación e unha presentación oral dun traballo individual cuxo tema adxudica a docente. Débese alcanzar unha nota de 5/10.

2ª OPORTUNIDADE O alumnado que non supere a materia en calquera das dúas modalidades anteriores en primeira oportunidade terá unha segunda oportunidade en modalidade de avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ross Wright; Maria Spada Symonds, **English for Nursing 2**, 1, Pearson, 2011

Tony Rice, **Nursing 2**, 10, Oxford, 2010

Citores & Pellegrinelli, **Healthy English**, 1, Elsevier Masson, 2009

Glendinning & Hölstrom, **English in Medicine**, 6, Cambridge University Press, 2002

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Pre-intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2010

Bibliografía Complementaria

Forsyth & Lavender, **Grammar activities**, 2, 2, Macmillan Heinemann, 2000

Collin, **Dictionary of Nursing.**, London: Bloomsbury, 2003

Raymond Murphy, **English grammar in use: a self-study reference and practice book for intermediate learners of english**, Cambridge,

BBC Learning English (Grammar, Vocabulary & Pronunciation),

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/language>,

Royal College of Nursing, <http://www.rcn.org.uk/>,

National Health Service (Servicio Nacional de Salud de Reino Unido), <http://www.nhs.uk/Pages/HomePage.aspx>,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introducción a la enfermería clínica				
Materia	Introducción a la enfermería clínica			
Código	V53G140V01201			
Titulación	Grado en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castellano			
Departamento	Departamento de la E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Álvarez Fernández, Félix Giráldez Miranda, Esperanza María			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.riberasalud.com/cepovisa/			
Descripción xeral	Materia destinada la adquisición de las competencias teórico-prácticas en relación con los cuidados y procedimientos básicos de Enfermería, en base a la fisiopatología y utilización de productos sanitarios.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Código	
A2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B1	Ser capaz, en el ámbito de la enfermería, de prestar una atención sanitaria técnica y profesional adecuada a las necesidades de salud de las personas que atienden, de acuerdo con el estado de desarrollo de los conocimientos científicos de cada momento y con los niveles de calidad y seguridad que se establecen en las normas legales y deontológicas aplicables.
B2	Saber planificar y prestar cuidados de enfermería dirigidos a las personas, familias o grupos, orientados a los resultados en salud, evaluando su impacto, a través de guías de práctica clínica y asistencial, que describen los procesos por los cuales se diagnostica, trata o cuida un problema de salud.
B3	Saber aplicar los fundamentos y principios técnicos y metodológicos de la enfermería.
B6	Aplicar las intervenciones de la enfermería en la evidencia científica y en los medios disponibles.
B16	Ser capaz de utilizar los sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar cuidados de enfermería basándose en la atención integral de salud, que supone la cooperación multiprofesional, la integración de los procesos y la continuidad asistencial.
C2	Conocer el uso y la indicación de productos sanitarios vinculados a los cuidados de enfermería.
C9	Conocer los procesos fisiopatológicos y sus manifestaciones y los factores de riesgo que determinan los estados de salud y enfermedad en las diferentes etapas del ciclo vital.
C13	Reconocer las situaciones de riesgo vital y saber ejecutar maniobras de soporte vital básico y avanzado.
C28	Conocer las alteraciones de salud del adulto, identificando las manifestaciones que aparecen en sus distintas fases.
C29	Identificar las necesidades de cuidado derivadas de los problemas de salud.
D1	Capacidad de análisis y síntesis.
D2	Capacidad de organización y planificación.
D3	Capacidad de gestión de la información.

Resultados previstos en la materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber las principales causas del enfermar humano (etiología) y los mecanismos por los que estos actúan de forma nociva (patogenia).	A5	B3	C9 C13 C28	D1
Ser capaz de identificar los principales síntomas que se asocian a la enfermedad y los signos que se detectan al realizar la exploración física de él paciente (semiología).		B3	C9 C13 C28 C29	D1
Ser capaz de aplicar las principales técnicas diagnósticas y las normas de actuación de enfermería en cada una de ellas.	A2	B1 B2 B3 B6 B17	C9 C13 C28 C29	D1 D2 D3

Ser capaz de utilizar adecuadamente los productos sanitarios.	B6 B16	C2	D2 D3
Ser capaz de identificar las enfermedades producidas por agentes físicos.	B1 B3 B6 B16	C9 C28 C29	D1 D2 D3

Contenidos

Tema

FISIOPATOLOGÍA	Introducción Monitorización constantes vitales Dolor. Origen, tipos, características evaluación y escalas. Termorregulación. Hipo/Hipertemia. Alteración consciencia. Evaluación, monitorización.
APARATO RESPIRATORIO	Signos y síntomas Oxigenoterapia Aspiración de secreciones Traqueostomías. Cuidados básicos Toma de muestras Terapia inhalada
APARATO DIGESTIVO	Signos y síntomas Abordaje enteral. Tipos de sondas Ostomías de eliminación Toma de muestras
APARATO URINARIO	Signos y síntomas Tipos de sondajes Tipos de sondas Toma de muestras
APARATO CIRCULATORIO	Tipos de punciones Accesos vasculares. Tipos y cuidados. Toma de muestras. Hemocultivos
APARATO MUSCULOESQUELÉTICO	Vendajes e inmovilizaciones Técnicas y tipos
MATERIALES / PRODUCTOS SANITARIOS	Clasificación Recomendaciones generales Instrumental quirúrgico básico Línea cura en ambiente húmedo
SOPORTE VITAL BÁSICO	RCP Básica Electrocardiografía básica Monitorización Carro de parada Primeros auxilios
DIAGNÓSTICO POR IMAGEN	Tipos de estudio Cuidados de enfermería Complicaciones Contrastes

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	2	4
Lección magistral	48	50	98
Talleres	4	13	17
Talleres	4	13	17
Examen de preguntas objetivas	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la materia.
Lección magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.

Talleres	TA: Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del docente a las actividades individuales y/o en grupo que desarrollan los estudiantes. - RCP - Sondaje vesical - Vendajes
Talleres	TB: Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del profesor a las actividades individuales y/o en grupo que desarrollan los estudiantes. - Accesos vasculares - Instrumental básico - Sondaje nasogástrico - Ostomías

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Lección magistral	Seguimiento y acompañamiento del estudiantado, mediante tutorías, en los días establecidos.
Talleres	Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del profesor a las actividades individuales y/o grupales que desarrollan los estudiantes
Talleres	

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaje			
Talleres	TALLER A: Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del docente a las actividades individuales y/o en grupo que desarrollan los estudiantes. - Primeros auxilios. - Vendajes - Soporte Vital Básico. Se realizará evaluación de los contenidos trabajados, en el propio taller teniendo de base, los contenidos teóricos expuestos en las clases magistrales.	30	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Talleres	TALLER B: Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del docente a las actividades individuales y/o en grupo que desarrollan los estudiantes. - Accesos vasculares - Sondaje nasogástrico - Ostomías - Instrumental Se realizará evaluación de los contenidos trabajados, en el propio taller teniendo de base, los contenidos teóricos expuestos en las clases magistrales.	30	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Examen de preguntas objetivas	Pruebas para evaluación de las competencias adquiridas que incluyen preguntas cerradas con diferentes alternativas de respuesta (verdadero/falso, elección múltiple, emparejamiento de elementos...). Los alumnos seleccionan una respuesta entre un número limitado de posibilidades.	40	A2 A5	B1 B2 B3 B6 B17	C2 C9 C13 C28 C29	D1 D3

Otros comentarios sobre a Avaliação

El primer día de clase los docentes exponen la planificación de la asignatura y los horarios de tutoría, e informan sobre las opciones de evaluación (CONTINUA O GLOBAL), para que opten por la que más se ajuste a sus necesidades.

Se presupone la evaluación global, su rechazo y opción de evaluación final, será comunicada formalmente según la metodología establecida para ello y publicada en la web.

Evaluación Continua (EC):

El **20 %** de faltas de asistencia no justificadas implica la pérdida del derecho a la EC, considerándose faltas justificadas: la realización de exámenes, la presencia en órganos colegiados, el ingreso hospitalario y la enfermedad o baja médica (adjuntando justificante pertinente).

La calificación de la EC se obtendrá mediante la suma de las pruebas desarrolladas en el aula: Taller A (30%), TALLER B (30%) y EXAMEN (40%).

Este último constará de 40 preguntas tipo test (+ 2 preguntas de reserva) con 4 opciones de respuesta única, cada error resta 0.25 de las correctas.

Se deberá alcanzar una nota mínima de 5/10, en cada una de las metodologías realizadas. En caso de no alcanzarse dicha calificación, se perderá la EC y pasará a Evaluación global (EG).

Asimismo, el estudiantado que no pueda seguir la EC y/o haya renunciado a esta, será calificado mediante evaluación global.

Evaluación global (EG):

Se realizará un examen global que supone el 100 % de calificación de la materia.

Este incluirá preguntas tipo test y preguntas cortas (100 preguntas), con 4 opciones de respuesta única. Cada respuesta errónea, resta 0.25 del valor de las correctas.

Para superar la materia se deberá alcanzar una nota mínima de 5/10.

El examen se realizará en la fecha establecida en el calendario oficial y publicada en la web, en las AULAS 21 y 23.

2ª OPORTUNIDAD:

El no superar la asignatura en cualquiera de las dos modalidades en 1ª oportunidad, implica que en la 2ª oportunidad se optará por evaluación global. (100% calificación)

MATRÍCULA DE HONOR

Para discernir la Matrícula de Honor en caso de idéntica calificación entre varios estudiantes, se utiliza como criterio de asignación el expediente académico en la fecha en cuestión.

Compromiso ético:

Se espera que el estudiantado presente un comportamiento ético adecuado. En caso de detectar un comportamiento no ético (copia, plagio, utilización de aparatos electrónicos no autorizados, etc.), se considerará que el alumno no reúne los requisitos necesarios para superar la materia. En ese caso, la calificación final en primera convocatoria será de suspenso (0,0). No se permitirá la utilización de ningún dispositivo electrónico durante las pruebas de evaluación salvo autorización expresa.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Alfaro-LeFevre., **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

Rifà , Olivé, Lamoglia, **Lenguaje NIC para el aprendizaje teórico-práctico en enfermería**, 2ª, ELSEVIER, 2020

Gloria Bulechek Howard Butcher Joanne M. Dochterman Cheryl Wagner, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª, ELSEVIER, 2019

Perry, A.G; Potter, P, **Guía Mosby de Técnicas y Procedimientos Básicos**, 8ª, ELSEVIER, 2016

SERGAS, <https://femora.sergas.es/>,

Bibliografía Complementaria

NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos Enfermeiros: definiciones e clasificación.**, 3ª Edición, ELSEVIER, 2016

BRUNNER/SUDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

<https://femora.sergas.es/>,

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª, ELSEVIER, 2019

Alfaro-LeFevre, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

<https://ulcerasfora.sergas.gal/Informacion/Cat%C3%A1logo-de-productos?idioma=es>,

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306
Enfermería de urgencias y cuidados críticos/V53G140V01414

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería clínica I/V53G140V01204
Enfermería clínica II/V53G140V01205
Farmacología y dietética/V53G140V01203

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101
Fisiología: Fisiología/V53G140V01105
Fundamentos de enfermería/V53G140V01107
Psicología: Psicología/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e lexislación				
Materia	Ética e lexislación			
Código	V53G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Fernández Ferro, Martín			
Profesorado	Fernández Ferro, Martín Torres Vizcaya, Manuel			
Correo-e	martinfdezferro@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato e coidado directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de gran complexidade vinculadas á relación entre o profesional sanitario, o paciente e a súa familia. Aquí a ética xoga un papel importante en proporcionar aos profesionais os coñecementos e ferramentas que han de guiar todas as actuacións asistenciais, desde os valores e principios *bioéticos e morais inherentes á dignidade do ser humano e en *concordancia co avance científico e tecnolóxico. Todo este actuar debe de ter a súa correspondencia na lexislación, como *garante duns valores que protexerá, converténdoo en ben xurídico e recoñecéndoo como norma legal.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.

C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar as fontes de información de interese en Ética, Lexislación e xestión do seu contido.	A1	C48 C49 C50 C52	D3 D11	
Desenvolvemento da capacidade de aprendizaxe autónoma.	A5	C48 C49 C50	D8 D9	
Desenvolvemento da capacidade de razoamento crítico.	A2 A3		D7 D9 D11	
Capacidade de compartir a responsabilidade do coidado e a atención da saúde a outros profesionais.	B15 B18		D5 D6	
Coñece e aplica os principios de igualdade e dereito á saúde de todas as persoas.	B4 B7 B8 B18	C11 C12 C48 C49 C50	D6	
Coñece o marco legislativo español e comunitario no campo da saúde, así como os códigos deontolóxicos correspondentes.	B1 B7 B8 B12 B18	C11 C12 C48 C49 C50 C52	D3	
Coñece e respecta o marco de dereitos do paciente e de responsabilidades do profesional sanitario.	B1 B7 B8 B18	C12 C48 C49 C50 C52		
Coñecemento e capacidade para planificar proxectos e recursos humanos e materiais.	A4		D1 D2 D5 D6	
Discriminación entre os conceptos de control, garantía e mellora da calidade.	B8	C11	D1 D3 D11	
Resolución de problemas e toma de decisións.	A4		D4	

Contidos

Tema	
1.- Orixe e Fundamentación da Bioética	1.1 Introducción e historia da Bioética 1.2 A bioética como ponte entre o mundo da ciencia e o mundo dos valores 1.3 Alcance da bioética: modelos explicativos sobre a conduta humana 1.4 Bioética principialista e bioética consecuencialista 1.5 O valor absoluto da persoa humana

2.- Métodos de deliberación e análise ética na práctica clínica	2.1 Metodoloxía para a resolución de problemas bioéticos. 2.2 Toma de decisións na práctica clínica. 2.3 Peculiaridades da asistencia médica en casos de urxencia. 2.4 Análise dos Problemas Éticos. 2.5 Consentimento informado.
3.-Bioética na práctica clínica multidisciplinar	3.1 Modelos de relación clínica ao longo da historia 3.2 A comunicación entre o profesional sanitario, o paciente e a familia 3.3 Autonomía do paciente 3.4 Intimidade, confidencialidade e segredo profesional. 3.5 Obxección de conciencia sanitaria 3.6 Boa Práctica Clínica (BPC) 3.7 Estudo de casos
4.- Comités de Bioética	4.1 Comités de investigación clínica e asistencial 4.2 Comité Nacional de Bioética. 4.3 Estudo de casos
5.-Bioética ao comezo da vida	5.2 En busca da Fertilidade (TRA) 5.3 Análise xenética dos embrións (PGH) 5.4 Maternidade subrogada 5.5 Interrupción voluntaria do embarazo 5.6 Estudo de casos
6. -Bioética ao final da vida	6.1 A Bioética ante a disposición da propia vida. 6.2 Coidados paliativos e coidados terminais 6.3 Eutanasia. 6.4.Sedación paliativa e diferenzas con eutanasia. 6.5.Limitación do esforzo terapéutico. 6.6.Transplantes e doazón de órganos. 6.7 Estudo de casos
7.- Ecoloxía e bioética global	7.1.Ecoloxía, bioética e saúde: ONE HEALTH 7.2 Estudo de casos
8.-Introdución: da Filosofía á Ética e o Dereito	8.1 Sesión Maxistral (título a decidir polo docente) 8.2 Introdución da filosofía, á ética e o dereito. 8.3 O Dereito á Saúde no marco legal de España e as súas Comunidades Autónomas 8.4 Ordenamento xurídico en España da saúde e a sanidade 8.5 Sistema Nacional de Saúde: estrutura, organización e medidas de coordinación e cohesión
9.- Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría	9.1 Sesión Maxistral (título a decidir polo docente) 9.2. A evolución da relación médico-paciente até a actualidade: autonomía, calidade asistencial e seguridade do paciente 9.3 Lei Xeral de Sanidade 14/1986. 9.4 Deberes e dereitos do persoal sanitario 9.5 Funcións dos Diplomados e/ou Graduados de Enfermaría no ordenamento xurídico español 9.6.O acto médico como contrato de medios.
10.-Lexislación xeral e específica con repercusión na asistencia sanitaria	10.1 Sesión Maxistral (título a decidir polo docente) 10.2 Dereito sanitario internacional e europeo 10.3 Normativa nacional relacionada coa saúde e a sanidade, con especial atención á Lei 41/2002 10.4 Comentarios á normativa propia da Comunidade Autónoma de Galicia (lei 8/2008, lei 8/2021 Galicia)

11. 4.-Regulación xurídica dos dereitos dos pacientes e estudo da súa xurisprudencia derivada no ámbito sanitario (aspectos xerais)

11.1 Sesión Maxistral (título a decidir polo docente)
 11.2 Dereitos e deberes dos pacientes
 11.3 Regulación xurídica na práctica asistencial A Historia Clínica, Consentimento informado. O menor como paciente (lei 41/2002).
 11.4 Regulación xurídica na práctica asistencial Segredo profesional e dereito á intimidade
 11.5 Regulación xurídica na práctica asistencial Manipulación xenética, investigación biomédica, reprodución asistida e transplantes (lei 14/2007, lei 14/2006, lei 30/1979, Real decreto 1723/2012) .
 11.6 Regulación xurídica na práctica asistencial Instrucións previas, eutanasia, enfermos terminais, e aborto. A obxección de conciencia. (lei 41/2002, Lei 3/2021, lei 5/2015 26 de xuño, Lei 1/2023)

12.-Responsabilidade das actuacións sanitarias

12.1 Sesión Maxistral (título a decidir polo docente)
 12.2. Nocións de Dereito Procesual
 12.3. Responsabilidade Civil. Seguros de responsabilidade profesional
 12.4. Responsabilidade Penal. Delitos tipificados no Código Penal.
 12.5. Responsabilidade das institucións sanitarias

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	36	66
Estudo de casos	16	20	36
Seminario	10	20	30
Debate	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecerlo, interpretalo, resolvolo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Íranse expondo en clase os casos a estudo.
Seminario	Resolvanse as dúbidas do alumnado

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	30	A1 A3 A4 A5 C11 D1

Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4 B8	C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliar as habilidades adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, opción múltiple, emparellamento de elementos...). Os estudantes seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	35	A2 A3 A5	B1 B4 B12		D1 D2 D3 D4 D5 D6
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliar competencias que inclúen preguntas abertas sobre a asunto. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar coñecementos teñen sobre o tema nunha resposta extensa.	5	A2 A3 A4	B4 B7 B15		D1 D2 D3 D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase o profesorado expoñerá os horarios de planificación da materias e titorías, e informarase das opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que os estudantes poidan elixir a que mellor se adapte ás súas necesidades.

Asúmese avaliación continua, o rexeitamento desta e a elección da avaliación global comunicarase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

AVALIDACION CONTINUA (AC)

O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito ao AC, teniendo en cuenta as xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente).

A nota da AC obterase sumando as probas desenvolvidas na aula:

1.- ESTUDOS DE CASOS BIOÉTICA (30%); esta tarefa consta de dous partes:

que consiste nunha unha titoría ou explicación da actividade na aula e posteriormente un traballo individual para a obtención do CERTIFICADO DE BOA PRÁCTICA CLÍNICA (10%)

restante consiste no estudo e análise dun artigo desde a perspectiva bioética segundo as indicacións do docente na aula , será un traballo individual (20%)

2.- SEMINARIOS DE LEXISLACIÓN (30%) : Esta proba será descrita polo docente na aula e desenvólvese seguindo as súas instrucións.

3.- EXAME PREGUNTAS OBXETIVAS (35%) e EXAME PREGUNTAS DESENVOLVEMENTO (5%). O exame de AC constase de preguntas obxectivas e unha tema de desenvolvemento, detállanse as súas características na aula.

as Preguntas obxectivas serán de opción múltiple con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0,25 dos correctos.

Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, incluído o exame, que será de 5/10. De non alcanzar estas cualificacións, o alumno perderá a AC.

Aqueles alumnos que non sigan ou perderan o AC serán cualificados mediante unha avaliación global.

AVALIACION GLOBAL (AG):

Realizarase un exame global que representa o 100% da cualificación da materia.

Exame de opción múltiple de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta incorrecta resta 0,25 ao valor das correctas.

Para aprobar a materia é necesario alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades (AC/AG) na 1ª oportunidade implica que na 2ª oportunidade optarase pola avaliación global.

CON HONRA:

Para discernir a Lista de Honra no caso de idéntica titulación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerárase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989,

Rensselaer Potter V., **Bioética un puente para el futuro.**, Loyola, 1971.

Gracia Diego, **Fundamentos de bioética**, Edeuma, 1989.

Alonso T, y cols., **Bioética Aplicada**, Instituto Borja de Bioética, 2011.

Beachamp T, y Childress J, **Principios de Ética Médica**, Editorial Masson, Masson, 1999

Martin Fdez Ferro, **Bioética y Cirugía**, [org/10.20986/recom.2024.1562/2024](https://doi.org/10.20986/recom.2024.1562/2024), RECOM, 2024

Bibliografía Complementaria

Cortina, Adela, **Ética Mínima**, 3, Tecnos, 1989

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacología y dietética				
Materia	Farmacología y dietética			
Código	V53G140V01203			
Titulación	Grado en Enfermería			
Descriptores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Gallego			
Departamento	Departamento de la E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Gayoso Rey, Mónica			
Profesorado	Gayoso Rey, Mónica			
Correo-e	monica.gayoso.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descripción xeral	La Farmacología como disciplina científica es el conocimiento del fármaco, del destino que sufre en el organismo y de su mecanismo de acción, en el que se basan sus propiedades terapéuticas y reacciones adversas.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Código	
A3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.
B9	Fomentar estilos de vida saludables y el autocuidado, apoyando el mantenimiento de conductas preventivas y terapéuticas.
B10	Proteger la salud y el bienestar de las personas, familias o grupos atendidos, garantizando su seguridad.
C3	Conocer los diferentes grupos de fármacos, los principios de su autorización, uso e indicación, y los mecanismos de acción de los mismos.
C4	Utilización de los medicamentos, evaluando los beneficios esperados y los riesgos asociados y/o efectos derivados de su administración y consumo.
C5	Conocer y valorar las necesidades nutricionales de las personas sanas y con problemas de salud a lo largo del ciclo vital, para promover y reforzar pautas de conducta alimentaria saludable.
C6	Identificar los nutrientes y los alimentos en que se encuentran.
C7	Identificar los problemas nutricionales de mayor prevalencia y seleccionar las recomendaciones dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar las tecnologías y sistemas de información y comunicación de los cuidados de salud.
D1	Capacidad de análisis y síntesis.
D3	Capacidad de gestión de la información.
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones.
D7	Razonamiento crítico.

Resultados previstos en la materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	A3		C3 C4 C8	D3 D4
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde el punto de vista poblacional como del paciente individual.	A3	B10	C3	
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racional y eficiente de la farmacoterapia.			C3	D1 D7
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la población sana en las distintas etapas de la vida, en función de edad y sexo.		B9 B10	C8	D3
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamiento de la enfermedad.			C5 C6 C7	D1 D4

Contenidos

Tema

1.- Conceptos de farmacología y fármacos, principios y mecanismos generales de acción de los fármacos. Utilización de medicamentos	Farmacología: concepto y objetivos. División de la Farmacología. Concepto, medicamento y droga. Nomenclatura y categoría de los medicamentos. Guías de medicamentos. Ficha técnica. Medicamento genérico y biosimilar. Adherencia al tratamiento y conciliación. Real Decreto 1302/2018, de 22 de octubre, por el que se modifica el Real Decreto 954/2015, de 23 de octubre, por el que se regula la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos y productos sanitarios de uso humano por parte de los enfermeros.
2. Formas de dosificación. Estabilidad de los medicamentos	Posología, dosificación, caducidad y conservación de los medicamentos.
3. Farmacocinética de los medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicaciones clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo y eliminación.
4. Farmacodinamia de los medicamentos.	Concepto general de acción y efecto farmacológico. El receptor farmacológico. Afinidad y actividad intrínseca. Fármacos agonistas y antagonistas. Potencia y eficacia de los fármacos.
5. Fundamento de la posología y del régimen posológico.	Vías de administración de los medicamentos. Estudio de sus características.

6. Farmacoterapia en función de los problemas más frecuente.	Farmacología de las enfermedades infecciosas: principios generales, selección y asociaciones de antibióticos. Antibióticos betalactámicos. Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptidos. Oxazolidinonas. Streptograminas. Macrólidos y lincosamidas. Tetraciclinas. Cloranfenicol. Otros antibióticos. Quinolonas. Sulfamidas. Trimetoprima. Cotrimoxazol. Nitrofurantoina. Farmacología de las infecciones por micobacterias. Fármacos antifúngicos. Fármacos antivíricos. Fármacos antisépticos. Fármacos antiparasitarios: Protozoos, Helmintos y Artrópodos. Quimioterapia antineoplásica. Farmacología de la inmunidad. Vacunas y sueros. Inmunosupresores. Inmunomoduladores e inmunoestimulantes. Fármacos anestésicos generales. Anestésicos locales. Fármacos antipsicóticos neurolepticos. Fármacos antidepresivos y antimaníacos. Ansiolíticos. Sedantes. Fármacos hipnóticos. Fármacos antiepilépticos y antiparkinsonianos. Fármacos analgésicos opiáceos. Psicoestimulantes. Psicomiméticos. Adicción a fármacos y otras sustancias. Fármacos analgésicos antipiréticos antiinflamatorios no esteroideos (AINEs). Antiarrítmicos. Medicamentos del Sistema Nervioso Autónomo. Simpaticomiméticos y simpaticolíticos. Parasimpaticomiméticos y parasimpaticolíticos. Bloqueantes neuromusculares. Autacoides y sus antagonistas. Glucósidos cardíacos. Antiarrítmicos. Antianginosos y antihipertensivos. Broncodilatadores, antitusígenos mucolíticos y expectorantes. Otros fármacos utilizados en enfermedades respiratorias. Antiácidos, antieméticos y eméticos. Laxantes y antidiarreicos. Farmacología de la coagulación sanguínea. Fármacos antianémicos. Corticoides. Farmacología del tiroides. Farmacología del páncreas endocrino. Andrógenos. Estrógenos y progestágenos. Anticonceptivos hormonales. Fármacos hipolipemiantes. Fármacos uricosúricos y antigotosos. Vitaminas. Papel fisiológico y utilización terapéutica. Coenzimas.
7. Información y efectos adversos de los medicamentos.	Fuentes de información de medicamento. Tipos de reacciones adversas a medicamentos. Sistemas de notificación. Prevención de errores de medicación. Farmacovigilancia.
8. Nutrición y dietética: Desarrollo histórico de la nutrición y la dietética, el concepto de nutrientes y energía.	Introducción a la historia de la nutrición. Evolución de la nutrición. Descripción de los fundamentos nutricionales.
9. Factores que determinan las necesidades energéticas, necesidades y recomendaciones nutricionales.	Determinantes de los requerimientos energéticos. Ecuaciones predictivas del gasto energético.
10. Estudio de los alimentos como fuente de energía y nutrientes.	Requerimientos energéticos en situación de ayuno. Requerimientos energéticos en situación de agresión aguda.
11. Modificaciones que sufren los alimentos con los procesados.	Metabolismo de los macronutrientes.
12. Estudio de la alimentación de las personas sanas y en los distintos momentos del ciclo vital.	Nutrición en la infancia, adolescencia y senectud.
13. Estudio de la valoración del estado nutricional de los individuos.	Valoración nutricional. Regulación del balance energético y de la composición corporal.

14. Dietoterapia en función de las patologías más frecuentes.

Dietoterapia de las enfermedades renales.
Nutrición e inmunidad.
Cuidados nutricionales en las alteraciones metabólicas.
Cuidados nutricionales en las intolerancias alimentarias.
Nutrición y alcohol
Ingreso hospitalario y dietética
Nutrición artificial
Requerimientos en situaciones patológicas.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección magistral	69	76	145
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	2	5	7
Estudio de casos	2	3	5
Examen de preguntas objetivas	2	20	22
Resolución de problemas y/o ejercicios	1	20	21
Estudio de casos	1	20	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la materia.
Lección magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.
Seminario	Actividades enfocadas al trabajo sobre un tema específico, que permiten profundizar o complementar los contenidos de la materia. Se pueden emplear como complemento de las clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividad en la que se formulan problema y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la ejercitación de rutinas, la aplicación de fórmulas o algoritmos, la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Se suele utilizar como complemento de la lección magistral.
Estudio de casos	Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas al trabajo sobre un tema específico, que permiten ahondar o complementar los contenidos de la materia. Se pueden emplear como complemento de las clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividad en la que se formulan problema y/o ejercicios relacionados con la asignatura. El alumno debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la ejercitación de rutinas, la aplicación de fórmulas o algoritmos, la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Se suele utilizar como complemento de la lección magistral.
Estudio de casos	Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución.

Evaluación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Examen de preguntas objetivas	Pruebas para evaluación de las competencias adquiridas que incluyen preguntas cerradas con diferentes alternativas de respuesta (verdadero/falso, elección múltiple, emparejamiento de elementos...). Los alumnos seleccionan una respuesta entre un número limitado de posibilidades.	40	C3 C4

Resolución de problemas y/o ejercicios	Pruebas para evaluación de las competencias adquiridas que incluyen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Los alumnos deben responder de manera directa y breve en base a los conocimientos que tienen sobre la materia.	30	A3 B9 C5 B10 C6 C7
Estudio de casos	Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución.	30	C3 D4 C4 C5 C6 C7 C8

Outros comentarios sobre a Avaliación

El primer día de clase los docentes exponen la planificación de la asignatura y los horarios de tutoría, e informan sobre las opciones de evaluación (CONTINUA O GLOBAL), para que elijan la que más se ajuste a sus necesidades.

Se presupone la evaluación continua, el rechazo a esta y la elección de evaluación global, será comunicada formalmente según la metodología establecida para ello y publicada en la web.

Evaluación continua (EC):

El **20 %** de faltas de asistencia no justificadas implica la pérdida del derecho a la EC, considerándose faltas justificadas: la realización de exámenes, la presencia en órganos colegiados, el ingreso hospitalario y la enfermedad o baja médica (adjuntando justificante pertinente).

La calificación de la EC se obtendrá mediante la suma de las pruebas desarrolladas en el aula: un examen **teórico** que será un 40% de la nota final, un ejercicio de **resolución de problemas** que contará un 30% de la nota final y un **estudio de casos** que supondrá un 30% de la nota final. En cada prueba la proporción será un 33% dietética y un 67% farmacología. Se indicarán las fechas de evaluación en Moovi.

Preguntas tipo test con 4 opciones de respuesta única, cada error resta 0.25 de las correctas.

Para mantener la Evaluación Continua, se deberá obtener una calificación de 5/10 en cada una de las metodologías que la componen.

Aquellos estudiantes que no sigan o hayan perdido la EC, serán calificados mediante evaluación global.

Evaluación global:

El 100% de la nota dependerá del examen global. Dividido en farmacología 67% y dietética 33%. La nota de la asignatura será única y global.

Examen tipo test de 100 preguntas, con 4 opciones de respuesta única. Cada respuesta errónea, resta 0.25 del valor de las correctas.

Para superar la materia se deberá alcanzar una nota mínima de **5/10**.

El examen se realizará en la fecha establecida en el calendario oficial y publicada en la web, en las AULAS 21 y 23.

2ª oportunidad

Será exclusivamente mediante evaluación global.

Los exámenes globales de 1ª y 2ª oportunidad se realizarán en las aulas 21 y 23 del segundo piso y las fechas se publicarán en la web de la escuela.

MATRÍCULA DE HONOR:

Para discernir la Matrícula de Honor en caso de idéntica calificación entre varios estudiantes, se utiliza como criterio de asignación el expediente académico en la fecha en cuestión.

Compromiso ético:

Se espera que el estudiantado presente un comportamiento ético adecuado. En caso de detectar un comportamiento no ético (copia, plagio, utilización de aparatos electrónicos no autorizados, etc.), se considerará que no reúne los requisitos necesarios para superar la materia. En ese caso, la calificación final en primera convocatoria será de suspenso (0,0), según normativa vigente de la UVigo. No se permitirá la utilización de ningún dispositivo electrónico durante las pruebas de evaluación salvo autorización expresa.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Jesús Florez, **Farmacología Humana**, Quinta, Elsevier Masson, 2008

Margarita Hernández Pérez y Josefina Graciela Castañeda Suardíaz, **Castells Hernández Farmacología en enfermería**, Cuarta, Elsevier, 2024

J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, Cuarta, McGraw-Hill Interamericana, 2001

Bibliografía Complementaria

www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,

María José Cao Torija, **Nutrición y Dietética**, Primera, Elsevier Masson, 1995

<https://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas>, **Centro Información de Medicamentos (CIMA) de la AEMPS**,

Randa Hilal-Dandan; Laurence L. Brunton, **Goodman & Gilman. Manual de farmacología y terapéutica**, Segunda, McGRAW-HILL INTERAMERICANA, 2015

Ángel Gil Hernández, **Tratado de Nutrición Tomo 3 - Nutrición Humana en el estado de la salud**, Primera, Acción Médica, 2005

Lange, **Farmacología básica y clínica**, Quince, McGraw Hill Education Inc, 2020

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción a la enfermería clínica/V53G140V01201

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisiología: Fisiología/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Clinical nursing 1				
Materia	Clinical nursing 1			
Código	V53G140V01204			
Titulación	Grado en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2nd	1st
Lingua de impartición	Spanish Galician			
Departamento				
Coordinador/a	Amil Morla, Ane			
Profesorado	Amil Morla, Ane García Vega, Francisco Javier Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	aneamil@yahoo.es			
Web	http:// http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Material intended for the preparation of both medical and surgical pathologies, as well as the different services that the Nursing professional performs			

Training and Learning Results

Código	
A2	Students know how to apply their knowledge to their work or vocation in a professional manner and have the skills that are often demonstrated through the preparation and defense of arguments and the resolution of problems within their area of study.
A3	Students have the capacity to collect and interpret relevant data (normally within their area of study) to make judgments that include a reflection on relevant topics of social, scientific or ethical nature.
B2	To know how to plan and provide nursing care to individuals, families or groups, aimed at health results, evaluating their impact through clinical and care practice guidelines, that describe the processes by which a health problem is diagnosed, treated and looked for.
B7	To know how to understand, without prejudice, people, considering their physical, psychological and social aspects, as autonomous and independent individuals, ensuring respect for their views, beliefs and values, besides ensuring the right to privacy, through professional confidentiality and secrecy
C28	To know adult health alterations, identifying manifestations appearing in different phases
C29	To identify care needs arising from health problems.
C30	To analyze collected data in the assessment, prioritize the problems of the adult patient, establish and execute care plan and its assessment.
D1	Analysis and synthesis ability
D3	Information management ability.
D7	Critical reasoning.

Expected results from this subject

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Be able to differentiate the mechanisms and/or derivative problems of the most common pathologies of the different devices and systems of the human organism, his medical and surgical treatment.	A3	B13 B14	C28 C30	D1 D3 D7
Be able to schedule procedures and accurate interventions to provide a felicitous attention of infirmity to the troubled individuals doctors and surgical	A2	B2 B4 B7 B13 B16	C29 C30	D1 D1 D2 D3 D3 D7

Contents

Tema	
Topic 1. Introduction to medical surgical nursing	1.1. Introduction: The operating room, characteristics, generalities 1.2. Description and general concepts: Nomenclature 1.3. Surgical intervention according to location, complexity, purpose, days of stay and priority. CMA. Clinical pathways. Quality criteria. 1.4. surgical positions 1.5. Anesthesia: types and patient preparation. Surgical monitoring 1.6. Post-surgical complications: shock, hemorrhage, respiratory, consciousness, vascular, inflammation and infection 1.7. Sutures

Topic 2. Nursing care in the perioperative period	2.1. Preoperative: Contextualization, nursing competencies, care plans, protocols and clinical cases 2.2. Intraoperative: Contextualization, nursing competencies, care plans, protocols 2.3. Postoperative: Contextualization, nursing competencies, care plans, protocols and clinical cases.
Topic 3. Nursing care in patients with postsurgical disorders	3.1. Hemorrhage: Treatment with blood and blood products 3.2. Drains: Types and nursing care 3.2. Vacuum therapies (VAC and PICO): Types and nursing care 3.4. Workshop I: Drains and vacuum therapies
Topic 4. Patients with integumentary alterations	4.1 Assessment of the skin. Assessment scales and preventive care. 4.2. Nursing care for wounds. TIME algorithm. Cure in dry and humid environment 4.3. Classification of wounds: Acute wounds (trauma, surgical wound, burns) and chronic wounds (vascular ulcers and diabetic ulcers) 4.4. Surgical wound infection 4.5 Workshop II: Wounds
Topic 5. Patients with gas exchange problems	5.1 Assessment of respiratory function and clinical parameters in respiratory pathology. Gasometric parameters 5.2 Upper respiratory disorders 5.3 Ventilation disorders: Bronchitis, pneumonia 5.4 Gas exchange disorders: Asthma, COPD, ARF 5.5 Pleural disorders: Pleural effusion. Hemothorax, pneumothorax, abscesses. Chest drainage. Tumors 5.6 Tuberculosis 5.7. Acid-base disorders: acidosis, alkalosis.
Topic 6. Patients with problems of cardiovascular, circulatory, and hematological functions	6.1 Problemas cardiovasculares: soplos, Fiebre reumática, endocarditis, miocardiopatías, pericardiopatía, valvulopatías, cardiopatía congénita, cardiopatía isquémica, arritmias cardíacas, hipertensión, insuficiencia cardíaca, síncope 6.2 Procedimientos relacionados: pruebas de esfuerzo; Holter; MAPA 6.3 Isquemia aguda periférica: embolismos, trombosis. 6.4 Patología vascular periférica: aneurismas, by pass, ... 6.5 Problemas hematológicos: anemias, enfermedades del sistema leucocitario, de la hemostasia y la coagulación. Tratamientos y efectos secundarios. 6.6 Valoración de enfermería del paciente con problemas hematológicos 6.7. Electrocardiografía

Planning

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Introductory activities	4	0	4
Lecturing	70	109	179
Case studies	8	8	16
Workshops	8	16	24
Objective questions exam	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Methodologies

	Descrición
Introductory activities	Activities *encamiñadas to take contact and gather information envelope the students, as well as to present the subject.
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contained envelope to subject object of study, theoretical bases and/or guidelines of one work, exercise or project to develop pole student.
Case studies	Analysis of a done, problem or real event with the aim to know it, interpreted, resolved, generate hypothesis, contrast data, *reflexionar, complete knowledges, diagnosed and trained in alternative procedures of solution.
Workshops	Theoretical and practical workshops related to the subject taught. Active participation and compliance with instructions will be valued

Personalized assistance

Metodoloxías	Descrición
Introductory activities	Activities aimed at making contact and gathering information about the students, as well as presenting the subject

Lecturing	Presentation by the teacher of the contents on the subject under study, theoretical bases and/or guidelines of a work, an exercise that the student has to develop
Case studies	Analysis of a done, problem or real event with the aim to know it, interpreted, resolved, generate hypothesis, contrast data, *reflexionar, complete knowledges, diagnosed and trained in alternative procedures of solution.
Workshops	Activities focused on work on a specific topic, which allow delving into or complementing the contents of the subject.

Assessment					
	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaje		
Case studies	Proof in the that presents a situation or problematic already given or that can gave, splitting of the different factors *involucrados, the analysis of the antecedents, conditions, of the situation, etc.	20	A2 A3	D3	
Workshops	WORKSHOP I: DRAINAGES AND VACUUM THERAPIES: Students will carry out a workshop in the demonstration classroom	40	A2	B2	C29
	WORKSHOP II: WOUNDS: Students will carry out a workshop on wounds in the demonstration classroom				
Objective questions exam	Proofs for evaluation of the competitions purchased that include questions closed with different alternatives of answer (true/fake, multiple election, emparellamento of elements...).	40			C28
	The students select an answer go in a number limited of possibilities.				C29 C30

Outros comentarios sobre a Avaliación

On the first day of class, teachers present the subject planning and tutoring schedules, and inform them about the evaluation options (CONTINUOUS OR GLOBAL), so that they can choose the one that best suits their needs. The global evaluation, its rejection and final evaluation option are assumed, it will be formally communicated according to the methodology established for that and published on the web. 20% of unjustified absences imply the loss of the right to EC.

Continuous Evaluation (CE):

Students who opt for continuous evaluation will be evaluated as follows:

□ RESOLUTION OF PATIENT PRACTICAL CASE IN RELATION TO THE PERIOPERATIVE (20%): Students will solve in one hour a practical case composed of 20 short questions, individually and in writing, during class hours on content taught so far in relation to the perioperative period. The date will be published on Moovi and will be announced by the subject coordinator in the classroom in advance.

· WORKSHOP I: DRAINAGES AND VACUUM THERAPIES (20%): Students will carry out a workshop on drainage and vacuum therapies in the demonstration classroom. They will be evaluated using a multiple choice test composed of 20 multiple choice questions + 2 reserve questions to be completed in 45 minutes. The date will be published on Moovi and will be announced by the subject coordinator in the classroom in advance.

· WORKSHOP II: WOUNDS (20%): Students will carry out a workshop on wounds in the demonstration classroom. They will be evaluated using a multiple choice test composed of 20 multiple choice questions + 2 reserve questions to be completed in 45 minutes. The date will be published on Moovi and will be announced by the subject coordinator in the classroom in advance.

· FINAL EXAM (40%): The exam will consist of 50 multiple choice questions (+ 3 reserve questions) with 4 answer options and only one valid. It will not be mandatory to answer all the questions. Those that are correct will count 1 point, those that are incorrect will subtract 0.25 points and those that are blank will not count. The exam will be taken on the date established in the official calendar and published on the center's website. Students will have 90 minutes to complete the test.

Students who follow continuous evaluation will have to obtain a minimum grade of 5.0 out of 10 in each test, including the exam. If this grade is not achieved, in the tests prior to the exam (practical case and workshops), the student will lose the EC and will go on to take the final evaluation test to pass the subject. Those students who cannot follow the CE and/or give up on it will be evaluated through a global evaluation.

Global evaluation: Those students who opt for the global evaluation will be evaluated as follows:

□ WORKSHOP I: DRAINAGES AND VACUUM THERAPIES (20%): Students will carry out a workshop on drainage and vacuum therapies in the demonstration classroom. They will be evaluated using a multiple choice test composed of 20 multiple choice questions + 2 reserve questions. The date will be published on Moovi and will be announced by the subject coordinator in the classroom in advance. It will be a mandatory attendance workshop; If you do not attend, the subject cannot be passed. In addition, you will have to obtain a minimum grade of 5.0 out of 10.

· FINAL EXAM (80%): The exam will consist of 100 multiple choice questions (+ 3 reserve questions) with 4 answer options and only one valid. It will not be mandatory to answer all the questions. Those that are correct will count 1 point, those that are incorrect will subtract 0.25 points and those that are blank will not count. It will be necessary to obtain a grade equal to or greater than 5 out of 10 to be able to average it with the rest of the tests in the subject. The exam will be taken on the date established in the official calendar and published on the website. Students will have 100 minutes to complete the test.

2nd CHANCE: Failure to pass the subject in either of the two modalities on the 1st opportunity implies that on the 2nd opportunity a global evaluation will be chosen, but in this case only a multiple choice exam will be carried out composed of 100 multiple choice questions (+ 3 reserve questions) with 4 answer options and only one valid. It will not be mandatory to answer all the questions. Those that are correct will count 1 point, those that are incorrect will subtract 0.25 points and those that are blank will not count. The exam will be taken on the date established in the official calendar and published on the website. Students will have 120 minutes to complete the test.

HONOR REGISTRATION: To discern the Honor Roll in case of identical qualifications among several students, the academic record on the date in question is used as the assignment criterion.

ETHICAL COMMITMENT: Students are expected to exhibit appropriate ethical behavior. If unethical behavior is detected (copying, plagiarism, use of unauthorized electronic devices, etc.)/etc.), it will be considered that you do not meet the necessary requirements to pass the subject. In which case, the final qualification in the first call will be a fail grade (0.0), according to current UVigo regulations. The use of any electronic device will not be permitted during the evaluation tests unless expressly authorized.

Sources of information

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

MORILLO RODRÍGUEZ J.; FERNÁNDEZ AYUSO, D, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, MSD, 2016

HARRISON, **MANUAL DE MEDICINA**, MC Graw Hill,

Recommendations

Materias que continúan o temario

Clinical nursing 2/V53G140V01205

Clinical nursing 3/V53G140V01301

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Pharmacology and dietetics/V53G140V01203

Introduction to clinical nursing/V53G140V01201

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Human anatomy: Human anatomy/V53G140V01101

Physiology: Physiology/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Materia	Enfermería clínica II			
Código	V53G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Muíños Álvarez, Alicia Fernández Ferro, Martín			
Profesorado	Fernández Ferro, Martín Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	amuinos@cepovisa.com martinfdezferro@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada ao coñecemento de las patoloxías tanto médicas como cirúrxicas, así como os distintos coidados que el profesional de Enfermería desempeña.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.			C28 C29 D4	D1 D3
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas tratadas na asignatura.	A3	B7	C28 C29 C30	D1 D3 D4
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A3	B7	C28 C29 C30 C32	D1 D3 D4 D7

Contidos

Tema

1.- PACIENTE CON DISFUNCIÓN NEUROLÓXICA	1.1 Conceptos básicos. Principais síndromes neurolóxicos. 1.2 Cefaleas. 1.3 Accidente cerebrovascular. 1.4 Epilepsia. 1.5 Infeccións do sistema nervioso central. 1.6 Enfermidades desmielinizantes. 1.7 Enfermidades neurodexenerativas. 1.8 Enfermidades medulares. 1.9 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC) 1.10 Paciente neurocirúrxico: 1.10.1 Introdución a Neurocirurxía. Subespecialidades. Avances tecnolóxicos asociados. 1.10.2 O profesional de enfermaría no servizo de neurocirurxía: 1.10.2.1 Coidados básicos e especializados no paciente neurocirúrxico: 1.10.2.2 Exploración neurolóxica básica. Escalas de valoración en neurocirurxía. 1.10.3 Procedementos en neurocirurxía. Coidados de enfermaría: 1.10.3.1 Craneais: Trépano-Mini trépano. Craneotomía-Craniectomía. Biopsia cerebral. Derivación ventrículo-peritoneal. 1.10.3.2 Columna: Laminectomía, discectomía cervical, lumbar. Instrumentación columna, vertebroplastia, cifoplastia. 1.10.4 Monitorización PIC. Drenaxe ventricular externo. Drenaxe lumbar. 1.10.5 Coidados especiais de feridas no paciente neurocirúrxico. 1.10.6 Procedementos especializados: Neurocirurxía estereotáxica. Radiocirurxía. Neuroradioloxía intervencionista: vascular, columna, dor. 1.10.7 Patoloxía tumoral: Meninxiomias. Glioblastoma multiforme. 1.10.8 Patoloxía vascular cerebral. 1.10.9 Patoloxía traumática: Craneal, trauma craneal leve con risco, TCE grave, raquimedular. 1.10.10 Coidados de enfermaría.
2.- PACIENTE CON PROBLEMAS DIXESTIVOS	2.1 Valoración do paciente con enfermidades dixestivas. 2.2 Patoloxía esofáxica. 2.3 Patoloxía do estómago e intestino. Abordaxe cirúrxico. 2.4 Patoloxía hepática. Biliar. Pancreática. 2.5 Patoloxía da parede abdominal. 2.6 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
3.- PACIENTE CON PROBLEMAS MÚSCULO-ESQUELÉTICOS	3.1 Fisiopatoloxía do sistema músculo-esquelético. 3.2 Lesións músculo-esqueléticas: fracturas, esguince, luxacións. 3.3 Enfermidades sistémicas con afectación articular. 3.4 Patoloxía articular e artroplastia. 3.5 Traumatismos. Síndrome compartimental. 3.6 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
4.- PACIENTE CON ALTERACIÓN DOS ÓRGANOS DOS SENTIDOS	5.1 Fisiopatoloxía do ollo. Afectación visual. 5.1.1 Enfermidades inflamatorias. 5.1.2 Cataratas, glaucoma, retinopatía. 5.1.3 Trauma ocular. 5.2 Fisiopatoloxía do oído. Exploración física e funcional. 5.2.1 Patoloxía do oído externo e medio. 5.2.3 Patoloxía do oído interno. 5.3 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
5.- PACIENTE CON TRASTORNOS INMUNITARIOS	5.1 Inmunodeficiencias. Características. 5.2 Principais trastornos autoinmunes. 5.3 Alerxias e anafilaxa. Xeneralidades. 5.4 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	40	36	76
Actividades introdutorias	3	0	3
Estudo de casos	1	20	21
Obradoiro	2	20	22
Resolución de problemas de forma autónoma	3	0	3
Instrucción programada	1	20	21

Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnóstico e adestrarse en procedementos alternativos de solución. (ÓRGANOS DOS SENTIDOS).
Obradoiro	Actividades prácticas a desenrolar na aula demostración na que o/s estudante/s de forma activa, ben de forma individual ou en grupo describe, analiza, e resolve en caso necesario, situacións concretas expostas ou simuladas polo profesor/a tendo en conta os contidos da materia desenrolados previamente. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios plantexados de forma autónoma polo docente correspondente. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).
Instrucción programada	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O/a estudante debe desenvolverla segundo as directrices establecidas pola profesora responsable.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesor correspondente.
Obradoiro	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesor correspondente.
Instrucción programada	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesora correspondente. En caso de ser precisa unha tutoría presencial individual será consensuada previamente coa profesora.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Estudo de casos	Proba na que o estudante debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos. (ÓRGANOS DOS SENTIDOS).	20	A3 B7	C29 D1 C30 D3 C32 D4 D7
Obradoiro	De forma GRUPAL expóranse casos e situacións a través das distintas ferramentas dispoñibles (soporte escrito, presentación audiovisual, simulación práctica, taller...) que os estudantes de forma activa/manipulativa tratarán de analizar e resolver segundo as directrices marcadas previamente polo profesor. (TALLER NEUROCIRURXÍA).	10	A3 B7	C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Resolución de problemas de forma autónoma	Levarase a cabo durante cada unha das sesións de Neurocirurxía e versará sobre os contidos tratados ese día na aula. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).	10	A3 B7	C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Instrucción programada	Actividade proposta pola profesora correspondente que o/a estudante defenderá de forma autónoma segundo as directrices establecidas. Contará con rúbrica para a súa calificación.	20	A3 B7	C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Exame de preguntas obxectivas	Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades (catro opcións de resposta). Cada resposta incorrecta restará 0,25. (20 Martín Ferro+20 Alicia Muiños).	40	B7	C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da asignatura e os horarios de tutoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL).

A elección individual do estudantado será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para elo, e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O 20% de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito de AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza de órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (adxuntando xustificante pertinente).

A calificación da avaliación continua obtense mediante a suma de tódalas metodoloxías integrantes, 5 en concreto . **Será necesario acadar un mínimo de 5/10 en cada unha das metodoloxías que integran a asignatura, de carácter obrigatorio todas elas.** (RECORDATORIO: EN NEUROCIRURXÍA COMPUTAN CONXUNTAMENTE TALLER+RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS EN RELACIÓN A 5/10 PARA SER COMPUTABLES).

EXAME DE PREGUNTAS OBTETIVAS.: 40 PREGUNTAS TEST (20 preguntas Martín Ferro+20 preguntas Alicia Muiños). A data do exame coincidirá coa establecida no calendario oficial de exames (AULAS 21 e 23). Data compartida coa modalidade de avaliación global.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a avaliación continua, ou renunciaren a ela, serán avaliados mediante o sistema de avaliación global.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento das distintas probas que compoñene a AC será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un examen global que suporá o 90% da calificación da materia.

O exame será tipo test con catro opcións de resposta (cada resposta incorrecta restará 0,25) e constará de 80 preguntas (Preguntas: 35 Martín Ferro + 35 Alicia Muiños + 10 Dr Palomino). Ademais será **OBRIGATORIA A REALIZACIÓN do OBRADOIRO de Neurocirurxía (10%)**.

Para optar ao aprobado, será necesario alcanzar un 5/10 en ambas metodoloxías.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento da modalidade de avaliación global será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

2ª OPORTUNIDADE:

De non superar a asignatura en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade, implicará acudir a 2ª oportunidade mediante a realización dun exame global tipo test composto por 100 preguntas con catro opcións de resposta. Cada resposta incorrecta restará 0,25. (40 Martín Ferro + 40 Alicia Muiños + 20 Julio Palomino).

MATRÍCULAS DE HONRA

Para discernir a matrícula de honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético axeitado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados...), considerase que o/a estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a calificación final en primeira oportunidade, sera de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Brunner y Suddarth, **Enfermería médico quirúrgica**, 12ª edición, Lippincott, 2017

Rosa Suárez, **Tratado de Enfermería Neurológica: La persona, la enfermedad y los cuidados**, 3ª edición, Elsevier, 2013

Jose Ramón Regueiro González, **Biología y Patología del Sistema Inmunitario**, 5ª edición, Panamericana, 2021

José Cordero Ampuero y Enrique Gómez Barrena, **Traumatología y Ortopedia**, 11ª edición, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

Pamela Lynn, **ENFERMERÍA CLÍNICA DE TAYLOR. MANUAL DE COMPETENCIAS Y PROCEDIMIENTOS.**, 2ª edición, Lippincott, 2016

Harrison, **Principios de medicina interna**, 19ª edición, Mc Graw Hill, 2015

Julian Garcia-Feijoo, **Manual de Oftalmología**, 1ª edición revisada, Elsevier, 2012

Jonas Johnson., **Otolaryngology (Bailey´s Head and Neck Surgery)**, 5ª edición, Hardback, 2013

Elizabeth Jamieson, **Procedimientos de Enfermería Clínica: Guía para la practica basada en la experiencia.**, 5ª edición, Elsevier, 2008

Rosa Suñer Soler, **Tratado de enfermería neurológica**, 3ª edición, Elsevier, 2014

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	V53G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María Rey Grandal, María			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
Descrición xeral	Dar a coñecer aos estudantes o modelo profesional da Enfermería Comunitaria, a través dos seus modelos teóricos e metodolóxicos, os seus roles e funcións e o seu papel dentro dos Equipos Multidisciplinares de Atención á Comunidade, tendo en conta a participación comunitaria na abordaxe dos coidados da saúde, das persoas, as familias e as comunidades.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, á familia e á comunidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de identificar las necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública.	A3	B6	C20 C23 C24 C25 C26	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9

Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A3		C23	D1
	A4		C24	D2
			C25	D3
				D5
				D7
				D8
	A4	B2	C23	D2
		B6	C24	D3
Saber aplicar intervencións de formación para la saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos			C25	D6
			C26	D9

Contidos

Tema

Epidemioloxía e prevención das enfermidades crónicas.	Programa de actividades preventivas e promoción da saúde (PAAPS): - Recomendacións sobre estilos de vida. - Recomendacións e prevención do cancro. - Recomendacións preventivas cardiolóxicas. - Prevención enfermidades infecciosas. - Prevención trastornos de saúde mental. - Actividades preventivas en: maiores, muller e infancia / adolescencia . - Epidemioloxía e prevención de accidentes. Perspectiva da nutrición desde Atención Primaria. Abordaxe da diabetes desde Atención Primaria.
Principios xerais de Atención Primaria, Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde. Promoción da Saúde	Enfermería Familiar, Comunitaria e de Saúde. Pública. Xeneralidades. Políticas de saúde. Marco normativo. Sistema sanitario español. Atención Primaria. Equipo interdisciplinar. Carteira de servizos. Coordinación interniveles. Sistemas de información. Centro de saúde. Atención domiciliaria. Enfermería de xestión de casos. Promoción da saúde: neno san, adolescente, idade adulta e ancián. Paciente crónico. Violencia de xénero. Atención á dependencia. Atención sociosanitaria. Modelo de atención centrada na persoa. Grupos de apoio e axuda mutua. Cooperación non gubernamental. Enfermería militar e penal. Enfermería escolar. Enfermería do traballo.
Conceptos xerais e bases da formación e información para a saúde (EPS).	Enfoques e modelos de EPS. Planificación de programas e/as actividades de EPS. Métodos e medios de EPS. EPS en grupos, dinámica de grupos. EPS en persoas / pacientes. Plan local de saúde.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	40	42	82
Estudo de casos	3	9	12
Traballo tutelado	8	23	31
Actividades introdutorias	2	2	4
Metodoloxías baseadas en investigación	0	25	25
Instrucción programada	1	12	13
Seminario	16	20	36
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Metodoloxías baseadas en investigación	Actividade orientada a mellorar a capacitación para o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO
Instrucción programada	Presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar o bloque temático.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas. Xestión de casos, axuda non gubernamental, realización de presentacións, comunicación e entrevista clínica, elaboración de CV e carta de presentación, axuda non gubernamental, enfermaría do traballo, de centros penitenciarios, militar, familiar e comunitaria....

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Nas clases maxistras analizaranse casos reais con debate entre o estudantado e o equipo docente para formulación de directrices de actuación.
Lección maxistral	Resolución de dúbidas expostas polo alumnado.
Traballo tutelado	Tutorías programadas e a demanda, segundo necesidades dos grupos de traballo establecidos.
Metodoloxías baseadas en investigación	O curso disporá de tutorías a demanda do estudantado

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo tutorización da profesora responsable.	35	A3 A4	B2 C23 C24 C25	D1 D2 D3 D5 D6 D9	
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO (Parte proporcional da calificación acadada sobre 10)	10	A3	B6 C25	D1 D2 D3 D7 D8 D9	
Instrucción programada	Avaliación de contidos dos bloques temáticos, enfermaría familiar e comunitaria, xestión de casos, enfermaría do traballo, enfermaría escolar, enfermaría militar e de centros penais e do seminario da UVIGO Curriculum vitae e entrevista laboral.	15		C20 C23 C24 C25 C26	D1 D3	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Inclúen casos prácticos.	40		B2 B6 C20 C23 C24 C25 C26	D7 D8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de tutoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento supón a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente). A cualificación da EC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: TRABALLO TUTELADO (35%), INSTRUCCIÓN PROGRAMADA (15%), METODOLOXÍAS BASEADAS EN INVESTIGACIÓN (10 %) e EXAME (40%).

O exame terá, 40 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. Deberase acadar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua. En caso de non acadarse ditas cualificacións o estudante perderá a AC. Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Exame tipo test de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas. Para superar a materia deberase acadar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, optarase por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc..), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piedrola y otros, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª, ELSEVIER, 2015

<https://www.sergas.es/salud pública>,

Bibliografía Complementaria

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria: Métodos y técnicas**, 1ª, DIFUSION AVANCES DE ENFERMERIA, 2000

L. Mazarrasa Alvear, **Salud Pública y Enfermería Comunitaria**, 2ª, McGraw - Hill, 2003

<http://www.who.int/es/>,

M.B. Sanchez Gomez, J. Gómez Salgado, G. Duarte Climents,, **Enfermería Comunitaria**, 1ª, FUDEN, 2007

<http://www.msssi.gob.es/>,

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

SEMFyC, <https://www.semfyc.es/wp-content/uploads/2016/07/01-recomendaciones.pdf>,

<https://www.aepap.org/grupos/grupo-de-patologia-infecciosa/informacion-para-familias>,

Lizarraga, S. y Ayarra, M., http://www.aepap.org/apapcy/entrevista_motivacional.pdf,

<http://www.elsevier.es/es-revista-atencion-primaria-27-sumario-vol-48-num-s1-S0212656716X70102>,

http://www.juntadeandalucia.es/servicioandaluzdesalud/principal/documentosAcc.asp?pagina=pr_desa_Innovacion5,

<https://www.aepap.org/biblioteca/programa-de-salud-infantil>,

Arribas Chatá et al., **Herramientas y técnicas sanitarias**, 3ª Edición., 2015

www.seoeme.es/,

www.sennutricion.org,

María Begoña Sánchez Gómez, Juan Gómez Salgado y Gonzalo Duarte Climents, **Atención al individuo y la familia**, 1ª, FUDEN, 2009

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104
Estatística: Estatística/V53G140V01106
Psicología: Psicología/V53G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	V53G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Serra Martínez, Cristina			
Profesorado	Groba Pérez, Fernando Serra Martínez, Cristina			
Correo-e	cserra@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, ou Vida-Morte. A Xestión en Enfermaría é a ferramenta principal para desenvolver os coidados de Enfermaría, tanto a nivel individual como colectivo, sobre a base da Valoración, Diagnóstico, Planificación, Execución e Avaliación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de aplicar a Política de calidade asistencial e a avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.	B13 B15	C46 C47	D4 D5 D6 D10 D11	
Realizar unha Xestión por Procesos Sanitarios: coñecer, comprender e manexar os diferentes Sistemas de axustes de Riscos, as ferramentas específicas para a xestión dos Procesos Sanitarios: *IC, *GRDs, IR-*GRDs, *ACGs, *CASEMIX,...	A4 B13 B15	C45 C46	D4 D5 D6 D10 D11	
Coñecer, comprender e manexar os principais indicadores de Xestión Sanitaria, Recurso □ Cama Hospitalaria□ e os seus deseños de cadro de mando integral.			D1 D2 D3	

Contidos

Tema

Proceso administrativo nos servizos de saúde.	1. Concepto de dirección. 2. Elementos da dirección: a) Motivación b) Comunicación. c) Toma de decisións. d) Liderado: estilos de dirección. e) Negociación. 3. Concepto de planificación. Problema de saúde. Risco. Necesidade de saúde. 4. Tipos e niveis de planificación. Proceso de planificación: análise e diagnóstico da situación, establecemento das prioridades, determinación das alternativas, elaboración de obxectivos e formulación do plan. 5. Ciclo Administrativo. Funcións da Administración.
Análise dos ámbitos sanitarios.	1. O sector da Sanidade e a Economía. 2. A oferta de servizos sanitarios. 3. Análise do custo da unidade de Enfermaría 4. Fundamentos da Xestión Financeira
Políticas sanitarias:	1. Central e autonómica 2. Políticas sanitarias máis significativas a nivel mundial. 3. Concepto de organización. As organizacións sanitarias. Seguridade e os seus procedementos no hospital. 4. Principios da organización. 5. Proceso de organización: a) Estructuración: definición, tipos, organigramas. b) Sistematización: normas, protocolo, política e estándares de enfermaría. c) Instalación: recursos humanos, recursos materiais.
Xestión de servizos de enfermaría: características e procesos.	1. Cara a unha xestión de Enfermaría Innovadora. 2. Sistemas de Información e a súa aplicación nos coidados enfermeiros. 3. Organización das unidades de Enfermaría. 4. O proceso de cambio na organización. 5. Xestión por procesos de enfermaría. 6. Comunicación na organización. 7. Fundamento de Dirección de RRHH. Descrición de postos de traballo. Xestión por competencias. 8. Fundamento de loxística e Compras. Introducción á xestión de compras e aprovisionamentos. 9. Fundamento de Mercadotecnia. Mercadotecnia presente e futuro. Mercadotecnia estratéxica.
Concepto de calidade e seguridade.	1. Historia da Calidade. Fundamentos de Xestión da Calidade. 2. A mellora continua. Ferramentas para a análise e a solución de problemas. 3. O proceso de cambio na organización e a xestión do risco.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	12	16	28
Lección maxistral	40	50	90
Aprendizaxe colaborativa	8	8	16
Presentación	2	2	4
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Aprendizaxe colaborativa	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan aos alumnos/as, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de liderado, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.
Presentación	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O traballo realizado durante as dinámicas impartidas nas clases teóricas ten como finalidade mellorar a capacidade de adquisición e desenvolvemento de coñecementos fundamentais de xestión que permitan comprender e desenvolver coñecementos especializados en Xestión de Enfermaría. Para iso, o alumno dispón dunha atención personalizada que favoreza o seu desenvolvemento persoal vinculado á temática concreta escollida dentro das directrices marcadas polo profesor. As dúbidas conceptuais que xurdan tras o estudo razoado dos temas do manual e do material complementario deberán ser formuladas nas titorías previa solicitude de cita. Datos de contacto: cserra@povisa.es e/ou fgroba@povisa.es
Aprendizaxe colaborativa	Proporanse diferentes dinámicas de traballo (ver metodoloxía) e un proxecto final da materia.
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas obxectivas. Farase un exame final da materia que se centrará nos contidos impartidos na clase.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	A entrega do proxecto final da materia, que abrangue todos os temas impartidos, cualificarase ata un máximo de 10 puntos, e as presentacións orais cubrirán un máximo do 30 % da materia. É preciso obter unha cualificación mínima de 4 sobre 10 para que se compute na avaliación continua.	30	A4	B13	C45	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11
Aprendizaxe colaborativa	Haberá 6 dinámicas específicas, cada unha das dinámicas terá unha nota de apto/non apto (0,5 puntos/dinámica) ata acadar un máximo do 30% da materia. Non se validará a ausencia xustificada nos días en que o profesor planifica a actividade presencial. O alumno terá á súa disposición un traballo similar para a súa entrega cun prazo previamente acordado co profesor. O número máximo de dinámicas non presentadas para poder ponderalas na nota final será de dúas actividades. O alumno sabendo que por este motivo se vería reducida a nota final. DINÁMICA 1 Organizacións sanitarias DINÁMICA 2 Seminario hospitalario DINÁMICA 3 Xestión financeira DINÁMICA 4 "O líder" DINÁMICA 5 "Marketing" DINÁMICA 6 "Xestión da calidade e seguridade do paciente"	30	A4	B15	C47	
Exame de preguntas obxectivas	AVALIACIÓN CONTINUA Exame de opción múltiple (40%). a. A cualificación mínima requirida para a avaliación continua é de 5,00 puntos sobre 10. b. Un total de 50 preguntas de opción múltiple. c. Só se require unha resposta correcta. d. As respostas incorrectas penalízanse no formato de opción múltiple. Cada resposta incorrecta supón unha dedución de 0,25 puntos. e. As preguntas de opción múltiple terán 4 opcións de resposta e só unha resposta correcta. f. Inclúirase todo o programa impartido durante o curso (teoría e dinámica).	40		B13	C45	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase o profesorado expón os horarios de planificación da materia e titorías, e informa das opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixan a que mellor se adapte ás súas necesidades.

Asúmese avaliación continua, o rexeitamento desta elección da avaliación global comunicárase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación Continua (AC):

Unha ausencia do 20 % a clases non xustificadas suporá a perda da AC. As ausencias xustificadas inclúen: exames, asistencia a órganos colexiais, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou baixa médica (coa documentación xustificativa correspondente adxunta).

A cualificación de AC obterase sumando as probas presenciais: traballo clínico supervisado (30 %), aprendizaxe colaborativa: dinámica (30 %) e o exame (40 %).

Para optar á AC, o alumnado debe asistir ás dinámicas cun máximo de 2 ausencias.

Deberáse obter unha puntuación mínima de 5 puntos sobre 10 en cada unha das metodoloxías que conforman a avaliación continua.

Avaliación Global (AG):

Esta opción require superar un único exame que representa o 100 %.

a. A puntuación mínima para aprobar é de 5,00 sobre 10.

b. Un total de 78 preguntas: 76 preguntas de opción múltiple (1 punto por pregunta) e 2 preguntas de ensaio (2 puntos por pregunta).

c. Só se permite unha resposta correcta.

d. As respostas incorrectas son penalizadas no formato de opción múltiple. Cada resposta incorrecta supón unha desconta de 0,25 puntos. Haberá 4 opcións de resposta e só unha resposta correcta.

O exame celebrárase na data establecida no calendario oficial e publicada no sitio web.

2ª OPORTUNIDADE:

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade implica que na 2ª oportunidade optárase pola avaliación global.

CON HONRA:

Para discernir a Lista de Honra no caso de idéntica calificación entre varios alumnas/os, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

TITORÍA:

O alumnado ten á súa disposición un horario semanal para a resolución de dúbidas e/ou titorías presenciais, cuxa solicitude deberá realizarse previamente ao profesores especificando a orde do día do seu interese.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CABO, J. et al., **□Dirección de Empresas (MBA) Integral: Pública y Privada□**, Centro de Estudios Financieros., 2010

CENTRO DE INICIATIVAS PROFESIONALES □ CIP, **□Fundamentos de Calidad□**, 2012

Bibliografía Complementaria

AMAT O., **□Contabilidad y finanzas para no financieros□**, DEUSTO Barcelona, 2008

MORALES, J.A. y PUIG, M., **La planificación didáctica en el Espacio Europeo de Educación Superior**, 2011

UDIMA, **□Diseño de Programas Formativos□**,.

MUNIZ, R., **□Marketing en el siglo XXI□**, 2010

C Ferrer-Arnedo, MI Gonzalez-Navarro., **Liderazgo enfermero**, 2021

ROSE O. SHERMAN., **The nurse leader coach.**, 2019

C Ferrer-Arnedo, MI Gonzalez-Navarro., **Liderazgo enfermero**, 2021

ROSE O. SHERMAN., **The nurse leader coach.**, 2019

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405
Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/V53G140V01106
Fundamentos de enfermária/V53G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	V53G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Martínez Pérez, Estefanía			
Profesorado	Martínez Pérez, Estefanía			
Correo-e	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	O estudante adquirirá coñecementos e destrezas nos coidados de enfermaría básicos, así como nas **relacions persoais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.	C11 C12 C22 C33 C49
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.	D6

Contidos	
Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación e adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	Realización das actividades referidas os períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais. Coidados da alteracion das necesidades básicas. Técnicas e procedementos de enfermaría básicos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	0	4
Actividades introdutorias	1	0	1
Prácticum, Practicas externas e clínicas	210	7	217
Simulación	2	0	2
Cartafol/dossier	0	0.5	0.5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	0.5	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición

Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o desenvolvemento das prácticas.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionales que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Apoio individualizado para favorecer a adquisición de habilidades e competencias no desenvolvemento de procedementos básicos de enfermaría.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Axudar e guiar ao estudante na elaboración dun cartafol no que reflecta as características da empresa, institución sanitaria ou sociosanitaria onde realizou as prácticas, e describir as tarefas e funcións desenvolvidas durante o proceso de formación práctica.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionales que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	65	C11 C12 C22 C33 C49	D6
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.	25	C11 C12 C22 C33 C49	D6
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10		D6

Outros comentarios sobre a Avaliación

As prácticas clínicas I están vinculadas a dous períodos, en hospitalización e centro sociosanitario. O primeiro de 3 semanas con asistencia obrigatoria a un seminario previo e o segundo, de 4 semanas, con avaliación práctica mediante unha rúbrica establecida.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada un dos períodos para poder optar ao aprobado.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período.

O incumprimento da entrega do portafolios en cada rotación, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación do período.

O incumprimento da entrega do rexistro de control de presencialidade, suporá un NON APTO na materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, levará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

A. G. PERRY, **Guía Mosby de habilidades y procedimientos de enfermería**, 9ª EDICIÓN, Elsevier, 2019

SHEILA A. SORRENTINO, **Manual Mosby de cuidados básicos de enfermería**, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2020

EVANGELINA PÉRES DE LA PLAZA / ANA Mª FERNÁNDEZ ESPINOSA, **Técnicas Básicas de Enfermería**, Mcgraw-Hil, 2017

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Farmacología e dietética/V53G140V01203

Introducción a enfermería clínica/V53G140V01201

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

Psicología: Psicología/V53G140V01102

Outros comentarios

Consultar normativa de asistencia a prácticas clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica III				
Materia	Enfermería clínica III			
Código	V53G140V01301			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Muíños Álvarez, Alicia			
Profesorado	González Abelleira, Óscar Manuel Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Esta materia encadra as competencias a desenrolar polo estudante no coidado a persoas con patoloxías específicas dentro do eido da Enfermería Médico-Cirúrxica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
C28	Cóñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de deseñar os coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello xeniturinario, sistema endocrino, paciente oncohematolóxico e atención urxente e emerxente.	A4	B7	C28	D1
	A5	B8	C29	D2
			C32	D3
				D4
				D7
Ser capaz de planificar e prestar coidados ante situacións concretas relacionadas cun paciente inestable nas distintas temáticas abordadas na asignatura.	A3	B7	C28	D1
	A4		C29	D2
	A5		C30	D3
			C32	D4
				D7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A4	B7	C28	D1
		B8	C29	D2
			C30	D3
			C32	D4
				D7
				D8

Ser capaz de aplicar os coidados básicos necesarios para a atención á persoa/paciente crítico incluído o potencial doante de órganos.	A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8
---	----------	----------	--------------------------	----------------------------------

Contidos

Tema	
1.- Paciente con alteracións na regulación endocrina	1.1 Conceptos xerais. 1.2 Alteracións hipotálamo e hipófise. 1.3 Alteracións tiroides. 1.4 Alteracións paratiroides. 1.5 Alteracións suprarrenais. 1.6 Alteracións pancreáticas. 1.6.1 Diabetes Mellitus. 1.7 Obesidade. Hiperlipidemias. Alteracións metabolismo ácido úrico. 1.8 Coidados de enfermaría 1.9 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
2.- Enfermaría de Urgencias e Emerxencias	2.1 Conceptos: Urgencia, emerxencia, catástrofe. 2.2 Sistemas integrais de emerxencias e servizos de urgencias extrahospitalarias. 2.3 Urgencia extrahospitalaria. Cadea de supervivencia. 2.4 Transporte sanitario. 2.5 Estructura e funcionamento dun servizo de urgencias hospitalarias. 2.6 Valoración e clasificación de pacientes nun servizo de urgencias. 2.7 Soporte vital Avanzado. Algoritmos de actuación. 2.8 Miscelánea: Manexo de casos prácticos (respiratorio, cardiocirculatorio, politraumatizado...).
3.- Paciente con alteracións na eliminación urinaria	3.1 Paciente con alteración na eliminación urinaria. Xeneralidades. 3.2 Insuficiencia renal aguda e crónica. 3.2.1 Hemodiálise e diálise peritoneal. 3.2.2 Dispositivos asociados. 3.3 Paciente urolóxico. 3.3.1 Patoloxía urolóxica renal. 3.3.2 Patoloxía vesical. 3.3.3 Patoloxía prostática. 3.3.4 Testicular. Xenital masculina. 3.3.5 Disfunción sexual. 3.3.6 Trasplante Renal. 3.4 Coidados de enfermaría. 3.5 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
4.- Introducción ao paciente crítico	4.1 A Unidade de Coidados Intensivos. 4.2 Monitorización e rexistros. 4.3 Dispositivos asociados. 4.4 Tratamentos. 4.5 Coidados de Enfermaría. 4.6 Atención a familia. 4.7 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC). 4.8 Seguemento dun caso. Mantenemento do paciente donante.
5.- Paciente con alteracións oncohematolóxicas.	5.1 Xeneralidades. 5.2 Tratamentos. Tipos. Protocolos. 5.3 Técnicas e dispositivos asociados. 5.4 Complicacións. 5.5 Coidados de enfermaría. 5.6 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC). 5.7 Trasplante proxenitores hematopoiéticos. (Taller teórico-práctico).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	49	30	79
Actividades introdutorias	2	0	2
Aprendizaxe colaborativa	1	20	21
Obradoiro	4	20	24
Estudo de casos	2	20	22
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos teórico-prácticos específicos da materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Exposición dos contidos xerais por cada un dos profesores/as integrantes da materia e comunicación dos requirimentos das metodoloxías/probas integrantes da mesma.
Aprendizaxe colaborativa	Actividade específica desenrolada individualmente por cada estudante baixo as directrices establecidas polo profesor/a responsable dela. Contará cunha rúbrica para a súa avaliación.
Obradoiro	Programación de DOUS seminarios prácticos que versarán sobre contidos concretos vinculantes ao bloque temático de Urxencias e Emerxencias (vía aérea e soporte circulatorio). Contarán cunha rúbrica para a súa avaliación.
Estudo de casos	Actividade encamiñada a defensa de situacións prácticas concretas tendo en conta a aprendizaxe teórico-práctica recibida no eido das múltiples vítimas e catástrofes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	O correo electrónico da profesora será a ferramenta principal de comunicación en caso de dúbidas durante o proceso de elaboración. En caso de precisarse tutoría individual presencial será programada pola profesora.
Estudo de casos	O correo electrónico do profesor será a ferramenta principal de comunicación en caso de dúbidas durante o proceso de elaboración.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aprendizaxe colaborativa	AP.C: O/a estudante elaborará de forma INDIVIDUAL segundo as directrices facilitadas pola profesora unha actividade acerca de contidos prácticos específicos da materia, que posteriormente serán compartidos.	20	A3 A5	B7 B8	C28 C29 C30	D1 D4 D7 D8
Obradoiro	O: O/a estudante defenderá DOUS seminarios prácticos, cun valor dun 10% cada un deles, que versarán sobre temáticas concretas vencelladas as contidos de Urxencias e Emerxencias. A modo orientativo: manexo avanzado vía aérea, soporte circulatorio avanzado.	20	A3 A4	B7 B8	C28 C29 C32	D1 D2 D3 D4 D7
Estudo de casos	EC: O estudante resolverá de forma INDIVIDUAL un exercicio práctico de triaxe básico e avanzado de múltiples vítimas e catástrofes.	20	A3 A4		C28 C30	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	EX: Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades (catro opcións de resposta). Cada resposta incorrecta restará 0,25. Total preguntas 40 (20 Óscar Gozález+20 Alicia Muiños). Oportunidade de Xaneiro e Xullo no horario establecido no calendario oficial de exames publicado na web. Aulas 21 e 23.	40	A3 A4		C28 C29 C32	D1 D2 D3 D4 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da asignatura e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL).

A elección individual do estudiantado será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para elo e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O 20% de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito de AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza de órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa

médica (adxuntando xustificante pertinente).

A calificación da avaliación continua obtense mediante a suma de: AP.C+O+EC+EX . **Será necesario acadar mínimo un 5/10 en cada unha das metodoloxías que integran a asignatura, de carácter obrigatorio todas elas.**

AP.C: OUTUBRO-NOVEMBRO.

O: Obradoiro: OUTUBRO-DECEMBRO.

EX: 40 PREGUNTAS TEST (XANEIRO). A data do exame coincidirá coa establecida no calendario oficial de exames (AULAS 21 e 23). Data compartida coa modalidade de avaliación global.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a avaliación continua, ou renunciaren a ela, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da calificación da asignatura (Avaliación global).

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento das distintas probas que compoñene a AC será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un examen global que suporá o 100% da calificación da materia.

O exame será tipo test (100 preguntas) con catro opcións de resposta (cada resposta incorrecta restará 0,25) que incluírá a resolución de casos prácticos/clínicos.

Para superar a materia deberá alcanzarse una nota mínima de 5/10.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento da proba de avaliación global será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

2ª OPORTUNIDADE:

De non superar a asignatura en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade, implicará que a 2ª oportunidade se optará pola avaliación global.

MATRÍCULAS DE HONRA:

Para discernir a matrícula de honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético axeitado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados...). considerarase que o estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a calificación final en primeira oportunidade, será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

P. Parrilla Paricio; J.I. Landa Garcia, **Cirugía AEC**, 2ª Edición, Editorial Medica Panamericana,
Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico- Quirúrgica**, 6ª Edición, Elsevier- Mosby,
Sabiston, **Tratado de Cirugía. Fundamentos Biológicos de la Práctica Quirúrgica Moderna**, 20ª Edición, SA Elsevier España, 2017
L. Andreu Periz et. al, **La Enfermería Médica y el Trasplante de Órganos**, Panamericana S.A, 2004
Alan Wein et.al, **Campbell Walsh Urología**, Décima, Panamericana S.A, 2015
Zudaire, Juan Javier, **Manual de Urología**, 1ª edición, Ariel, 2002
Fernández Del Busto Ernesto, **Manual de Enfermería Urológica**, Journal, 2014

Bibliografía Complementaria

Brunner&Suddarth's, **Textbook of Medical- Surgical Nursing**, 12ª Edición, Lippincott Williams & Wilkins,
Kathleen Duffy, **Medical- Surgical Nursing Made Incredibly Easy**, 1ª Edición UK, 2011
Morris PJ, Malt RA, **Oxford Testbook of Surgery**, 2ª Edición,
Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, **www.ont.es**,
J. Larry Jameson et. al, **Harrison Endocrinología**, 20ª Edición, Mc Graw Hill, 2007
Marylynn E. Doenges et al., **Planes de Cuidados de Enfermería**, Séptima Edición, Mc Graw-Hill, 2008

Mary Fran Hazinki et. al. Edición en español: Fabian C. Gelpi, **Aspectos Destacados de la Actualización de las Guías de la AHA para RCP y ACE de 2015**, CPR&ECC, 2015

Laso JF, **Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología**, 2ª edición, Elsevier-Masson, 2010

<https://www.enfermeriadeurgencias.com/>, **Sociedad Española de Enfermería de Urgencias y Emergencias**,

<https://seeiuc.org/>, **Sociedad Española de Enfermería intensiva y Unidades Coronarias**,

<https://www.urgenciasyemergen.com/actualizacion-erc-2021-nuevas-recomendaciones-rcp/>, **Guía RCP 2021**,

Canabal A et.al, **Manual de Soporte Vital Avanzado en Trauma**, 2ª edición, Elsevier, 2010

<https://061.sergas.gal/DXerais/75/guia-farma-061-2018-es.pdf>, **Guía Farmacología**, 2018

Fundación Pública Urgencias 061, **Plan de Catástrofes y múltiples víctimas**,

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Enfermería de urgencias e cuidados críticos/V53G140V01414

Introducción a enfermería avanzada/V53G140V01415

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Trabajo de Fin de Grado/V53G140V01407

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisiología: Fisiología/V53G140V01105

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Farmacología e dietética/V53G140V01203

Introducción a enfermería clínica/V53G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería materno-infantil**

Materia	Enfermería materno-infantil			
Código	V53G140V01302			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a				
Profesorado	Cid González, Carla			
Correo-e				
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia consta de dous partes ben diferenciadas: A enfermaría maternal que se ocupa da atención a muller e nai; e a enfermaría infantil cuxo obxectivo é o neno nas súas diferentes etapas evolutivas ata a idade adulta. Como obxectivos xenerais, o alumno, ao finalizar a materia será capaz de: - Obter coñecementos e habilidades necesarias sobre aspectos de coidados de técnicas de enfermaría materno-infantil, que permitan capacitalo para desenvolver a practica enfermeira dunha forma idónea - prestar coidados integrais tanto á muller como ao neno, desde o seu nacemento ata a adolescencia, nos diferentes niveis de atención de saúde: promoción, prevención, recuperación e rehabilitación; tendo en conta a súa individualidade e, o contexto familiar e socio-ambiental no que se desenvolven - Desenvolver un espírito crítico e investigador no area da enfermaría materno-infantil, que lle permita enriquecer o seu desenvolvemento e formación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.

C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde óptimo ou recuperar a saúde, baseándose a toma de decisións, en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B2	C34	D1
	A2	B4		D2
	A3	B5		D3
	A4	B7		D4
	A5	B8		D5
		B9		D6
		B10		D7
		B11		D8
				D9
Saber describir os cambios que acontecen no organismo durante a xestación, parto e puerperio.	A1		C35	D1
	A2			D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
Saber describir, as intervencións e actividades axeitadas a prevención e tratamento dos problemas de saúde, na infancia e na adolescencia, e planificar os coidados garantindo o dereito a dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión, do neno e a súa familia.	A1	B2	C36	D1
	A2	B7	C37	D2
	A3	B8	C38	D3
	A4	B9	C39	D4
	A5	B10	C40	D5
		B11		D6
				D7
				D8
				D9

Contidos

Tema	
1.-Recordo anatómico do aparello xenital feminino	1.1- Características anatómicas 1.2- Medios de fixación, vascularización e inervación.
2.- Ciclo xenital feminino.	2.1- Ovulación 2.2- Menstruación
3.- Puberdade e climaterio	3.1- Definición 3.2- Diagnóstico 3.3- Tratamento
4.- Diagnóstico do embarazo.	4.1- Modificacións fisiolóxicas e psicolóxicas da muller embarazada
5.- Control prenatal.	5.1- Infeccións perinatais
6.- Coidados hixienico-dietéticos da muller embarazada.	6.1- Educación maternal
7.- Principais problemas médicos que poden xurdir na muller embarazada.	7.1- Patoloxía médico-cirúrxica da xestante

8.- Principais problemas que afectan o desenvolvemento fetal	8.1- Parto prematuro 8.2- Desprendemento prematuro de placenta normoinsera 8.3- Placenta previa 8.4- CIR 8.5- Embarazo prolongado
9.- Parto	9.1- Inicio 9.2- Definición 9.3- Causas 9.4- Períodos
10.- Seguimento da parturienta durante as fases de parto.	10.1- Intervencións obstétricas. Coidados de enfermaría
11.- Seminario: Toma de mostrax vaginais	11.1- Características do cervix 11.2- Requisitos para a toma 11.3- Técnica da toma 11.4- Colposcopia
12.- Lactación materna.	12.1- Fisioloxía 12.2- Problemas máis frecuentes.
13.- Coidados de enfermaría no puerperio.	13.1- Infección puerperal
14.- Aborto.	14.1- Embarazo ectópico 14.2- Mola
15.- Planificación familiar	15.1- Historia 15.2- Asesoramento 15.3- Métodos
16.- Trastornos menstruais	16.1- Amenorrea/oligomenorrea 16.2- Hemorrexias uterinas anormais 16.3- Dismenorrea
17.- Infeccións xinecolóxicas	17.1- Diagnóstico e tratamento
18.- Tumores xinecolóxicos	18.1- Definición 18.2- Diagnóstico 18.3- Estadiaxe 18.4- Tratamento
19.- Valoración do recentemente nado.	19.1- Valoración inicial en sala de partos. 19.2- Historia perinatal e valoración física completa. 19.3- Exames e procedementos.
20.- Principais problemas de saúde dos neonatos.	20.1- Recentemente nado de alto risco.
21.- Crecemento e desenvolvemento.	21.1- Etapas de crecemento e desenvolvemento. 21.2- Parámetros de crecemento.
22.- Alimentación en pediatría.	22.1- Lactación materna, lactación artificial. 22.2- Alimentación complementaria. 22.3- Alimentación despois do primeiro ano de vida.
23.- Técnicas e procedementos de enfermaría en pediatría.	23.1- Manexo da dor en pediatría. 23.2- Técnicas de administración de medicación. 23.3- Procedementos de enfermaría específicos.
24.- Malos tratos infantís.	24.1- Malos tratos físicos. 24.2- Malos tratos. 24.3- Abuso sexual.
25.- Hospitalización infantil	25.1- Preparación para a hospitalización 25.2- Reacción do neno e os seus pais fronte á enfermidade e hospitalización. 25.3- Asistencia ao neno enfermo 25.4- Peculiaridades da hospitalización infantil
26.- Principios de enfermaría cirúrxica.	26.1.- Coidados pre e postoperatorios do neno. 26.2.- Accidentes na infancia
27.- Microbioloxía.	27.1- Microorganismos comúns en pediatría. 27.2- Infeccións pediátricas comúns e tratamento. 27.3- Papel de enfermaría.
28.- Vacinación.	28.1- Inmunización. 28.2- Calendario vacunal galego. 28.3- Papel de enfermaría.
30.- Xenética médica.	30.1- Enfermidades conxénitas e hereditarias 30.2- Erros conxénitos do metabolismo

31.- Enfermidades mais frecuentes no neno por aparellos e sistemas	31.1- Sistema endocrino 31.2- Sistema nervioso 31.3- Psicopatoloxía. Retraso mental. Test de desenvolvemento psico-motor 31.4- Órganos dos sentidos: visión e audición 31.5- Aparello respiratorio 31.6- Sistema cardio-vascular 31.7- Hematoloxía 31.8- Lesións da pel: Enfermidades exantemáticas. Queimaduras no neno. 31.9- Aparello xenito-urinario 31.10- Sistema osteo-articular 31.11- Aparello dixestivo
--	---

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	62	102	164
Traballo tutelado	4	15	19
Estudo de casos	8	16	24
Seminario	4	6	10
Exame de preguntas obxectivas	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballo tutelado	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Estudo de casos	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	15	A3 A4 A5	D1 D2 D3 D7 D8

Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou casos clínicos na aula baixa as directrices do profesor e en relación con materia estudada previamente. Estará vinculado con actividades autónomas do estudante de forma individual ou en grupo e, con posterior resolución dos mesmos	30	A4 A5	B2 B4 B5 B7 B9 B10	C34 C35 C36 C37 C38 C39
Seminario	Valorase a participación do alumno en clase, así como a resolución/execución dos traballos realizados durante o mesmo.	15	A3 A4 A5	B7 B8	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. A ter en conta que se establece criterio de puntos negativos naqueles casos nos que existan preguntas mal contestadas.	40	A3 A4		D1 D2 D3 D4 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a guía da materia, os horarios de tutoría, os tipos de avaliación (**CONTINUA E GLOBAL**) para que o alumnado esté informado e poida optar a avaliación continua ou global segundo as súas necesidades. A súa elección será comunicada ao centro segundo a metodoloxía establecida para iso que será publicada na web da escola.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O **20%** das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC. Serán faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e enfermidade/baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: traballo tutelado (15%), estudo de casos (30%), seminario (15%) e o exame de preguntas obxectivas (40%).

O exame consta de 80 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a AC.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Exame tipo test de **100** preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0.25 do valor das correctas. Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (AC/ AG) en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, optase por avaliación global.

A data publicarase na web do centro

Exame global (40% EC 80 preguntas e 100% EG. 100 preguntas en EG)

40 (50 en EG) preguntas pediatría (20 (25 en EG) preguntas Carla Cid, 20 (25 en EG) preguntas Irene Garay)

20 (25 en EG) preguntas materno (Cid González, Carla)

20 (25 en EG) preguntas materno (Garay Martínez, Irene)

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AGUILAR M.J., **TRATADO DE ENFERMERIA INFANTIL: CUIDADOS PEDIATRICOS**, Ultima edicion, Ed. Elsevier, 2012

GONZALEZ VILLANUEVA, **ENFERMERIA DE LA INFANCIA Y LA ADOLESCENCIA**, ultima edic., Ed. Universitaria Ramon Areces, 2011

DONAT COLOMER F, **ENFERMERIA MARTELNAL Y GINECOLOGICA**, ultima edic, Ed. Masson, 2006

SEGURANYES GLORIA, **ENFERMERIA MATERNAL**, Ultima edic., Masson, 2006

Bibliografía Complementaria

BURROUGHS A., **ENFERMERIA INFANTIL**, ultima edicion, Mcgraw-Hill-Interamericana, 2002

ESPINAZO, **MANUAL DE ENFERMERIA PEDIATRICA PARA ATENCIÓN PRIMARIA**, ultima edic., Ed. Publimed, 2006

GONZALEZ MERLO J, **GINECOLOGÍA. OBSTETRICIA**, Ultima edic., Ed. Masson, 2013

SPEROFF, GLASS, KASE, **ENDOCRINOLOGIA GINECOLOGICA E INFERTILIDAD**, Ed. Waverly Hispanica SA,

SINGLETON, FOWLER, **ONCOLOGIA GINECOLOGICA**, Ed McGraw Hill,

CREASY AND RESNIK, **MATERNAL-FETAL MEDICINE**, Ed. Saunders,

<http://www.aeped.es/protocolos>, **Protocolos diagnósticos y terapéuticos en pediatría**,

www.sego.es, **Información general de asistencia obstétrico-ginecológica**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas II				
Materia	Prácticas clínicas II			
Código	V53G140V01303			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	15	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia de prácticas clínicas II facilita a realización de coidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial, utilizando a enfermería baseada na evidencia científica, co fin de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermería, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia garantindo en todo momento o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermería.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermería, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D3	Capacidade de xestión da información.

D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	A5	B2 B3 B4 B6	C4 C8 C11 C12	D3 D4 D5 D6
Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.		B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D7 D8 D11
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.		B2 B3 B4 B6 B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais (sociosanitarios e hospitais).	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	240	90	330
Estudo previo	0	30	30
Actividades introdutorias	1	2	3
Eventos científicos	4	4	8
Cartafol/dossier	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde. Como o título de Graduado/a en enfermaría pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo previo	Busca, lectura e traballo de documentación, previo ás rotacións, que realiza o alumnado de forma autónoma.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Eventos científicos	A/o estudante poderá asistir de forma voluntaria ás actividades docentes programadas vinculadas ao servizo asignado, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor académico.
---------------------	--

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo xunto ao profesor titular das prácticas clínicas, realizarán o seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverán os posibles incidentes que poidan xurdir.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	O estudante debe rexistrar as actividades diarias que realiza, mediante a súa observación ou ben a realización das mesmas. O grao de dificultade será expresado polo estudante, dato que se terá en conta por parte dos profesores titulares da materia de prácticas clínicas, co fin de liquidar a devandita dificultade nos seguintes períodos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (20%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	90	B3 B6 B11 B13 B15	C4 C11 C12 C17 C18	D5 D6
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar cada rotación, o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	C3 C4 C8 C11 C12 C17 C31 C33 C49		

Outros comentarios sobre a Avaliación

As prácticas clínicas II están vinculados a dous períodos, de 4 semanas cada un, en hospitalización/centro sociosanitario e bloque cirúrxico.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de 4 puntos sobre 10 en cada unha das avaliaciós para poder optar ao aprobado.

En unidades de hospitalización, realizaranse 2 Plans de Atención de Enfermería, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 5/10.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período.

O incumprimento da entrega do portafolios en cada rotación, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación do período.

O incumprimento da entrega do rexistro de control de presencialidade, suporá un NON APTO na materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia.

A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

NANDA, **Diagnósticos Enfermeros: definición y clasificación**, ELSEVIER, 2015-2017

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

Berman, A., Snyder, S.J., Kozier, B., Erb, G., **Fundamentos de enfermería: Conceptos, proceso, y prácticas.**, Pearson Educación., 2008.

Bibliografía Complementaria

María Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros**, 9ª edición, ELSEVIER, 2011

Sandra F., **De las técnicas básicas a las avanzadas.**, Pearson, 2009

<http://enfermeriaactual.com/relacion-nanda-noc-nic/>,

Plataforma e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Ética e lexislación/V53G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería xeriátrica e coidados paliativos**

Materia	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Código	V53G140V01304			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Mosquera Losada, María Elena			
Profesorado	Mosquera Losada, María Elena Pérez Martín, Javier			
Correo-e	marimosquera@uvigo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia de "Enfermería Xeriátrica e coidados paliativos" trata de proporcionar ao alumno o coñecemento das modificacións que se producen no individuo coa idade, desde aspectos non só bio-fisiolóxicos e funcionais senón tamén socio-económicos que teñen neste grupo de poboación unha significación de suma importancia e transcendencia, trata igualmente dos coidados que deben dispensarse aos anciáns sans e enfermos, así como da actitude adecuada ao dispensar os devanditos coidados. Tamén engloba os coidados paliativos desde a perspectiva persoal, social e familiar e abordando os coidados que se dispensan na devandita situación.			

Esta materia impártese no terceiro curso do Grao de Enfermería, e é unha materia semestral.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.

C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C52	Cóñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Realizar coidados tendo en conta as modificacións **morfofuncionales e psicosociais do envellecemento.	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C44	D2
	A3	B3	C49	D3
	A4	B5	C52	D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Tema	
TEMA 1: O ENVELLECIMENTO: MARCO CONCEPTUAL. ASPECTOS XERAIS DO ENVELLECIMENTO	1.1: CONCEPTO DE VELLEZ. EDADISMO. MALOS TRATOS NA VELLEZ 1.2: PERFIL DO ANCIÁN EN ESPAÑA 1.3: CONCEPTOS SOCIODEMOGRAFICOS CLAVES EN RELACIÓN Á VELLEZ E O ENVELLECIMENTO POBOACIONAL 1.4: ENVELLECIMENTO DAS POBOACIÓNS 1.5: PROBLEMÁTICA DO ENVELLECIMENTO 1.6: ENVELLECIMENTO SAUDABLE E ENVELLECIMENTO ACTIVO
TEMA 2: ENFERMARÍA *GERONTOLÓGICA	2.1: XERIATRIA E XERONTOLOXIA 2.2: FUNCIÓNS DA ENFERMEIRA XERIÁTRICA 2.3: COIDADOS ESPECÍFICOS DA ENFERMEIRA XERIATRICA. MODELO VIRGINIA HENDERSON. AXUDAS TÉCNICAS 2.4: ANCIÁN CON DETERIORO COGNITIVO E INTERVENCIÓN COGNITIVA. 2.5 ALIMENTACIÓN NO ANCIÁN
TEMA 3: O CONTEXTO SOCIO-SANITARIO DA POBOACIÓN ANCIÁ	3.1: PLAN XERONTOLÓGICO 3.2: RECURSOS ASISTENCIAIS 3.3: CONCEPTO CRAVES DA DEPENDENCIA 3.4: LEI DE DEPENDENCIA
TEMA 4: NIVEIS ASISTENCIAIS	4.1: CONCEPTO DE NIVEL ASISTENCIAL 4.2 CLASIFICACIÓN DE NIVEIS ASISTENCIAIS 4.3: FUNCIÓNS DA ENFERMARÍA XERONTOLÓXICA NOS DISTINTOS NIVEIS ASISTENCIAIS 4.5 ORGANIZACIÓN DOS COIDADOS DE ENFERMARÍA DENTRO DAS INSTITUCIÓNS SOCIOSANITARIAS. 4.6: XESTORAS DE CASOS EN ENFERMARÍA XERIÁTRICA.
TEMA 5: TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO	5.1. CONCEPTO DE ENVELLECIMENTO 5.2 TIPOS DE CLASIFICACIÓNS DAS TEORÍAS DE ENVELLECIMENTO 5.3 TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO

TEMA 6: MODIFICACIÓNS *MORFOFUNCIONALES E PSICOSOCIAIS DO ENVELLECIMENTO	E.6.1: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.2: CAMBIOS FÍSICOS NO ENVELLECIMENTO E PRESENTACIÓNS ATÍPICAS DAS ENFERMIDADES POR APARELLOS 6.3 CAMBIOS PSÍQUICOS E SOCIAIS NO ENVELLECIMENTO 6.4: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.5 TERAPÉUTICA FARMACOLÓXICA NO PACIENTE ANCIÁN
TEMA 7: A PERSOA MAIOR ENFERMA. VALORACIÓN INTEGRAL	7.1: VALORACIÓN XERIÁTRICA 7.2: INSTRUMENTOS Ou ESCALAS DE VALORACIÓN 7.3: VALORACIÓN DA SAÚDE FÍSICA 7.4: VALORACIÓN DA CAPACIDADE FUNCIONAL 7.5: VALORACIÓN DA SAÚDE MENTAL 7.6: VALORACIÓN SOCIAL 7.7.:ANEXOS (ESCALAS) 7.8:TRASTORNOS NEUROCOGNITIVOS.
TEMA 8: O ANCIÁN FRÁXIL	8.1 TIPOS DE PACIENTES EN XERIATRÍA 8.2 O ANCIÁN FRÁXIL. ABORDAXE
TEMA 9: GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS	9.1: CONCEPTO DE SD XERIÁTRICO 9.2: CLASIFICACIÓN DAS SÍNDROMES XERIÁTRICAS 9.3: SÍNDROMES XERIÁTRICAS.
TEMA 10: COIDADOS PALIATIVOS	10.1 PASADO E ACTUALIDADE DOS COIDADOS PALIATIVOS 10.2 ENFERMERIA E COIDADOS PALIATIVOS FUNCIONS 10.3 ATENCIÓN NOS ÚLTIMOS DÍAS. AGONÍA 10.4 DUELO DEFINIÇÃO. FASES E MANIFESTACIONS 10.5 DUELO PATOLÓXICO 10.6 APOIO PSICOSOCIAL A LA FAMILIA 10.7 EUTANASIA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	12	17	29
Estudo de casos	10	13	23
Traballo tutelado	8	2	10
Foros de discusión	0	9.5	9.5
Debate	6	0	6
Seminario	3	0.9	3.9
Lección maxistral	13	42	55
Exame de preguntas obxectivas	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	2.6	7	9.6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Foros de discusión	Foros no que se propón o estudante que opine sobre diferentes conceptos da materia. E no que tamén debe reflexionar e opinar de forma asertiva sobre a visión do resto dos compañeiros.
Debate	Actividades grupais, no que os estudantes expoñen a súas ideas e argumentaas sobre un tema relacionado que materia. Da mesma forma escoitan outras ideas e argumentnos co fin de ter diferentes visións e por tanto enriquezase o seu campo de coñecementos. O debate estará moderado polo profesor para orientar e conducir o debate dentro do campo profesional.
Seminario	Exposición por parte do profesor dun tema relacionado coa materia e que complementa e enriquece o coñecemento dos estudantes en relación co campo da Enfermería Xeriátrica.

Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
-------------------	--

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	O estudante deberá resolver exercicios proposto que se remitiron por correo electrónico e que servirán par manter unha discusión que o docente non que se reflexionará sobre conceptos craves desta materia. Tamén deberá calcular extraendo datos do INE diferentes índices e taxas relacionadas co envellecemento en España
Estudo de casos	O estudante debера resolver diferentes casos propostos polo profesor en grupo e de forma individual relacionados que materias (determinar os coidados máis adecuados en diferentes situacións clínicas que se manifestan en Xeriatria, saber aplicar escalas de valoración das AVD e sobre o estado Cognitivo, etc)
Traballo tutelado	O estudante desenrolará na clase en grupo sendo titorizada polo docente, diversos exercicios sobre envellecemento activo, organización dos coidados en de centros xeriátricos, etc.
Foros de discusión	Estableceranse diferentes foros de discusión, sobre conceptos importantes en xeriatria incluído o campo dos coidados paliativos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas	Proba na que o estudante debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o estudante debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	20	A1 B3 C49 D2 A5 B14 C52 D3 D4 D8 D10
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A1 B1 C8 D1 A2 B2 C49 D3 A3 B3 C52 D4 A4 B5 D7 A5 B6 D8 B7 D9 B9 D10 B15 B18
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	10	A1 B2 C8 D1 A2 B3 D2 A3 B5 D3 A4 B6 D4 A5 B7 D5 B9 D6 B14 D7 B15 D8 D9 D10 D11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os estudantes seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Restarase 1 correcta por cada 2 fallos	15	A1 B1 D1 A3 B2 D8 A5 B3 B5 B6 B7 B9 B14 B15

Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os estudantes deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	35	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B11 B14 B15 B18	C8 C44 C49 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
---	---	----	----------------------------	--	-------------------------	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

I. SISTEMA DE EVALUACIÓN

El primer día de clase los docentes exponen la planificación de la asignatura y los horarios de tutoría, e informan sobre las opciones de evaluación (CONTINUA O GLOBAL), para que elijan la que más se ajuste a sus necesidades.

Se presupone la evaluación continua, el rechazo a esta y la elección de evaluación global, será comunicada formalmente según la metodología establecida para ello y publicada en la web.

Evaluación continua (EC)

ECTI (54%) + ECTG (6%) + ECF (40%) = EC (100% - 10 puntos)

ECTI: Trabajo individual: 54% (5,4 puntos)

- Desenvolvemento de Concepto profesional de Vellez (0,25 puntos)
- Exercicio sobre valores estatísticos relacionados con xeriatría (0,15 puntos)
- Caso práctico sobre escalas de valoración xerátrica (2 puntos). Para superar esta proba será necesario obter unha cualificación mínima de 5 sobre 10 puntos. Os estudantes que non alcancen dita puntuación serán avaliados mediante o sistema de avaliación global.
- Caso práctico relacionado co tema 6, 8 e 9 (1,5 puntos). Para superar esta proba será necesario obter unha cualificación mínima de 5 sobre 10 puntos. Os estudantes que non alcancen dita puntuación serán avaliados mediante o sistema de avaliación global.
- Dúas probas parciais, preguntas curtas. Para superalas, se precisará en cada unha delas chegar a 5 sobre 10 puntos. Os estudantes que saquen menos de 5 puntos nunha ou ambas as probas pasarán a avaliarse polo sistema de avaliación global.

T1-T2 (0,75 puntos)

T3-T4 (0,75 puntos)

ECTG: Trabajo grupal 6% (0,6 puntos)

- Proxecto envellecemento activo (0,15 puntos)
- Exercicio Deterioro Cognitivo (0,15 puntos)
- Planificación traballo TCAE centro de atención sociosanitaria en persoas maiores (0,15 puntos)
- Reflexión profesional sobre cuidados paliativos (0,15 puntos)

ECF: Exame final 40% (4 puntos) □ Non se permitirá ningún tipo de material. Para superalo, se precisará chegar a 5 sobre 10. O alumnado que obteña menos de 5 puntos deberán volver a examinarse na 2ª oportunidade de forma global. O exame constará de:

- Preguntas curtas (2,5 puntos)
- 30 preguntas tipo test. Cada resposta correcta terá un valor de 0,05 puntos, mentres que cada resposta incorrecta restará 0,0125 puntos. As preguntas non respondidas non penalizan.

Evaluación Global (EG)

Non se permitirá ningún tipo de material.

Consiste nunha proba final que suporá o 100% da nota:

- 70% (7 puntos) □ 1 caso práctico sobre escalas e 4 preguntas curtas sobre contidos da materia
- 30% (3 puntos) □ 60 preguntas tipo test. Cada resposta correcta terá un valor de 0,05 puntos, mentres que cada resposta incorrecta restará 0,0125 puntos. As preguntas non respondidas non penalizan.

Para superar esta proba, se precisará obter unha cualificación mínima de 5 sobre 10 puntos.

Os estudantes serán avaliados por avaliación continua (sempre que cumpran co criterio de asistencia), salvo que soliciten de forma formal, e segundo os procedementos establecidos, que desexan avaliarse de forma global.

Calquera estudante que falte a un 20% das clases sen causa xustificada en base á normativa vixente, perderá a opción de avaliación continua.

Na **segunda oportunidade** o estudante será avaliado polo sistema de avaliación global.

II. NORMAS XERAIS

Para superar a materia é necesario sacar unha nota igual ou superior a 5 puntos nunha escala de 0 a 10.

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

III. COMPROMISO ÉTICO

Espérase que o alumnado mostre un comportamento ético adecuado. En caso de detectar copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc., considerarase que o estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación na oportunidade de avaliación correspondente será de suspenso (0,0). No se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante las pruebas de evaluación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mosquera Losada, ME; Pérez Martín, J., **MANUAL DE ENFERMERIA GERIATRICA**, 14, Escuela Enfermería Povisa, 2025/2026

Bibliografía Complementaria

Abianza soler, P y Rodríguez Mañas, L., **Tratado de medicina geriátrica**, 978-84-91136-9-81, 2, ELSEVIER, 2020

Martínez Cruz, MB; Monleón Just, M; Carretero Lanchas Y. y García-Baquero Merino, MT, **Enfermería en cuidados paliativos y al final de la vida**, 978-84-91136-6-82, 2, ELSIEVER, 2022

Williams, P., **Enfermería geriátrica**, 978-84-911379-93, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2020

Gil Gregorio, P. et al, **Manual de buena práctica en cuidados a las Personas Mayores.**, 978-84-7867-222-6, 2, SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRÍA Y GERONTOLOGÍA, 2015

Eckman, M., **Enfermería Geriátrica**, 978-607-448-277-5, 2, Manual moderno, 2012

Cantero Molinero, C et al, **Protocolos de actuación. Residencias de personas mayores Servicio Foral Residencial**, 1, DIPUTACION FLORAL DE BIZKAIA, 2011

Gil Gregorio, P. et al, **MANUAL DEL RESIDENTE EN GERIATRIA**, 978-84-695-0862-6, 1, SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRÍA Y GERONTOLOGÍA, 2011

Bermerjo García, L., **Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores**, 978-84-9835-308-2, 1, Editorial Panamericana, 2010

Muñoz Marrón, E. et al, **Estimulación cognitiva y rehabilitación neuropsicológica**, 978-84-9788-862-2, 1, UOC (UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA), 2009

Kaplan, R; Jauregui, JR. y Rubil. RK., **Grandes Síndromes Geriátricos.**, 978-987-24275-8-0, 1, EDICIONES MEDICAS SRL., 2009.

Hueros Iglesias, A., et al., **Atender a una persona con Alzheimer**, 978-84-691-5526-4, 1, CEAFA, 2008

SENPE - SEGG, **Valoración nutricional en el anciano**, 978-84-95364-55-5, 1, GALENICAS-NIGRA TREA, 2007

Servicio Regional de Bienestar Social Comunidad de Madrid, **Guía de protocolos y documentación para residencias geriátricas de la Comunidad de Madrid. Protocolos Asistenciales en Residencias de Mayores**, 1, COMUNIDAD DE MADRID, 2007

Perez Serrano, G., **Intervención y desarrollo integral en personas mayores**, 84-7991-180-8, 1, ED. UNIVERSITAS, SA, 2006

Millán-Calenti, JC, **Principios de Geriatria y Gerontología**, 84-481-4539-9, 1, Mc GRAW HILL □ Interamericana, 2006

Xunta de Galicia, **Vida y libertad: el derecho a una muerte digna**, CONSELLERIA DA PRESIDENCIA, 2006

Herrera Carranza, J. y Montero Torrejón, JC, **Atención Farmacéutica en geriatría**, 97-88-481748-1-54, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2005

Giro Mirand, J., **Envejecimiento Activo - Envejecimiento en Positivo**, 84-96487-11-3, 1, UNIVERSIDAD DE LA RIOJA, 2006

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Enfermería comunitaria II/V53G140V01206

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería en saúde mental				
Materia	Enfermería en saúde mental			
Código	V53G140V01305			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Álvarez Pérez, Vicente Borja			
Profesorado	Álvarez Pérez, Vicente Borja Tapia Jara, Iratxe			
Correo-e	vicente.borja.alvarez.perez@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A materia de enfermaría en saúde mental pretende dotar aos alumnos das ferramentas necesarias que lles permitan previr, recoñecer, tratar e manexar a sintomatoloxía das enfermidades mentais,prestando unha atención técnica e profesional acorde ás necesidades de saúde da poboación atendida e tendo en conta os avances técnicos e científicos actuais. Aprenderase a realizar plans de coidados enfermeiros utilizando a taxonomía NANDA baseándonos nos patróns funcionais de Marjory Gordon, destinados ás persoas con enfermidade mental e a súa contorna. Ademais trataranse os aspectos legais e deontolóxicos relacionados coa saúde mental.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saber la clasificación, clínica y tratamiento de los distintos trastornos mentales y los cuidados de enfermería asociados a ellos.	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Contidos

Tema	
Trastornos psiquiátricos I e tratamentos terapéuticos.	TEMA 11. Exploración psicopatolóxica TEMA 12. Trastorno de ansiedad. TEMA 13. Trastorno do sono TEMA 14. Obradoiro de control da ansiedad. TEMA 15. Trastornos afectivos TEMA 16. Terapia biolóxica y Terapia electroconvulsiva. TEMA 17. Terapia psicolóxica. TEMA 18. Actuación de enfermaría nos distintos tratamentos.

Introducción á saúde mental.

TEMA1. Introdución á psiquiatría e a saúde mental
 TEMA 2. Historia da psiquiatría e a enfermería na saúde mental.
 TEMA 3. Concepto da saúde mental e modelos explicativos da enfermidade na psiquiatría.
 TEMA 4. Red asistencial na saúde mental. Papel da enfermería nos distintos dispositivos.
 TEMA 5. Paciente san. Concepto de personalidade.
 TEMA 6. Paciente con clínica psiquiátrica fora do ámbito da saúde mentall.
 TEMA 7. Entrevista e valoración psiquiátrica.
 TEMA 8. Clasificación das enfermidades psiquiátricas.
 TEMA 9. Valoración psiquiátrica por parte de enfermería.
 TEMA 10. Comunicación Terapéutica

Trastornos psiquiátricos II

TEMA 19. Trastornos psiquiátricos máis habituais na infancia e na adolescencia
 TEMA 20. Trastornos da conducta alimenticia.
 TEMA 21. Trastornos somatomorfos.
 TEMA 22. Disfunciones sexuais.
 TEMA 23. Trastorno por consumo de sustancias.
 TEMA 24. Trastornos de personalidade.
 TEMA 25. Esquizofrenia y outros trastornos psicóticos

Trastornos psiquiátricos III e consideracións legais

TEMA 26. Trastornos orgánicos.
 TEMA 27. Urgencia psiquiátrica: paciente suicida e paciente axitado
 TEMA 28. Obradoiro: manexo do paciente axitado y contencións mecánicas.
 TEMA 29. Consideracións éticas e legais no enfermo mental.
 TEMA 30. Plans de coidados e patróns funcionais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	44	50	94
Obradoiro	12	0	12
Estudo de casos	6	6	12
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	0	8	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes.
	Nestes obradoiros buscamos unha maior participación e traballo individual por parte dos alumnos.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	Se realizará un taller de relaxación en ansiedad
Estudo de casos	Se realizará un exercicio de valoración de casos clínicos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta.	20	C31 C32 C51

Estudo de casos	Os estudos de caso veranse de dúas formas, cun 10% cada unha: - Participación activa na clase. - Traballos para facer na casa.	20	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas obxectivas	- Consta dunha proba tipo test con aproximadamente 40 preguntas. Puntuación máxima dun 20%.	20	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen final tipo oral. Consta de dúas partes, cada unha con unha pregunta de desenvolvemento puro e logo varias preguntas curtas e casos clínicos. O exame será obrigatorio aínda que non sea necesario para aprobala asignatura.	40	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua

A avaliación continua está composta polas seguintes actividades, que suman ata o 60% da nota final:

Exame tipo test (20%)

- 40 preguntas con 4 opcións (só unha correcta).
- Penalización: -0,25 por resposta incorrecta.
- Inclúe preguntas teóricas e de casos clínicos, cunha proporción variable segundo os contidos.

Traballo e participación nos talleres (20%)

- Realización e participación activa nos talleres desenvolvidos ao longo da asignatura.

Participación en clase e traballo en clase (10%)

- Avaliase a implicación e o traballo realizado dentro do horario lectivo.

Traballo autónomo do estudante (10%)

- Actividades e tarefas realizadas fóra do horario lectivo.

Con estes apartados, pódese acadar ata un máximo de 6 puntos sen contar o exame final (que é obrigatorio).

Requisitos para aprobar a avaliación continua: será considerada aprobada cando a suma destas actividades supere os 3 puntos (50% da avaliación continua). Además, necesitarase acadar un mínimo dun 50% en cada un dos apartados para poder facer media da avaliación continua.

Exame final oral

Para completar a avaliación, o exame final oral representa o 40% restante da nota. Este exame inclúe dúas partes.

Composición do exame:

- Dúas partes teóricas, cada unha cunha pregunta de desenvolvemento e un conxunto de preguntas curtas e casos

clínicos.

- Cada parte supón o 40% da nota final.
- A presentación oral conta co 20% restante.

Detalles da pregunta de desenvolvemento (20% en cada parte):

- Unha única pregunta de desenvolvemento por parte.
- Tempo máximo: 2 minutos (óptimo: 1,5 minutos).
- Avalíase:
 - Comprensión do tema (máximo 10% do total).
 - Profundidade do coñecemento (máximo 5%).
 - Organización e estrutura (máximo 5%).

Preguntas curtas e casos clínicos (20% en cada parte):

- Número indeterminado de preguntas para comprobar a aplicación práctica dos coñecementos.
- Avalíase:
 - Preguntas curtas: se se responden os conceptos clave (máximo 10% do total).
 - Casos clínicos: precisión, claridade e razoamento crítico na xustificación (máximo 10% do total).

Presentación oral (20% do total):

- Avalíase a capacidade de xestionar o tempo, claridade e fluidez na exposición.
- Poderanse restar puntos por falta de puntualidade, respostas divagatorias ou linguaxe inapropiada.

Para garantir a obxectividade e facilitar posibles revisións, o exame poderá ser gravado en vídeo ou audio.

Segunda oportunidade

Se o alumno non aproba a avaliación continua, poderá presentarse á segunda oportunidade co exame final oral, que contará como o 100% da nota final.

Avaliación global

Exame oral único na data establecida, cunha nota sobre 10 puntos. É necesario acadar un mínimo do 50% para aprobar a asignatura. Calquera estudante pode optar pola avaliación global, renunciando previamente á avaliación continua mediante comunicación formal.

Liberar materia: De xeito opcional, se o alumno obtén un mínimo de 7,5 no exame tipo test (equivalente ao 15% do total da asignatura), poderá liberar esa parte da materia. Neste caso, as preguntas do exame final xirarán só en torno á parte pendente.

Matrícula de honra

Poderán optar á matrícula de honra aqueles estudantes cunha nota global de 9 ou máis. En caso de máis candidatos do permitido, priorizarase a mellor nota, a participación e o feito de ter optado pola avaliación continua.

Código ético

Espérase un comportamento ético adecuado por parte do alumnado. Comportamentos como copiar, plaxiar, uso indebido de dispositivos electrónicos ou faltas de decoro poderán supoñer a **cualificación de suspenso (0,0)**, segundo a normativa vixente da Universidade de Vigo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

E-CUIDADOS,

Joana Fornés Vives. Mª Consuelo Carballal Balsa, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. GUÍA PRACTICA DE VALORACIÓN Y ESTRATEGIAS DE INTERVENCIÓN**, 1ª edición, Panamericana, 2001

Jose Luis Galiana Roch, **Enfermería psiquiátrica**, 1ª edición, Elsevier, 2015

Luis Cibanal, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 3ª edición, Doyma, 2014

Bibliografía Complementaria

J.Vallejo Ruicoba, **INTRODUCCIÓN A LA PSICOPATOLOGÍA Y A LA PSIQUIATRÍA**, 8ª edición, Masson, 2015

Joana Formés Vives, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. VALORACIÓN Y CUIDADOS**, 2ª edición, Panamericana, 2012

Carlos J. van-der Hofstadt Román, **TÉCNICAS DE COMUNICACIÓN PARA PROFESIONALES DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanidad, 2006

Louise Rebraca Shives, **ENFERMERÍA PSIQUIÁTRICA Y DE SALUD MENTAL CONCEPTOS BÁSICOS**, 6ª edición, Mc Graw Hill, 2010

I Eguiluz, R Segarra, **Introducción a la Psicopatología.**, 3 edición, Editorial Médica Panamericana, 2013

Kaplan & Sadock, **Sinopsis de Psiquiatria**, 11 edición, Wolters Kluwer - Lippincott, 2015

Demetrio Barcia Salorio, **Tratado de Psiquiatria**, 1ª edición, Arán, 2000

Elena Rodríguez Seoane, **Enfermería en la rehabilitación de la enfermedad mental severa**, 1ª edición, Díaz de Santos, 2015

Andoni Anseán, **Manual de prevención, intervención y postvención de la conducta suicida**, 2ª edición, Fundación Salud Mental España, 2014

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas III				
Materia	Prácticas clínicas III			
Código	V53G140V01306			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición de competencias teórico - prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermería nel ámbito da atención especializada e a atención primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.

C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, en Atención especializada, Primaria e ámbito sociosanitario.	A2	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C19 C22 C23 C24 C25 C29 C31 C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50	D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros de Atención Primaria e Especializada (consulta externa)	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos. Realización de portafolios en cada período.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	4	4	8

Eventos científicos	8	8	16
Prácticum, Practicas externas e clínicas	300	100	400
Estudo de casos	8	12	20
Cartafol/dossier	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Sesións clínicas
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividade nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde, dentro do ámbito sociosanitario de Atención Especializada e Primaria. Como o título de Graduado/a en enfermmería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	De forma previa á localización no servizo de destino, o profesor responsable do servizo, exporá ao estudante as características do mesmo, tipoloxía de pacientes, así como a normativa vixente e o sistema de avaliación.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	A primeira semana explicárase ao alumno forma de cumprimentación, nel reflectirase o rexistro das actividades diarias que a/o estudante realiza ou observa diariamente, así como o grao de dificultade das mesmas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (20%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	90	A2 B1 C4 D2 B2 C8 D3 B3 C11 D4 B4 C12 D5 B6 C17 D6 B7 C18 D7 B9 C19 D8 B10 C22 D11 B11 C23 B12 C24 B13 C25 B15 C29 B16 C31 B17 C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50

Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	B9 C8 D2 B11 C12 B12 C17 B13 C31 B17 C35
------------------	---	----	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

As prácticas clínicas III están vinculados a dous períodos, en Consulta externa (4 semanas) e centro de saúde (6 semanas). É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período.

O incumprimento da entrega do portafolios en cada rotación, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación do período.

O incumprimento da entrega do rexistro de control de presencialidade, suporá un NON APTO na materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitíranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CUIDEN/INDEX ENFERMARÍA, **Bases da datos de Enfermaría,**

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, 6ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

NANDA, **Diagnósticos Enfermeiros: definicións e clasificación.**, ELSEVIER,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas IV**

Materia	Prácticas clínicas IV			
Código	V53G140V01405			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS 18	Sinale OB	Curso 4	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Muíños Álvarez, Alicia			
Profesorado	Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada á adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de enfermaría no eido da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.

C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada, servizos de hospitalización coma en institucións sociosanitarias.	A2	B1	C4	D1
	A3	B3	C8	D2
	A4	B4	C10	D3
		B6	C11	D4
		B7	C12	D5
		B8	C13	D6
		B9	C17	D7
		B10	C18	D8
		B11	C29	D10
		B12	C31	D11
		B13	C33	
		B15	C35	
		B16	C36	
		B17	C37	
		B18	C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Atención de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia e garantindo o dereito a confidencialidade, privacidade e dignidade.

A2	B1	C4	D1
	B3	C8	D2
	B4	C10	D3
	B6	C11	D4
	B7	C12	D5
	B8	C13	D6
	B9	C17	D7
	B10	C18	D8
	B11	C29	D11
	B12	C31	
	B13	C33	
	B15	C35	
	B16	C36	
	B17	C37	
	B18	C42	
		C44	
		C49	
		C50	

Contidos

Tema

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría na práctica clínica en áreas de hospitalización, servizos especiais e institucións sociosanitarias.	Realización das actividades referidas aos periodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol-memoria do estudante en cada periodo. Elaboración de DOUS Plans de Coidados (PAE) en hospitalización/institucións sociosanitarias.
--	---

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	3	0	3
Estudo de casos	12	18	30
Eventos científicos	6	0	6
Prácticum, Practicas externas e clínicas	360	42	402
Cartafol/dossier	3	6	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Aquel estudante asignado a hospitalización/institución sociosanitaria deberá levar a cabo a elaboración de DOUS plans de coidados.
Eventos científicos	O/a estudante poderá asistir de forma voluntaria aos eventos docentes programados vinculados ao seu servizo asignado durante o periodo de prácticas, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor/a académico/a.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/a estudante desenvolverá as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará o seguimento da evolución do estudante no desenrolo da súa actividade e resolverá as posibles incidencias que poidan xurdir.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a reunir información sobre os estudantes, así como presentar a materia e proporcionar información básica sobre normas e tipo de actividade desenrolada en cada un dos servizos vinculados a materia.
Estudo de casos	Plantexaránse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo por parte do responsable de servizo.
Probos	Descrición

Cartafol/dossier	A primeira semana explicárase ao estudante a súa cumplimentación, no que se efectuará o rexistro das actividades diarias que o/a estudante realiza ou observa, así como o grao de dificultade das mesmas segundo a súa percepción. Cumpliméntase tamén o apartado de valoración persoal do/as estudante que inclúe cumprimento de obxectivo, relación co equipo, paciente e familia.
------------------	--

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do tutor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A2 B1 C4 D1 A4 B3 C8 D2 B6 C11 D3 B10 C12 D4 B11 C13 D5 B13 C17 D6 B15 C18 D7 B16 C31 D8 B17 C33 B18 C35 C36 C37
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	15	A3 B11 C4 D1 A4 B13 C8 D2 B16 C35 D3 C36 D5 C37 D6 D7 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

As prácticas clínicas IV están vinculados a tres períodos asignados segundo a elección individual do estudante nas PCV e detallado na normativa de prácticas.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

En unidades de hospitalización/centros sociosanitarios, realizaranse **2 Plans de Atención de Enfermaría**, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 5/10.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período.

O incumprimento da entrega do portafolios en cada rotación, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación do período.

O incumprimento da entrega do rexistro de control de presencialidad, suporá un NON APTO na materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitíranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

IMPORTANTE: Toda a información vencellada as PC IV será divulgada a través de MOOVI.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CARME ESPINOSA I FRESNEDO et. al, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, ÚNDECIMA, ELSEVIER, 2018

T. HEATHER HERDMAN ET AL., **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN**, 12ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2021

Plataforma e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Plataforma FÉMORA (SERGAS), <https://femora.sergas.gal/>,

Bibliografía Complementaria

GLADYS G. BUSTOS, **ENFERMERÍA MATERNOINFANTIL E NEONATAL: COMPENDIO DE TÉCNICAS**, 2ª EDICIÓN, LATORRE LITERARIA, 2014

SHEEHY, **MANUAL DE URXENCIAS HOSPITALARIAS**, 6ª EDICIÓN, ELSEVIER ESPAÑA, 2007

ENFERMERÍA XINECOOBSTÉTRICA, 1ª EDICIÓN, 2009

JOHN R. HAMPTON, **ECG BÁSICA**, 7ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2009

MARÍA TERESA LUIS RODRIGO, **LOS DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, 9ª EDICIÓN., ELSEVIER MASSON, 2013

COORDINADOR EDITORIAL: CARLOS BIBAINO GUILLÉN, **MANUAL DE URGENCIAS**, 2ª EDICIÓN, ASTRAZÉNECA, 2014

MANUEL JOSÉ VÁZQUEZ LIMA Y JOSÉ RAMÓN CASAL CODESIDO, **GUÍA DE ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, OFELMAGA S.L., 2012

AGUSTÍN JULIAN JIMÉNEZ, **MANUAL DE PROTOCOLOS Y ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, BAYER HEALTHCARE, 2014

DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS, <https://notasenfermeria.com/diagnosticos-de-enfermeria-nanda/>,

CIBER REVISTA, <https://www.enfermeriadeurgencias.com/ciber/marzo2017/pagina13.html>,

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE ENFERMERÍA INTENSIVA Y UNIDAD DE CORONSARIOS, <https://seeiuc.org/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Introdución á enfermaría avanzada/V53G140V01415

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería materno-infantil/V53G140V01302

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas V**

Materia	Prácticas clínicas V			
Código	V53G140V01406			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Muíños Álvarez, Alicia			
Profesorado	Muíños Álvarez, Alicia			
Correo-e	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos de enfermaría no campo da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.

C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada como en institucións socio-sanitarias.	A4	B1 B3 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B15 B16 B17	C4 C8 C10 C11 C12 C18 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia, o que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.	A3 A4	B2 B3 B5 B6 B16	C4 C8 C12 C13 C17 C18 C29 C31 C50	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría na práctica clínica en áreas de hospitalización, servizos especiais, institucións socio-sanitarias e atención primaria.	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais aplicando coidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol - memoria do estudante en cada período asistencial. Elaboración de PAES (hospitalización/institucións sociosanitarias).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Estudo de casos	4	6	10
Prácticum, Practicas externas e clínicas	420	0	420
Cartafol/dossier	6	12	18

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/a responsable do servizo realizará seguemento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Asesoramento ao estudante sobre a correcta cumplimentación do cartafol no cal se incluírá a súa memoria das prácticas así como a descrición diaria das actividades e procedementos de enfermaría observados ou realizados polo estudante. Tamén deberá describir o grao de dificultade que lle supuxo dita adquisición de competencias.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A4	B1	C4	D1
				B2	C8	D2
				B3	C10	D3
				B6	C11	D4
				B7	C12	D5
				B10	C13	D6
				B15	C17	D7
				B16	C18	D8
				B17	C29	
					C31	
					C33	
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o cartafol (3, un mensual), no que se inclúe o cumprimento de obxetivos, relación co equipo profesional, co paciente e familia, así como unha valoración global de su estadía. Reflexará a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	15	A4			D1
						D2
						D3
						D4
						D7
						D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

Rotatorio de 12 semanas (aprox.) de prácticas tutorizadas, segundo turnicidade do/a profesional de referencia, no servizo elixido polo estudante segundo expediente académico.

Calquera necesidade individual deberá tramitarse co titor/a académico/a, coa maior antelación posible (mínimo, 1 mes antes do inicio do período).

En unidades de hospitalización/centros sociosanitarios, realizaranse **3 Plans de Atención de Enfermaría**, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 5/10.

Nalgúns servizos, a determinar, poderase realizar unha proba escrita, para a avaliación dos contidos teóricos, esta calificación incluírase no apartado de coñecementos teóricos.

O incumprimento da entrega do portafolios en cada rotación, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación do período.

O incumprimento da entrega do rexistro de control de presencialidade, suporá un NON APTO na materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 8, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 8 días, conlevará a repetición completa do período. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI). Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fuentes de información

Bibliografía Básica

NANDA INTERNACIONAL, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: DEFINICIONES Y CLASIFICACIONES**, 10ª Edición, ELSEVIER, 2012

e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Pamela L. Swearingen & Jacqueline Wright, **Enfermería médico-quirúrgica basada en planes de cuidado**, 5ª, Elsevier, 2020

Bibliografía Complementaria

ANNE PERRY y PATRICIA POTTER, **Técnicas Y Procedimientos en Enfermería**, 7ª Edición, ELSEVIER MOSBY, 2011

Gorka Vallejo de la Hoz, Irrintzi Fernández Aedo, Sendoa Ballesteros Peña, **Manual Práctico De Enfermería de cuidados intensivos: Guía rápida para estudiantes de Enfermería en prácticas (Manuales Universitarios)**, 1ª, Universidad del País Vasco, 2020

Emergency Nurses Association, **Enfermería de Urgencias: Principios y práctica**, 7ª, Elsevier, 2020

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Trabajo de Fin de Grado/V53G140V01407

Materias que se recomienda tener cursado previamente

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	V53G140V01407			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	2c
Lingua de impartición	Castelán Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	de la Fuente Aguado, Javier Fernández Ferro, Martín Giráldez Miranda, Esperanza María Mosquera Losada, María Elena Muños Álvarez, Alicia			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	O Traballo de Fin de Grao (TFG), é unha materia de carácter obrigatorio, que consiste nun traballo individual, que cada estudante realizará de forma autónoma, baixo titorización docente e que debe permitirlle de forma integrada a adquisición de contidos formativos e as competencias asociadas ao título. Orientarase, como un estudo de investigación, de autoría propia e que en ningún caso, presentouse, con anterioridade, no desenvolvemento de calquera titulación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.

B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C16	Comprender dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
C27	Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.

C36	Coñecer os aspectos específicos dos cuidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o cuidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus cuidadores.
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou cuidadores primarios.
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C44	Seleccionar as intervencións cuidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de cuidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando cuidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
C52	Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e
Aprendizaxe

Ser capaz de deseñar e executar un estudo de investigación

A1	B1	C1	D1
A2	B2	C2	D2
A3	B3	C3	D3
A4	B4	C4	D4
A5	B5	C5	D5
	B6	C6	D6
	B7	C7	D7
	B8	C8	D8
	B9	C9	D9
	B10	C10	D10
	B11	C11	D11
	B12	C12	
	B13	C13	
	B14	C14	
	B15	C15	
	B16	C16	
	B17	C17	
	B18	C18	
		C19	
		C20	
		C21	
		C22	
		C23	
		C24	
		C25	
		C26	
		C27	
		C28	
		C29	
		C30	
		C31	
		C32	
		C33	
		C34	
		C35	
		C36	
		C37	
		C38	
		C39	
		C40	
		C41	
		C42	
		C43	
		C44	
		C45	
		C46	
		C47	
		C48	
		C49	
		C50	
		C51	
		C52	

Contidos

Tema	
CURSO UVIGO: "COMO AFRONTAR O TEU TFG"	Dota de ferramentas básicas, para iniciar o traballo individual do/a estudante.
PROCURAS BIBLIOGRÁFICAS	Procura de información científica relevante nas principais fontes de información científica sanitaria
LECTURAS CRÍTICAS	Manexar bases de datos científicas. - Ler libros e artigos de forma reflexiva e crítica. - Ler literatura científica. - Discriminar as lecturas relevantes para o tema do TFG.
DESEÑO E DESENVOLVEMENTO DUN PLAN DE INVESTIGACIÓN.	Elaboración e entrega de protocolo de traballo Elaboración e entrega de informe final de investigación, para posterior defensa e exposición pública.
PRESENTACIÓN E DEFENSA	Directrices básicas para defensa pública do traballo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	8	10
Seminario	20	50	70
Prácticas con apoio das TIC	0	35	35
Traballo tutelado	20	75	95
Metodoloxías baseadas en investigación	20	70	90

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Exposición dos obxectivos da materia, sobre os que se traballarán, aclarando a metodoloxía a seguir e informando os criterios de avaliación.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. BÚSQUEDA BIBLIOGRÁFICA, REVISIÓNS SISTEMÁTICAS E CREACIÓN E MANEXO DE BASES DE DATOS.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación do coñecemento nun contexto determinado e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales en relación coa materia a través do TIC.
Traballo tutelado	A/o estudante, de xeito individual elabora un documento baixo directrices da/o seu director/a
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Interacción do estudiantado/docente sobre a temática
Prácticas con apoio das TIC	Curso da biblioteca UVigo "Como afrontar o teu TFG" Nel oriéntase a empregar unha metodoloxía básica para a elaboración e defensa do TFG. - Coñecer fontes de información e recursos da biblioteca. - Atopar e avaliar a información recollida, mediante estratexias de procura. - Uso responsable, ético e legal da información.
Traballo tutelado	Cada titor, en base ás necesidades das/vos estudantes establecerá titorías programadas.
Metodoloxías baseadas en investigación	Elaboración de informe final de investigación e defensa ante tribunal Colexiado.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Metodoloxías baseadas en investigación	Informe final de investigación e presentación e defensa do mesmo, ante tribunal colexiado.	100	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18	C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C16 C17 C18 C19 C20 C21 C22 C23 C24 C25 C26 C27 C28 C29 C30 C31 C32 C33 C34 C35 C36 C37 C38 C39 C40 C41 C42 C43 C44 C45 C46 C47 C48 C49 C50 C51 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
--	--	-----	----------------------------	---	---	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os contidos e estrutura do TFG descríbense na "Guía do TFG", difundida a través de MOOVI. Esta ferramenta, utilizarase como medio de comunicación para a difusión das directrices e prazos, cara ó desenvolvemento das actividades establecidas.

Asignarase director/a segundo elección da/o estudante, por expediente académico.

Establécese o TRIBUNAL COLEXIADO como órgano responsable da avaliación, tendo en conta a aportación dos directores/as, segundo a seguinte distribución:

3 PUNTOS DIRECTOR:

- o ORGANIZACIÓN/ SEGUIMIENTO TITORÍAS (0.5)
- o PROTOCOLO DE TRABAJO (0.5)
- o INTRODUCCIÓN/ MARCO TEÓRICO (0.75)

- o METODOLOXÍA (0.75)
- o DISCUSIÓN/CONCLUSIÓNS (0.5)

· **7 PUNTOS TRIBUNAL:**

FASE CONCEPTUAL (2):

- o Pertinencia/relevancia (0.5)
- o Introducción - Xustificación (0.5)
- o Marco teórico (0.5)
- o Obxetivos (0.5)

FASE EMPÍRICA (3):

- o Metodoloxía (1.5)
- o Resultados (0.5)
- o Discusión (0.5)
- o Conclusións (0.5)

PRESENTACIÓN/DEFENSA (2): As datas pódense consultar no calendario académico publicado na web e difundiranse as asignacións e horarios dos distintos tribunais colexiados constituídos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Nancy Burns et al, **INVESTIGACION EN ENFERMERIA**, 2012,

Julio Cabrero García, **INVESTIGAR EN ENFERMERÍA**, 2010,

Blanca Fernández - Lasgeutty Blanc, **INTRODUCCIÓN A LA INVESTIGACIÓN EN ENFERMERÍA**, 2012,

Pilar Serrano Gallardo, **TRABAJO FIN DE GRADO EN CIENCIAS DE LA SALUD**, 2012,

Ana Belén Salamanca Castro, **El aeiou de la investigación en Enfermería**, 2013,

<http://www.fisterra.com/>,

Biblioteca virtual de la salud, <http://bvsalud.isciii.es/php/index.php>,

CUIDEN, <http://www.doc6.es/index/>,

INSTITUTO DE SALUD CARLOS III, <http://www.isciii.es/>,

Azucena Sanmillán., <https://ebevidencia.com/>,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/V53G140V01106

Ética e lexislación/V53G140V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes				
Materia	Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes			
Código	V53G140V01413			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Cabadas Aviión, Rafael			
Profesorado	Cabadas Aviión, Rafael			
Correo-e	rcabavi@gmail.com			
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
Descrición xeral	El objetivo principal de la materia es dotar a los estudiantes de los conocimientos básicos necesarios para una actuación inmediata en un escenario de urgencias extra hospitalaria, en una situación de catástrofe y emergencia sanitaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Ser capaz de facer valer os xuízos clínicos para asegurar que se alcanzan os estándares de calidade e que a práctica estea baseada na evidencia científica.	B1 B3 B13 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	D1 D2
Ser capaz de pór en práctica principios de saúde e seguridade, incluídos a mobilización e o manexo do paciente, control de infección, primeiros auxilios básicos e procedementos de emerxencia.	B1 B3 B5 B10 B13 B15 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	
Ser capaz de aplicar resolución de problemas e toma de decisións	A2 B3	C17 C30	D1 D4 D7
Ser capaz de usar adecuadamente as habilidades de consello (técnicas de comunicación para promover o benestar o paciente).	B15		D5

Contidos

Tema	
Tipos de catástrofes. Definicións	Impacto ambiental, social sanitario e económico das catástrofes. Mecanismos de prevención de catástrofes. Actuación de emerxencias no contexto internacional. Organización e planificación sanitaria en relación á atención de enfermaría en emerxencias e catástrofes Recursos humanos e materiais
Organización e planificación sanitaria en relación á atención das emerxencias nas catástrofes.	Evacuación de pacientes segundo a patoloxía e a gravidade. Medios necesarios.
Actuación ante as emerxencias derivadas das catástrofes.	Funcións específicas do profesional de enfermaría.
Recursos humanos e materiais necesarios	Necesidades básicas segundo tipo de emerxencia.
Mecanismos de prevención de catástrofes e actuación de *emerxencia no contexto internacional.	Métodos de illamento e control de infeccións en evacuación de pacientes.
Primeiros auxilios.	Actuación de enfermaría en: - Urxencias e emerxencias obstétricas. - Urxencias e emerxencias xinecolóxicas. - Urxencias e emerxencias pediátricas. - Urxencias e emerxencias psicosociais. - Urxencias e emerxencias en situación de risco vital. - Urxencias e emerxencias de maior incidencia. - Urxencias e emerxencias músculo-esqueléticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	50	48	98
Seminario	18	12	30
Exame de preguntas obxectivas	2	12	14
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	Contidos establecidos segundo temática.	30	B1	C2	D2	
			B3	C3	D4	
			B10	C13	D5	
			B15	C29		
			B17	C30		
Exame de preguntas obxectivas	Exame de 50 preguntas tipo test, de contidos teóricos e supostos prácticos. 4 opcións de resposta, cada erro, resta 0.25 puntos. (PARCIAL I, 35% e PARCIAL II, 35%)	40	A2	B1	C2	D2
				B3	C3	D4
				B10	C4	D7
				B17	C13	
					C17	
					C29	
Resolución de problemas e/ou exercicios	(*) problemas de forma autónoma Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la asignatura. El alumno/a debe desarrollar el análisis y resolución de los problemas y/o ejercicios de forma autónoma.	30	B1	C2	D2	
			B3	C3	D4	
			B5	C4	D7	
			B10	C13		
			B13	C17		
			B15	C24		
			B17	C29		
				C30		

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtérase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: Seminario (30%) Resolución de problemas ou exercicios (30 %) en horario de docencia na data establecida (difundírase con antelación a través de Moovi) e exame de preguntas obxectivas (40%) na data establecida para a proba final polo centro e publicada na web).

En ambos os casos son probas de preguntas curtas e tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas.

O estudiantado que siga avaliación continua, verase liberado dos contidos xa valorados no primeiro parcial, tendo en conta; que se deberá obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame). En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia

O exame será tipo test de 100 preguntas con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas.

Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

A participación activa en clase durante as sesións maxistrais e a participación nos talleres, utilizaranse como factores moderadores na cualificación final.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería de urgencias e coidados críticos				
Materia	Enfermería de urgencias e coidados críticos			
Código	V53G140V01414			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinador/a	Bouza Testa, Pablo			
Profesorado	Bouza Testa, Pablo Cabadas Avión, Rafael García Vega, Francisco Javier González Abelleira, Óscar Manuel			
Correo-e	pablo-bt@hotmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Segundo a OMS, urgencia é a aparición fortuíta (imprevista ou inesperada), en calquera lugar ou actividade, dun problema de saúde de causa diversa e gravidade variable, que xera a conciencia dunha necesidade inminente de atención por parte de suxeito que a sofre ou da súa familia, así as UUH defínense como unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar, situada nunha área específica do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, que garanten condicións de seguridade, calidade e eficiencia para atender ás urgencias e a emerxencia. Unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar nun espazo específico do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, de forma que garante as condicións de seguridade, calidade e eficiencia adecuadas para atender pacientes que, sendo susceptibles de recuperación, requiren soporte respiratorio ou que precisan soporte respiratorio básico xunto con soporte de, polo menos, dous órganos ou sistemas; así como todos os pacientes complexos que requiran soporte por fallo multiorgánico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.	C4	D1 D2 D3 D4
Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.	C13	D1 D2 D4 D5

Contidos

Tema	
1.- Urgencias	1.1 Concepto 1.2 Estrutura 1.3 Calidade
2.- Sistemas integrais Emerxencia/Mod Sist Extrahospitalario/061 Galicia	2.1 Descrición e funcionamento. 2.2 Transporte Sanitario
3.- Dor torácica	3.1 Concepto e tipos 3.2 Síndrome coronaria agudo (SCA)
4.- Síncope	4.1 Tipos, etiología e actuación

5.- Asistencia inicial ao Politraumatizado	5.1 Conceptos. 5.2 Manexo extrahospitalario 5.3 Inmovilización, rescate e extricación de pacientes. 5.4 Manexo intrahospitalario
6.- Insuficiencia respiratoria aguda	6.1 Tipo 6.2 Apoio ventilatorio. 6.3 Ventilación mecánica
7.- Alteración do nivel de conciencia (baixo nivel de conciencia e axitación)	7.1 Síndrome confusional agudo. 7.2 Paciente psiquiátrico, axitación.
8.- Dor abdominal agudo	8.1 Tipos 8.2 Etioloxías e actuación.
9.- Manexo avanzado da vía aérea	9.1 Xustificación 9.2 Tipos e cuidados
10.- Prevención da infección nosocomial en UCC. Proxectos Zero	10.1 Xustificación 10.2 Proxecto Bacteriemia zero 10.3 Proxecto pneumonía zero 10.4 Proxecto Resistencia zero 10.5 Proxecto infección urinaria zero
11.- Electrocardiografía básica en urxencias yUCC	11.1 Bases e derivacións 11.2 ECG normal 11.3 Arritmias básicas 11.4 Tto eléctrico das arritmias/DESA
12.- Fármacos e vías de administración	12.1 A vía intraósea
13.- Reaccións alérxicas	13.1 Tipos 13.2 Anafilaxia. Actuación
14.- Fallo renal e técnicas de depuración extrarrenal	14.1 Manexo práctico da HDFVVC
15.- Principios da asistencia sanitaria en catástrofes e vítimas en masa	15.1 Triaxe 15.2 Organización, asistencia in situ e traslado.
16.- Paciente queimado	16.1 Manexo xeneral do paciente queimado 16.2 Cuidados de enfermaría do paciente queimado
17.- Intoxicacións agudas	17.1 Métodos para eliminar el tóxico 17.2 Tóxicos frecuentes e antídotos.
18.- Reanimación cardiopulmonar RCP	18.1 Bases teóricas 18.2 Actuación práctica
19.- Anestesioloxía	19.1. Anestesia Xeral 19.2. Anestesia Rexional 19.3. Cuidados postoperatorios 19.4. Tratamento da dor
20. Profesional de enfermaría en las Unidades de Cuidados intensivos	20.1. Conceptos xerais. 20.2. Características da Unidade. 20.3. Formación específica
21. Criterios de ingreso en UCI	21.1 Abordaxe de enfermaría
22. Cuidados de enfermaría no paciente Crítico	22.1. Cuidados xerais 22.2. Sedación e analgesia 22.3. Prescrición electrónica asistida 22.4. Contención mecánica 22.5. Delirio 22.6. Cambios posturais 22.7. Traslado intra e interhospitalario 22.8. Humanización
23. Insuficiencia cardíaca	23.1. Fisiopatoloxía 23.2. Cuidados de enfermaría
24. Shock	24.1. Tipos de Shock 24.2. Fisiopatoloxía 24.3. Cuidados de enfermaría
25. Insuficiencia respiratoria	25.1. Fisiopatoloxía 25.2. Ventilación mecánica 25.3. Cuidados de enfermaría
26. Doazón de órganos	26.1 Cuidados de enfermaría do doante
27. Seguridade do paciente	27.1. Aspectos básicos da seguridade do paciente

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

Lección maxistral	35	50	85
Seminario	9	17	26
Traballo tutelado	10	15	25
Exame de preguntas obxectivas	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Presentación de casos prácticos de pacientes críticos
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Presentación de casos de pacientes críticos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Seminario	Resolución adecuada de casos clínicos	40	C13	D2 D4 D5
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	20	C4 C13	D4 D5
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	C4 C13	D1 D2 D3 D4 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación continua (AC):

A nota da AC, terá un peso do 40% da nota final e comprenderá tanto os contidos do traballo tutelado (peso do 20%, que denominaremos nota TT) como a resolución de dous casos clínicos realizados a través de seminarios (peso do 40%, que denominaremos cualificación S). A cualificación S obterase mediante probas teórico-prácticas (que poden incluír preguntas obxectivas e/o de desenvolvemento) sobre a contidos da aula. A cualificación da TT obterase mediante a valoración da defensa da mesma. O 40% restante da nota final obterase mediante a realización dun exame final (EF) tipo test no que cada resposta incorrecta restará 0,25 das correctas.

Aqueles alumnos que non se presenten ao exame final recibirán a cualificación de non presentado. Nota final (G) da materia para a modalidade de avaliación continua:

$G = TT + S + EF$, sempre que sexa superior ou igual a 2 sobre 4. Se non se alcanza este mínimo, a materia considérase non superada e, aínda que a suma total sexa superior a 5, a nota máxima que aparecerá na acta será de 4,5 puntos.

Avaliación Global (EG):

O alumnado que non se acolla ou perda o dereito á AC (máis do 20% de falta de asistencia non xustificadas e/o non superación do TT e/o S) serán avaliados na EG sobre todos os contidos impartidos na materia (incluídos seminarios e traballos tutelados) e deberá alcanzar un 5 sobre 10 puntos.

Segunda oportunidade: Terase en conta exclusivamente a avaliación global (100% cualificación) As datas de exame oficiais publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión. Compromiso ético. Espérase que o estudante mostre un comportamento ético apropiado. En caso de copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, #etc.considérase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso, a nota final do curso académico en curso será de suspenso (0,0). **Compromiso ético:**

Espérase que o estudante mostre un comportamento ético apropiado. En caso de copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, #etc.considérase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso, a nota final do curso académico en curso será de suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Manual de Urgencias para Enfermería, ELA-ARAN,

Potter, **Urgencias en enfermería**, Interamericana,

Recomendaciones asistenciales en Trauma Grave., SEMES. Edicomplet,

Atención al paciente Politraumatizado, ELA-ARAN,

Terapia Intensiva. Procedimientos de la AACN, Panamericana,

Pamela Kidd/Patty Sturt, **Urgencias en enfermería.**, Harcourt Brace,

Abelardo García de Lorenzo y Mateos, Juan Caturla Such, **Medicina intensiva**, Editorial universitaria Ramón Areces,

Alvarez Leiva, **Manual de asistencia sanitaria en las catástrofes**, ELA-ARAN.,

Rodriguez de Viguri, **Manual de Soporte Vital Avanzado**, Elsevier/Masson,

Protocolos de asistencia prehospitalaria al paciente politraumatizado. Urgencias Sanitarias 061,

PHTLS 6ª edición, Elsevier Mosby,

www.cprguidelines.eu/,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Outros comentarios

Fecha de examen 14 de enero a las 18:00h

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introducción á enfermaría avanzada				
Materia	Introdución á enfermaría avanzada			
Código	V53G140V01415			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa) Dpto. Externo			
Coordinador/a	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Profesorado	Fernández García, Alberto Fernández Sanromán, Jacinto Giráldez Miranda, Esperanza María Gutiérrez Plata, Margarita Moledo Eiras, Enrique Moreno de la Santa, Pablo			
Correo-e	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos avanzados de Enfermaría.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de recoñecer os diversos roles, responsabilidades e funcións dunha enfermeira.	A3	B1 B2 B3 B17	C18 C49	D2 D4 D5
Ser capaz de emprender valoracións exhaustivas e sistemáticas utilizando las ferramentas e marcos adecuados para el paciente, tendo en conta os factores físicos, sociais, culturais, psicolóxicos, espirituais e ambientais relevantes.	A3	B1	C18	D2 D4
Ser capaz de recoñecer e interpretar signos normais o cambiantes de saúde-mala saúde, sufrimento, incapacidade de la persoa (valoración e diagnóstico).	A3	B1 B2 B3 B17	C9 C18 C49	D2 D4

Ser capaz de manter a dignidade, privacidade e confidencialidade del paciente (utilizando las habilidades...).	B7	C49
Ser capaz de considerar os cuidados emocionais, físicos e persoais, incluíndo satisfacer las necesidades de confort, nutrición e hixiene persoal e permitir el mantemento de las actividades cotiás (utilizando las habilidades...).	B1 B3	C18
Coñecer de forma relevante e ser capaz de aplicar tecnoloxía e informática a os cuidados de saúde.		C8 D2

Contidos

Tema	
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN MEDICINA NUCLEAR	Bases conceptuais e procesos diagnósticos en medicina nuclear. Ganglio centinela: fundamentos, aplicación clínica e cuidados asociados. PET/TAC: principios da técnica, indicacións e interpretación básica. Cuidados de enfermaría en medicina nuclear: preparación do paciente
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN RADIOLOXÍA CONVENCIONAL E INTERVENCIONISTA.	Radioloxía Convencional e Intervencionista Clasificación e descrición das diferentes técnicas de radiodiagnóstico. Radioloxía intervencionista: indicacións, procedementos e implicacións asistenciais. Cuidados e procedementos de enfermaría en radioloxía convencional e intervencionista. Punción guiada por ecografía e a súa aplicación na colocación de dispositivos de terapia intravenosa.
COIDADOS NAS FERIDAS	Tratamento das queimaduras. Liña cura húmeda
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN CIRURXÍA CARDÍACA E TORÁCICA.	Valvulopatías. Cirurxía torácica. Cirurxía das enfermidades dexenerativas e conxénitas do corazón. Drenaxe torácica (taller). Hemodinámica. Probas preoperatorias. Cuidados precirúrxicos Quirófano. Preparación e cirurxía. Bomba de circulación extracorpórea. Técnicas cirúrxicas en cirurxía cardíaca Postoperatorio en cirurxía cardiovascular, cuidados en enfermaría ECMO: concepto, cuidados e complicacións HEARTMATE: concepto, implante, complicacións.
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN CIRURXÍA ORAL E MÁXILOFACIAL.	Cirurxía oral e implantoloxía. Articulación témporomandibular: fisiopatoloxía, clasificación das principais alteracións. Patoloxías das glándulas salivares, tumores, clasificación e técnicas cirúrxicas. Patoloxía cervical conxénita e adquirida: diagnóstico e tratamento. Oncoloxía oral e maxilofacial: Manexo do paciente oncolóxico. Traumatoloxía cranio-maxilofacial: manexo do paciente traumatizado, tipos de fracturas, tratamento e manexo postoperatorio. Deformidades dentofaciais: clasificación, diagnóstico e tratamento.
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN RADIOTERAPIA	Clasificación e descrición das diferentes técnicas radioterápicas: Braquiterapia, terapia metabólica. Cuidados de enfermaría en radioterapia: Novos tratamentos.
SUTURAS	Tipos e aplicación práctica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	2	3
Seminario	2	8	10
Obradoiro	6	12	18
Lección maxistral	41	24	65
Estudo de casos	4	8	12
Resolución de problemas	4	8	12
Instrucción programada	1.5	6	7.5
Instrucción programada	1.5	6	7.5
Instrucción programada	1.5	6	7.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos *procedementais, habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP1
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP3
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP5

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos *procedimentais, habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Instrucción programada	IP1. MAXILOFACIAL (16 preg) - MEDICINA NUCLEAR/RADIOTERAPIA (6 preg)- FERIDAS (16 preg). Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos e resolución de problemas, dos bloques temáticos. Nota mínima a alcanzar 5/10.	36	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17
Instrucción programada	IP2 RX INTERVENCIONISTA - SUTURAS (26 preg). Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos, talleres e resolución de problemas do bloque temático. Nota mínima a alcanzar 5/10.	29	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17
Instrucción programada	IP3. CARDÍACA (16 preg) / HEMODINAMIA (20 preg). Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos, resolución de problemas e taller de cada bloque temático. Nota mínima a alcanzar 5/10.	36	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

A súa elección será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC,

considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula, segundo a distribución descrita.

As datas serán comunicadas ao estudiantado a través de MOOVI ao comezo da actividade docente.

Deberase acadar unha nota mínima de 5/10 en cada bloque. En caso de non acadar dita cualificación, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación global para aprobar a materia.

Avaliación global (AG):

Aqueles estudantes que rexeiten ou perdan a avaliación continua, serán avaliados mediante un exame final que suporá o 100% da cualificación da materia. A exame será tipo test, de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas.

Para superar a materia deberase acadar unha nota mínima de 5/10.

A exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para otorgar unha Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BRUNNER Y SUDDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

ELIZABETH JAMIESON, **PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA CLÍNICA**, 5ª Edición, ELSEVIER, 2008

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Introdución á enfermidade clínica/V53G140V01201

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Antropoloxía da saúde				
Materia	Antropoloxía da saúde			
Código	V53G140V01416			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Torres Vizcaya, Manuel			
Profesorado	Torres Vizcaya, Manuel			
Correo-e	mtorres@povisa.es			
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
Descrición xeral	Preténdese introducir aos estudantes na reflexión sobre os elementos constitutivos do ser humano, desde unha perspectiva filosófica. Esta materia permite a análise das diferentes concepcións da persoa e das sociedades existentes			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer o marco de dereitos humanos e mostrar compromiso con esos dereitos.	A1	B1	
□ Capacidade para aceptar o a diversidade como parte da condición humano.	A3	B2	
□ Mostrar unha actitude ética ante práctica profesional e relación con outros e, especialmente, co enfermo.	A4	B6	
□ Desenvolvemento da capacidade de Aprendizaxe autónoma	A5		
Capacidade para poñerte no lugar do outro nas relacións co paciente e o seu contorno.	A1	B1	C11
	A3	B2	C15
	A4	B6	C20
	A5		C24
Coñecemento sobre antropoloxía de saúde e factores socioculturais relacionado coa enfermidade			C49
Coñecemento sobre o marco posibles relacións entre a enfermidade e as condicións de marxinación e risco Social.			
Capacidade para asumir aspectos social e cultural na determinación de diagnósticos e tratamentos de enfermaría			
Desenvolvemento de capacidade Aprendizaxe autónoma			D1
			D3
			D5
Poñer en práctica a capacidade de diálogo crítico sobre cuestións antropolóxicas respectando as opinións dos demais e demostrando rigor científico			D6
			D7
			D8
Capacidade para traballar en equipo			
Preparar traballos de análise e síntese con argumentos antropolóxicos utilizando como fontes textos académicos, materiais audiovisuais, publicacións en internet			
Poder traballar en equipo asumindo diferentes funcións e respectando aspectos multidisciplinares e multiculturalais			

Contidos		
Tema		
1.- Antropoloxía Social e Cultural. Grandes paradigmas.	O home na cultura occidental. Evolucionismo, materialismo, determinismo, racionalismo, antropocentrismo e biocentrismo	
2.-A especie humana	Orixes e evolución do home. O proceso de hominización e humanización A noción de progreso	
3.- Antropoloxía da saúde	Construción social de saúde e enfermidade. Papel dos factores sociais nos procesos de saúde-enfermidade. Do modelo biomédico ao modelo psicosocial.	
4.- Saúde e multiculturalidade	Enfermidade en varias culturas. Asistencia sanitaria en contextos interculturais.	
5.- O corpo, a dor e a morte: visión antropolóxica.	A construción da corporalidade. Antropoloxía da dor. O home enfrontado á morte.	
6.- Xénero e saúde	A construción cultural do xénero. Prexuízos de xénero na saúde.	
7.- Violencia de xénero	Conceptos básicos. Lexislación. Cultura e violencia de xénero. Prevención	
8.- Consecuencias do proceso de emigración na saúde dos emigrantes	Saúde física e psíquica. Principais patoloxías detectadas en emigrantes. Aproximación desde a enfermaría	
9.- Antropoloxía e hábitos de saúde nas distintas culturas	Abordar a modificación dos hábitos de saúde segundo as diferentes culturas	
10.- Investigación en antropoloxía	Métodos cualitativos e cuantitativos aplicados a investigación antropolóxica.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	30	25	55
Seminario	6	18	24
Estudo de casos	6	18	24
Presentación	15	15	30
Resolución de problemas de forma autónoma	1	3	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	7	10
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Estudo de casos	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Presentación	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos	Abordaxe e solución de casos relativos a antropoloxía da saúde	15	
Presentación	Exposición por parte do estudante ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo	35	
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno mostrará capacidade e solucións para abordar problemas e casos relacionados con antropoloxía, aportando solucións e visión crítica	10	
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumno deberá responder a exercicios nos que aportará unha ampla visión do tema solicitado, nun tempo determinado, relacionando conceptos e extrapolando aplicacións.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase os docentes expoñerán a planificación da materia e os horarios de titoría, e informarán sobre as opcións de avaliación (AC/AG) para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

O 20% das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para que poida computar a AC no exame, e de 5/10, nas restantes metodoloxías que computan para AC, de non alcanzarse esta nota ou perder a AC por faltas de asistencia, a cualificación obteríase por AG.

Avaliación global (AG):

Cando este sistema foi seleccionado ou se perde o dereito a avaliación continua, é preciso superar un examen con 5 preguntas de desenvolvemento que inclúe os contidos impartidos polo profesor, mais os casos e problemas que se fixeron en clase.

Datas de exames de 1.ª e 2.ª oportunidade, publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

2.ª OPORTUNIDADE

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (AC/AG) en 1.ª oportunidade, implica que na 2.ª oportunidade optarase por avaliación global (100% CUALIFICACIÓN).

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc), considerarase que non reúne os requisitos necesarios ára superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da Uvigo.no permitírase a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARIÉS, P., **El hombre ante la muerte**, Taurus, 2011

HERBERT, C. HEBERT, C, **Antropología cultural**, Prentice Hall, 1997

Bibliografía Complementaria

SABORIDO, C, **Filosofía de la medicina.**, Tecnos, 2020

VALLS, C, **Mujeres invisibles**, Editorial Capitán Swing, 2020

LE BRETON, D, **Antropología del dolor**, 2019

FRIEDAN, BETTY, **La mística de la feminidad**, Cátedra, 2016

LISÓN, C, **Introducción a la Antropología Social y Cultural**, Akal, 2007

PICHARDO, J, **Reflexiones en torno a la cultura: una apuesta por el interculturalismo.**, Dykinson, 2003

COMELLES, J.M., PERDIGUERO, E., **Medicina y cultura. Estudios entre la antropología y la medicina**, Ed. Bellaterra, 2000

TORRALBA, F, **Antropología del cuidar**, Fundación MAPFRE Medicina e IBB, 1998

Artigas, M, y Turbón, D.,, **El origen del hombre**, Euns,, 2008

Arendt, A, **La condición humana**, Paidós, 1993

Recomendacións